

T.C.

**ORDU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**PEYZAJ TASARIM KRİTERLERİ AÇISINDAN SAMSUN
KENT PARKLARININ İNCELENMESİ**

ZÜLAL KARADENİZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

ORDU 2019

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**PEYZAJ TASARIM KRİTERLERİ AÇISINDAN SAMSUN
KENT PARKLARININ İNCELENMESİ**

ZÜLAL KARADENİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2019

TEZ ONAY

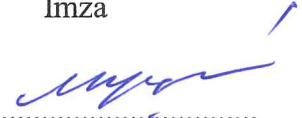
Zülal KARADENİZ tarafından hazırlanan “PEYZAJ TASARIM KRİTERLERİ AÇISINDAN SAMSUN KENT PARKLARININ İNCELENMESİ” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 01.08.2019 tarihinde yapılmış ve jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman
Doç. Dr. Murat YEŞİL

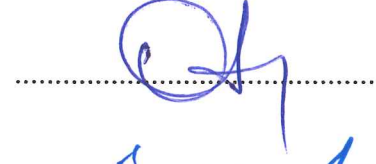
Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Doç. Dr. Murat YEŞİL
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ordu Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Nalan DEMİRCİOĞLU YILDIZ
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Atatürk
Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Ömer ATABEYOĞLU
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ordu Üniversitesi

05.09 / 2019 tarihinde enstitüye teslim edilen bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun 06/09 / 2019 tarih ve ..2019 / 587 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sami GÜLER

TEZ BİLDİRİMİ

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan ve kullanılan intihal tespit programının sonuçlarına göre; bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Zülal KARADENİZ

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

PEYZAJ TASARIM KRİTERLERİ AÇISINDAN SAMSUN KENT PARKLARININ İNCELENMESİ

Zülal KARADENİZ

ORDU ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ 138 SAYFA

(TEZ DANIŞMANI: Doç. Dr. Murat YEŞİL)

Bir kentin estetik ve mimari formunun güçlü bir parçası olan kent parkları, insanların günlük yaşamlarını kaliteli hale getiren kamuya açık rekreasyon alanlarıdır. Kent insanı için, hem bedensel hem de zihinsel olarak kendini yenilemeye olanak sunan bu alanların tasarımı ve sürdürülebilirliği bu nedenle büyük önem taşımaktadır.

Çalışma kapsamında, Samsun ilinde yer alan altı adet kent parkı belirlenmiştir. Belirlenen kent parkları peyzaj tasarım kriterleri açısından incelenip olumlu ve olumsuz yönlerini saptamak ve çıkan olası sorunlara göre çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak yerinde gözlem, tespit ve ölçümler yapılarak parkların mevcut durumu fotoğraflanmıştır. İkinci aşamada belirlenen peyzaj mimarlığı kriterleri (ulaşılabilirlik, her yaş grubuna uygunluk, donatı elemanları, engelsiz mekân kullanımı, yıl boyu kullanılabilirlik, iklim uygunluk, güvenlik, gece kullanımı, bitkilendirme, alan kullanımı, büyüklük, kent estetiğine katkı ve çevreyle olan uyum) kapsamında hazırlanan arazi gözlem çizelgesi ile parklar incelenmiştir. Üçüncü aşamada parkların kriterlere uygunluğunu belirlemeye yönelik 600 kişi ile yüz yüze görüşülerek anket çalışması yapılmıştır. Anket verileri üzerinde SPSS 22.0 paket programı kullanılarak frekans dağılımı ve Crosstab istatistik analizleri uygulanmıştır. Dördüncü aşamada; seçilen kent parklarının peyzaj mimarlığı bakış açısıyla kriterlere ne derece uyduğu yorumlanmış ve puanlama tablosu yapılmıştır. Son aşamada ise; değerlendirmeler sonucunda parkların belirlenen kriterlere uygunluklarının puan tabloları oluşturulmuş ve eksikleri çözmeye yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısı ile kent parklarının kullanımı ve memnuniyet durumları arasında farklılıklar bulunmuştur. Samsun kentinde en çok tercih edilen kent parkının Batıpark olduğu görülürken, kullanıcıların kent parklarını en çok sosyal aktivite amacıyla kullandıkları tespit edilmiştir. Kullanıcıların kent parklarından memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülürken, engellilere yönelik yeterli düzenlemelerin bulunmaması ve güvenlik konuları en büyük eksiklikler olarak tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kent Parkı, Kentsel Yeşil Alan, Peyzaj Tasarım Kriterleri, Rekreasyon, Samsun Kent Parkları.

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF SAMSUN CITY PARKS IN TERMS OF LANDSCAPING DESIGN CRITERIAS

Zülal KARADENİZ

ORDU UNIVERSITY INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED
SCIENCES

LANDSCAPE ARCHITECTURE

MASTER THESIS, NUMBER OF PAGE 138

(SUPERVISOR: Assoc. Prof. Dr. Murat YEŞİL)

The rapid progress of urbanization in recent years and the intense work pressure adversely affect the quality of life of the people living in the cities. City parks which are powerful part of the aesthetic and architectural form of a city are public recreation areas that make the daily lives of people qualified. Therefore, the design and sustainability of these areas, which enable the urban people to renew themselves both physically and mentally, are of great importance. For the local people, the design of areas which enables to adapt itself and the sustainability of this design matters both as physically and as mentally for this reason. In this study, six urban parks in Samsun province were identified as working areas. In this study; The aim of this study is to determine the positive and negative aspects of urban parks, landscape design criteria and to propose solutions according to possible problems.

In this context, first of all, on-site observation, detection and measurements were made and the current state of the parks was photographed. In the second phase, parks were investigated to field observation chart that landscape architecture criterias (accessibility, suitability for all age groups, use of area without disability, reinforcement elements, use of unobstructed space, allyear usability, climatic, safety, use of night, vegetation, use of area, quantity, contribution to urban aesthetics and harmony with the environment) prepared. In the third phase, with six hundred people were interviewed face-to-face to made a survey the compliance of the parks with the criterions. SPSS 22.0 package program was used to analyze the frequency distribution and Crosstab statistical analysis. In the fourth phase, the selected city parks were evaluated according to the criteria of landscape architecture perspective and the scoring table was made. In the final phase, as a result of the evaluations, the score tables of the conformity of the parks to the determined criteria were created and suggestions for solving the deficiencies were presented.

According to research results, differences were found among the socio-economic structure of users, the use of urban parks and satisfaction situations. While it is seemed that the most preferred city park is Batıpark in Samsun, it is determined that the users use the city parks mostly on the purpose of social activities. While the users are very satisfied with the city parks, the lack of regulations for people with disabilities and safety concerns are determined as the major shortcomings.

Keywords: City Park, Landscape Design Criteria, Recreation, Samsun City Parks, Urban Green Area.

TEŞEKKÜR

Tez konunun belirlenmesi, çalışmanın yürütülmesi ve yazımı esnasında yardımlarını esirgemeyen başta değerli danışman hocam Sayın Doç.Dr. Murat YEŞİL'e ve tez yazım aşamasında her anlamda yanımda olan Peyzaj Mimarlığı Bölümü öğretim üyesi Sayın Doç. Dr. Pervin YEŞİL'e çok teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca yanımda olduklarını hissettiren, her türlü emek ve özveride bulunan anneme, babama, kardeşime ve arkadaşlarım Arda BİLİCİ ve Nurten ŞENSES'e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Aynı zamanda, anket çalışmamda bana yardımcı olan tüm değerli katılımcılarıma sonsuz teşekkürler...

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ BİLDİRİMİ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİL LİSTESİ	VII
ÇİZELGE LİSTESİ	IX
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	XII
EKLER LİSTESİ	XIII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1 Açık ve Yeşil Alan Kavramları.....	8
2.1.1 Kentlerde Yeşil Alanların İşlevleri.....	10
2.1.1.1 Arazi Kullanım Planlaması Açısından İşlevleri.....	10
2.1.1.2 Ekolojik ve İklimsel Açısından İşlevleri.....	10
2.1.1.3 Rekreatyonel İşlevi.....	11
2.1.1.4 Ruh Sağlığı Açısından İşlevi.....	11
2.1.1.5 Ekonomik İşlevi.....	12
2.1.1.6 Estetik İşlevi.....	12
2.1.1.7 Bağlantı ve Sirkülasyon İşlevi.....	13
2.1.1.8 Sosyo-Kültürel İşlevi.....	13
2.1.2 Kentsel Açık-Yeşil Alanların Sınıflandırılması.....	14
2.2 Rekreatyon Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci.....	15
2.3 Park Kavramı ve Park Kategorileri.....	18
2.3.1 Park Kavramı.....	18
2.3.2 Park Kategorileri.....	19
2.4 Kent Parkları.....	21
2.4.1 Kent Parkı Tanımı.....	22
2.4.2 Kent Parklarının Tarihsel Gelişim Süreci.....	24
2.4.3 Kent Parkı Tasarım ve Planlama İlkeleri.....	25
2.4.4 Kent Parklarının İşlevleri ve Yararları.....	27
2.5 Kentsel Yaşam Kalitesi ve Kaliteli Kent Parkları.....	28
2.5.1 Kentsel Yaşam Kalitesi.....	29
2.5.2 Kent Parkları ile İlgili Kalite Kriterleri.....	29
2.5.3 Peyzaj Tasarım Kriterleri.....	30
2.5.3.1 Ulaşılabilirlik.....	31
2.5.3.2 Yaş Gruplarına Uygunluk.....	32
2.5.3.3 Donatı Elemanları.....	32
2.5.3.4 Engelli İnsanlara Uygunluk.....	34
2.5.3.5 Yıl Boyu Kullanılabilirlik.....	36
2.5.3.6 İklim Uygunluk.....	36
2.5.3.7 Güvenlik.....	37
2.5.3.8 Gece Kullanımı.....	37
2.5.3.9 Bitkilendirme.....	38
2.5.3.10 Alan Kullanımı.....	38

2.5.3.11 Büyüklük	39
2.5.3.12 Kent Estetiğine Katkı	39
2.5.3.13 Çevre İle Uyum	40
3. MATERYAL ve YÖNTEM	41
3.1 Materyal	41
3.1.1 Samsun İlinin Tarihi.....	42
3.1.2 Samsun İlinin Coğrafi Özellikleri	43
3.1.3 Samsun İlinin İklimsel Yapısı	44
3.1.4 Samsun İlinin Bitki Örtüsü.....	45
3.1.5 Samsun İlinin Sosyo-Ekonomik Durumu	46
3.1.6 Samsun İlinin Demografik Yapısı.....	47
3.2 Yöntem.....	48
4. BULGULAR ve TARTIŞMA	50
4.1 Samsun Kent Parkı Örneklerinin Peyzaj Tasarım Kriterlerine Göre İncelenmesi	50
4.1.1 Batıpark Örneği.....	51
4.1.2 Kurtuluş Parkı Örneği	65
4.1.3 Atatürk Parkı Örneği	76
4.1.4 Doğupark Örneği.....	88
4.1.5 15 Temmuz Şehitler Parkı Örneği.....	99
4.1.6 Sevgi Park Örneği	110
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	122
KAYNAKLAR	128
EKLER	134
ÖZGEÇMİŞ	138

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1 Samsun İlinin Konumu, İlçeleri ve Kent Parklarının Konumları	41
Şekil 3.2 Samsun İlinin İlçelere Göre Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri.....	44
Şekil 3.3 Samsun İlinin İlçelere Göre Yıllık Yağış Değerleri	45
Şekil 3.4 Yöntem Şeması.....	48
Şekil 4.1 Konum ve Çevre Analizi	52
Şekil 4.2 Alan Kullanımları	52
Şekil 4.3 Ulaşım Aksları	54
Şekil 4.4 Park İçi Ana Ulaşım Aksları.....	54
Şekil 4.5 Çocuk Oyun Ekipmanları	55
Şekil 4.6 Çeşitli Aktivite Olanakları	55
Şekil 4.7 Oturma Birimleri	56
Şekil 4.8 Park İçerisinde Kullanılan Büyük Karayolu Aydınlatmaları.....	56
Şekil 4.9 Park İçerisinde Kullanılan Tasarım Aydınlatma Elemanları.....	57
Şekil 4.10 Çöp Kutuları	57
Şekil 4.11 Bilgilendirme ve Yönlendirme Tabelaları	58
Şekil 4.12 Amazon Kadın ve Aslan Heykelleri	58
Şekil 4.13 Çocuk Oyun Elemanları	59
Şekil 4.14 Park İçerisindeki Bitkilendirme Örnekleri.....	60
Şekil 4.15 Plastik Obje ve Kafe Örnekleri.....	63
Şekil 4.16 Konum ve Çevre Analizi	65
Şekil 4.17 Alan Kullanımları	66
Şekil 4.18 Ulaşım Aksları.....	67
Şekil 4.19 Ana Ulaşım Aksları ve Ara Bağlantı Yolları.....	67
Şekil 4.20 Aktivite Örneği	68
Şekil 4.21 Zemin Döşeme Örnekleri	69
Şekil 4.22 Oturma Birimi Örnekleri	70
Şekil 4.23 Donatı Elemanları Örnekleri.....	70
Şekil 4.24 Plastik Obje Örnekleri	71
Şekil 4.25 Bitkilendirme Örnekleri.....	71
Şekil 4.26 Özel gereksinimli bireylere yönelik çalışma örnekleri	73
Şekil 4.27 Kurtuluş Yolu	75
Şekil 4.28 Konum ve Çevre Analizi	77
Şekil 4.29 Alan Kullanımları	77
Şekil 4.30 Ulaşım Aksları.....	79
Şekil 4.31 Ana Ulaşım Aksları ve Ara Bağlantı Yolları.....	79
Şekil 4.32 Aktivite Çeşitliliği	80
Şekil 4.33 Donatı Elemanları Örnekleri.....	82
Şekil 4.34 Onur Anıtı.....	82
Şekil 4.35 Çocuk Oyun Elemanları	82
Şekil 4.36 Bitkilendirme Örnekleri.....	83
Şekil 4.37 Atatürk Parkı Rampa Örneği	85
Şekil 4.38 Atatürk Parkı'nın Kent Estetiğine Katkı Örneği	86
Şekil 4.39 Konum ve Çevre Analizi	88
Şekil 4.40 Alan Kullanımları	88

Şekil 4.41 Ulaşım Aksları.....	90
Şekil 4.42 Park İçi Ulaşım Ana Aksları.....	90
Şekil 4.43 Çeşitli Aktivite Olanakları.....	91
Şekil 4.44 Aktivite Alanlarına Örnekler.....	91
Şekil 4.45 Oturma Birimlerinden Örnekler.....	92
Şekil 4.46 Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları.....	93
Şekil 4.47 Bilgi Levhalarından Örnekler.....	93
Şekil 4.48 Çocuk Oyun Elemanlarından Örnekler.....	93
Şekil 4.49 Bitkilendirme Örnekleri.....	94
Şekil 4.50 Yürüyüş ve Bisiklet Yolu.....	97
Şekil 4.51 Konum ve Çevre Analizi.....	99
Şekil 4.52 Alan Kullanımları.....	100
Şekil 4.53 Ulaşım Aksları.....	101
Şekil 4.54 Oturma Birimleri.....	103
Şekil 4.55 Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları.....	103
Şekil 4.56 Bilgilendirme Levhalarından Örnekler.....	104
Şekil 4.57 Heykellerden Örnekler.....	104
Şekil 4.58 Su Ögelerinden Örnekler.....	104
Şekil 4.59 Bitkilendirme Örnekleri.....	105
Şekil 4.60 Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Çalışma Örnekleri.....	107
Şekil 4.61 15 Temmuz Şehitler Parkı Mimari Yapılar.....	109
Şekil 4.62 Konum ve Çevre Analizi.....	111
Şekil 4.63 Alan Kullanımları.....	111
Şekil 4.64 Ulaşım Aksları.....	112
Şekil 4.65 Ana Ulaşım Aksları.....	113
Şekil 4.66 Çeşitli Aktivite Olanakları.....	114
Şekil 4.67 Donatı Elemanlarından Örnekler.....	115
Şekil 4.68 Plastik Obje Örnekleri.....	116
Şekil 4.69 Bitkilendirme Örnekleri.....	117
Şekil 4.70 Sevgi Parkı'nın Estetik Bitkisel ve Yapısal Düzenlemeleri.....	120

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırması.....	15
Çizelge 3.1 Samsun İlinin 1929-2018 Yılları Arasında Aylara Göre Yapılan Sıcaklık. Ölçüm Değerleri.....	44
Çizelge 3.2 Samsun İlinin 2013-2018 Yılları Arasında Aldığı ve Verdiği Göç Oranına Göre Nüfus Yoğunluğu.....	47
Çizelge 4.1 Ankete Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans(f) ve Yüzde(%) Dağılımları(n=100).....	50
Çizelge 4.2 Ankete Katılanların Tercih Ettikleri Kent Parklarına Göre Dağılım.....	51
Çizelge 4.3 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları.....	53
Çizelge 4.4 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu.....	54
Çizelge 4.5 Her Yaş Grubuna Uygunluk Değerlendirme Sonuçları.....	55
Çizelge 4.6 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu.....	59
Çizelge 4.7 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları.....	59
Çizelge 4.8 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları.....	60
Çizelge 4.9 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu.....	61
Çizelge 4.10 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları.....	61
Çizelge 4.11 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu.....	62
Çizelge 4.12 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları.....	62
Çizelge 4.13 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uyumluk Anket Sonuçları.....	63
Çizelge 4.14 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi.....	64
Çizelge 4.15 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi.....	64
Çizelge 4.16 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları.....	64
Çizelge 4.17 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları.....	67
Çizelge 4.18 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu.....	68
Çizelge 4.19 Her Yaş Grubuna Uygunluk Değerlendirme Sonuçları.....	68
Çizelge 4.20 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu.....	69
Çizelge 4.21 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları.....	71
Çizelge 4.22 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları.....	72
Çizelge 4.23 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu.....	72
Çizelge 4.24 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları.....	72
Çizelge 4.25 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu.....	73
Çizelge 4.26 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları.....	74
Çizelge 4.27 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uyumluk Anket Sonuçları.....	74
Çizelge 4.28 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi.....	75
Çizelge 4.29 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi.....	75
Çizelge 4.30 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları.....	76
Çizelge 4.31 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları.....	78
Çizelge 4.32 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu.....	79
Çizelge 4.33 Her Yaş Grubuna Uygunluk Değerlendirme Sonuçları.....	80
Çizelge 4.34 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu.....	81
Çizelge 4.35 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları.....	83
Çizelge 4.36 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları.....	83
Çizelge 4.37 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu.....	84
Çizelge 4.38 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları.....	84
Çizelge 4.39 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu.....	85

Çizelge 4.40 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları	85
Çizelge 4.41 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uygunluk Anket Sonuçları	86
Çizelge 4.42 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi	86
Çizelge 4.43 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi	87
Çizelge 4.44 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları	87
Çizelge 4.45 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları	89
Çizelge 4.46 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu	90
Çizelge 4.47 Her Yaş Grubuna Uygunluk Değerlendirme Sonuçları	91
Çizelge 4.48 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu	92
Çizelge 4.49 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları	94
Çizelge 4.50 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları	95
Çizelge 4.51 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu	95
Çizelge 4.52 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları	95
Çizelge 4.53 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu	96
Çizelge 4.54 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları	96
Çizelge 4.55 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uygunluk Anket Sonuçları	97
Çizelge 4.56 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi	98
Çizelge 4.57 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi	98
Çizelge 4.58 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları	98
Çizelge 4.59 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları	101
Çizelge 4.60 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu	101
Çizelge 4.61 Her Yaş Grubuna Uygunluk Değerlendirme Sonuçları	102
Çizelge 4.62 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu	102
Çizelge 4.63 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları	105
Çizelge 4.64 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları	105
Çizelge 4.65 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu	106
Çizelge 4.66 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları	106
Çizelge 4.67 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu	107
Çizelge 4.68 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları	108
Çizelge 4.69 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uygunluk Anket Sonuçları	108
Çizelge 4.70 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi	109
Çizelge 4.71 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi	109
Çizelge 4.72 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları	110
Çizelge 4.73 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları	112
Çizelge 4.74 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu	113
Çizelge 4.75 Her Yaş Grubuna Uygunluk Değerlendirme Sonuçları	114
Çizelge 4.76 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu	114
Çizelge 4.77 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları	116
Çizelge 4.78 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları	117
Çizelge 4.79 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu	118
Çizelge 4.80 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları	118
Çizelge 4.81 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu	119
Çizelge 4.82 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları	119
Çizelge 4.83 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uygunluk Anket Sonuçları	120
Çizelge 4.84 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi	120
Çizelge 4.85 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi	121
Çizelge 4.86 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları	121
Çizelge 5.1 Kent Parklarının Güvenlik Kriteri Anket Sonuçları	123

Çizelge 5.2 Kent Parklarının Donatı Elemanları Anket Sonuçları	124
Çizelge 5.3 Kent Parklarının Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Verileri	124
Çizelge 5.4 Kent Parklarının Kriterlere Uygunluk Puanlaması.....	125

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

%	:	Yüzde
‰	:	Binde
°C	:	Santigrat Derece
Da	:	Dekar
Ha	:	Hektar
Max.	:	Maximum
Min.	:	Minumum
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
yy.	:	Yüzyıl

EKLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
EK 1: Anket Formu	135

1. GİRİŞ

İnsanlar yerleşik düzene geçtikten sonra sürekli olarak büyüme gösteren kentler, toplumun ihtiyacına göre şekillenen, toplum kültürünün yansıtıldığı yaşam alanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa ülkelerinde 19. yüzyıl sanayi devrimi ile başlayan kentleşme süreci, ülkemizde cumhuriyet döneminde tam anlamıyla başlamış ve hızlanmıştır (Etili, 2002). Kırdan kente göçün yoğun bir şekilde yaşandığı sürece ve artan nüfus oranına bağlı olarak; yapı yoğunlukları artmış, plansız ve kontrolsüz büyümeler yaşanmış, çarpık kentleşme ve çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Bu plansızlık ise insanları doğadan uzaklaştırmış ve tekdüze bir hayat yaşamaya zorlamıştır. Bu durumda kentte yaşayan insanların hem fizikî hem de psikolojik sorunlar yaşamasına neden olmuştur.

İnsanlar tüm bu olumsuzluklardan uzaklaşmak için, her yaştan ve toplumdaki gruba hitap edebilen, çeşitli rekreasyonel faaliyetlerde bulunabilecekleri, psikolojik açıdan ruhlarını dinlendirebilecekleri, yeşil alanlara yönelmeye başlamışlardır. Kentin kalitesini arttıran unsurlardan biri olan açık-yeşil alanlar; değişik büyüklüklerde ve değişik işlevlerde olabilirler. Bu alanlardan biri olan kent parkları, kullanıcılara çeşitli rekreasyonel aktivite imkanı sunan, yaşam kalitesini arttıran ve doğa ihtiyacını karşılayan sosyal ortamlardır (Aytaç ve Dinemis, 2015). Kent parkları; konumlarına, fonksiyonel özelliklerine, kişi başına düşen alan miktarına, donatı elemanlarına, yönetimine ve kullanıcı profiline bakılarak planlanmalıdırlar (Başalma ve ark., 2017).

Çalışma kapsamında incelenecek olan kent parkları; Samsun kentinin merkez ilçelerinden İlkadım ve Canik'te, erişim imkânı kolay olan yerlerde konumlanmışlardır. Kentlilerin dinlenmesine, eğlenmesine ve sosyalleşmesine ortam sağlayan kent parkları kentsel açık-yeşil alanların en büyük birimlerinden biridir. Bu parklar, dinlenme, spor, gezi ve piknik gibi çeşitli aktivite alanları ile her yaş grubuna hitap ederek insanların rekreasyonel gereksinimlerini karşılayabilecekleri alan kullanımlarını içermektedir.

Çalışmanın amacı, Samsun İli sınırları içerisinde kent ölçeğinde hizmet sağlayan 6 adet parkın; peyzaj tasarım kriterlerine uygun olup olmadığını incelemektir. Bu amaçla parkların; konumları ve ulaşılabilirlik düzeyi, yıl boyu kullanılabilirliği,

içerdikleri kentsel donatılar, engelsiz bir hizmet sunabilmesi gibi başlıklar altında kullanıcı memnuniyetleri belirlenerek peyzaj tasarım kriterlerine uygunluğu incelenmiştir. Belirlenen amaç ve kriterler doğrultusunda, son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren Samsun kent parklarının; büyüklük, donatı elemanları, ulaşılabilirlik, güvenlik gibi özelliklerinin kullanıcıların değişen beklenti ve isteklerini ne düzeyde karşıladıkları belirlenmiştir. Söz konusu çalışmanın amacına ulaşabilmesi için belirlenen peyzaj tasarım kriterleri doğrultusunda düzenlenen anket formu ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve yerinde yapılan gözlem raporu ile mevcut durum tespit edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre de kent parklarının peyzaj tasarım kriterlerine uygun olabilmelerini sağlamaya yönelik öneriler getirilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

Bu çalışma kapsamında, Samsun kent parklarının ulaşılabilirlik, bitkilendirme, her yaş grubundan insanın kullanımına uygunluk, güvenlik, engelli kullanımı, büyüklük ve donatı elemanları gibi peyzaj tasarım kriterlerine uygunluğu yapılan anketlerle desteklenerek incelenmiştir. Bu konuya yönelik olarak hazırlanmış olan yerli ve yabancı tezler, makaleler ve bildirimler incelenmiş ve çalışmaların özetleri aşağıda verilmiştir.

Veal, (1992) çalışmasında, boş zaman ve rekreasyon kavramlarına yönelik tanımlamalar yapmıştır. Hem literatür taramaları yaparak hem de geçmiş çalışmaları inceleyerek bulduğu tanımlamaları bir derleme hâline getirmiştir.

Albayrak, (2000) tarafından yapılan çalışmada, üç parkın 22 yıllık tarihsel süreç içerisindeki değişimleri ve gelişimleri gözlem ve anket çalışmasıyla incelenmiştir. Anket ve gözlemden çıkan sonuçlara bakıldığında Gülhane ve Yıldız Parkı'nı öğrencilerin kullandığı, Emirgan Parkı'na gelenlerin eskiye oranla daha uzun vakit geçirdikleri, hafta sonu kullananların daha fazla olduğu gibi sonuçlar görülmüştür.

Baştürk, (2000) çalışmasında, Yıldız ve Gülhane Parkı'nı peyzaj tasarım kriterleri doğrultusunda incelemiştir. Parkların belirlediği kriterlere uygunluğunu ve kullanıcıların nelere dikkat ettiğini anlamak için anket ve gözlem çalışması yapmıştır. Çalışmada kullanıcıların Gülhane Parkı'na oranla Yıldız Parkı'nda kendilerini daha rahat hissettikleri, alanın doğal yapısını beğendiklerini ve alan içerisinde güvenli hissettikleri sonucuna varılmıştır.

Gül ve Küçük, (2001) çalışmalarında, kentsel açık-yeşil alan tanımları, işlevleri ve standartları hakkında bilgi vererek Isparta kentinin açık-yeşil alanlarının durumunu peyzaj mimarlığı prensiplerine göre incelemiştir. Çalışma sonucunda; açık-yeşil alanların kişi başına düşen miktarı yetersiz olarak bulunmuş, dağınık ve yetersiz olan bu alanların niceliksel ve niteliksel olarak arttırılarak sürdürülebilirliğinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Kart, (2002) çalışmasında, incelenen parkın kentleşme sürecinde geçirdiği değişiklikler ve sorunları ele almıştır. Çalışma kapsamında anket çalışması yapılarak kullanıcıların istek ve ihtiyaçlarına göre parkta düzeltmelerin nasıl yapılacağına dair öneriler verilmiştir.

Chiesura, (2004) çalışmasında Amsterdam, Paris, Seville kentlerinin yeşil alan varlıklarının insanların üzerinde nasıl etkileri olduğunu incelemiştir. Yaşam kalitesini arttıran, insan sağlığını olumlu yönde etkileyen ve buldukları yerde refah düzeyini arttıran yeşil alanların sürdürülebilir hale gelmesi için çalışmalar yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Walker, (2004) çalışmasında büyümekte ve gelişmekte olan kent parklarının kamusal açıdan değerlerini incelemiştir. Kent parklarının gençlerin gelişimine ve sağlıklarında iyileşmelere neden olduğu, buldukları mahalleleri güçlendirdikleri ve kullanıcılarının iş hayatında başarılarını arttırdıkları sonuçlarına varılmıştır. Bu fırsatların artması ve devam edebilmesi için yönetimlerce geniş kentsel politikaların uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Polat ve Önder, (2004) çalışmalarında, kent parkı kavramı ve özelliklerini belirtip peyzaj mimarlığı ilkeleri doğrultusunda Konya Selçuklu Kent Parkı'nı incelemişlerdir. Parkların, rekreasyonel ve sosyo-kültürel amaçlı kullanım olanaklarına uygun olabilecek işlevsellikte ve estetikte modern kent parkı tasarımı oluşturmuşlardır.

Akyol, (2006) çalışmasında kent mobilyalarının tasarım ve kullanım sürecini ortaya koyarak İstanbul'da 32 ilçe belediyesinde anket çalışması yapmıştır. Bu çalışmada amaç; kent mobilyalarının tasarım, üretim ve kullanım sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında bilgi vermektir. Ülkemizdeki kent mobilyalarının tasarım, üretim, malzeme, boyut ve bakım yönünden yurt dışındaki uygulamalara göre daha geride olduğu sonucu çıkarılmıştır.

Yücel ve Yıldızcı, (2006) çalışmalarında kent parklarında kalite kriterlerinin belirlenmesini amaçlamışlardır. Bu kriterler; aktivite çeşitliliği, ulaşılabilirlik, konfor, imaj ve sosyallik olarak belirlenmiştir. Kriterlerin kullanıcılar üzerindeki etkilerini belirlemek için Maçka, Ulus ve Zeytinburnu Parkları'nda anketler yapılarak konfor, imaj, güvenlik, bakım ve sosyallik kriterlerinin kullanıcıların parkları kaliteli olarak algılamalarında etkili kriterler olduğu ortaya konmuştur.

Emür ve Onsekiz, (2008) çalışmalarında Kayseri'de bulunan dört adet kent parkının fiziksel ve karakteristik özelliklerini kullanıcı tercihleri doğrultusunda inceleyerek çıkan sonuçlara göre planlama yapmayı amaçlamışlardır. Kent parkları planlamasını

yaparlarken kentte yaşayan bireylerin yaşam tarzları, ihtiyaçları ve istekleri, kültür düzeyleri dikkate alınmalıdır. Çalışma sonucunda yapılan değerlendirmelerde seçilen kent parklarının doğal yapılarının her park için değişik seviyelerde olduğu görülmüştür.

Bulut ve ark., (2008) çalışmalarında Erzurum kentinde önemli görülen donatı elemanlarının kullanıcılara göre ergonomik olup olmadığını incelemiştir. Çalışma alanında donatı elemanlarının insanlarla uyumunu ve kullanılabilirliğini belirleyerek öneriler sunulması amaçlanmıştır. Çıkan sonuç ise, donatı elemanlarının bir bölümünün deformeler nedeniyle işlevselliğini yitirdiği, bir bölümünün insan sağlığına uygun olmadığı ve bir bölümünün ise miktar olarak yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Onsekiz ve Sezer, (2009) çalışmalarında kaliteli park tasarımlarında işlevsel, estetik ve teknik düzenin nesnel ve öznel tasarım özelliklerini birlikte ele alarak Kumarlı semt parkını incelemiştir. Teknik özellikler ve tasarım öğelerinin kullanım koşulları anket yoluyla sorgulanmıştır. Çalışma sonucunda, belirlenen tasarım ölçütlerine göre Kumarlı Parkı'nın tasarım kalitesinin artırılmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

Bektaş, (2010) çalışmasında ilde bulunan 3 adet kent parkını peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri bakımından incelemiştir. Çalışmada konumları, ulaşılabilirlikleri, bitkisel kullanımları, donatı elemanları ve güvenlik gibi konular değerlendirilmiş, alanların olumlu ve olumsuz yönleri incelenerek kent parklarının aktif ve sürekli kullanımları için çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Boyacı, (2010) çalışmasında kent parklarının işlevlerini belirleyerek, Gençlik Parkı ve Central Park örnekleri üzerinden değerlendirilmeler yapmıştır. Her iki parkın geçmişten günümüze işlev farklılıkları ortaya konarak, bugünkü yeterliliklerini saptamak amaçlanmıştır. Sonuç olarak; tarihsel süreçler içerisinde kent parklarının, zamanla bozulmalar yaşayarak işlevlerini kayb ettikleri ve yenilenmeye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Önder ve Akbulut, (2011) çalışmalarında açık yeşil alanlarda kullanılan bitkilerin tasarım yönünden değerlendirilmesini Aksaray İli özelinde yapmışlardır. Doğru değerlendirmenin teknik çerçevede, planlama, tasarım, uygulama ve bakım

çalışmalarının ilgili meslek gruplarıyla bir bütün halinde yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Aksaray örneğinden çıkan sonuçta; uygulamalara yönelik sorunlar olduğu ortaya çıkmış ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Brown ve ark., (2014) çalışmasında kent parklarının fiziksel aktiviteler ve sağlık konularında yararlarını coğrafi bilgi sistemleri programı kullanarak mesafeleri ve uzaklıklarını belirleyerek incelemiştir. Parkların fiziksel aktivite ve diğer faydaları ile uzaklığın ilişkili olmadığı, park büyüklüğünün ise ilişkisi olduğu sonucu çıkarılmıştır.

Koçyiğit ve Yıldız, (2014) çalışmalarında amaç Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu rekreasyon alanları incelenip daha sonra yapılacak olan rekreasyon alanlarına ilişkin örnek bir alt yapı çalışması yapmaktır. Konya Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu rekreasyon alanlarının insanların sosyal ve spor etkinliklerine olumlu yönde bir katkısının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yerel yönetimin çalışmalarının bu tür rekreasyon alanlarını daha da artırmaya yönelik olduğu belirlenmiştir.

Tiyek ve ark., (2016) çalışmalarında İstanbul Zeytinburnu ilçesindeki toplu taşıma duraklarının ve çevrelerinin dünyadaki ve Türkiye'deki belirlenen engellilik ve erişilebilirlik standartlarına uygunluğunu belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma alanı içerisinde görevli olan personellerle ve engelli bireylerle anket çalışması yapılmıştır. Yapılan anket çalışması sonucunda Zeytinburnu ilçesinde bulunan toplu ulaşım sistemlerinin engellilerin erişilebilirlik standartlarına uygun yapılmadığı tespit edilmiştir.

Altıntaş, (2017) çalışmasında İstanbul'un Esenler ilçesinin kamusal yeşil alanlarının vasıflarını, durumlarını, yeterliliklerini sorgulayarak kişi başına düşen yeşil alan miktarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Kamu binalarının ve çalışma alanlarının fotoğrafları ve imar planları incelenerek belirlenen standartlara uyup uymadıkları incelenmiştir. Kişi başına düşen yeşil alan miktarının standartlar altında olduğu, donatıların standartlara uygun olduğu ve genel olarak parklardaki bitkilendirmelerin yetersiz kaldığı sonuçları çıkarılmıştır.

Aytaş, (2017) çalışmasında kentsel açık yeşil alan sistemlerini ve Çankırı İli'nin peyzaj karakter analizini incelemiştir. Çalışmada peyzaj özelliklerine göre Çankırı

İli'nin dört adet farklı açık yeşil alan sistemi olduğuna ulaşılmış ve eksikleri olan sistemler için öneri haritalar sunulmuştur.

Karlıer, (2017) çalışmasında, Bursa İli'nde yer alan dört kent parkını anket yöntemi kullanarak kullanıcı memnuniyeti açısından incelemiştir. Kullanıcılara yöneltilen sorulardan elde edilen anket verileri SPSS (Statistical Package Program for Social Sciences) programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Çıkan sonuçlara göre; kullanıcıların sosyo-ekonomik yapısı ile kent parklarının kullanımı ve memnuniyet durumları arasında önemli farklılıklar bulunmuştur. Değerlendirmesi yapılan dört parktan en çok tercih edilen kent parkının Soğanlı Botanik Parkı olduğu görülmüştür. Kent parklarının eksiklerini gidermeye yönelik çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Topay, (2018) çalışmasında; Sultanahmet Meydanı'nın tarihsel süreç içerisindeki değişimi araştırma, gözlem ve sorvey çalışmasıyla incelenmiştir. Çıkan sonuçlarda da meydan olarak sorunları ve eksikleri olduğu, planlama hataları yapıldığı belirlenmiştir. Bu sorunların düzeltilebilmesi için peyzaj mimarlığı bakış açısıyla öneriler sunulmuştur.

2.1 Açık ve Yeşil Alan Kavramları

Kentlerin planlanmaya başlamasından günümüze kadar gelen açık ve yeşil alan kavramları birçok kişi tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir.

Kentsel açık-yeşil alanlar, çeşitli peyzaj özelliklerini bünyesinde barındıran, ekolojik ve toplumsal özelliklere sahip, kentin yaşam kalitesini arttıran ve nefes almasını sağlayan açık alanlar olarak tanımlanabilirler (Aytaş, 2017).

Kentsel yeşil alanlar; bireylerin fiziksel aktivitelerini arttırmaya ve insan sağlığını iyileştirmeye odaklanan kaliteli yaşam alanlarıdır (Brown ve ark.,2014).

Açık alanlar, doğal olan yada insanların tasarladıkları arazilerin kentsel yerleşim alanlarında, belirli sınırları olmayan, kentlerin doğal özelliklerini yansıtan ve peyzaj değerinin sürdürülmesini sağlayan ortak kullanım alanları olarak tanımlanırlar. Yeşil alanlar ise; estetik, kültürel ve sürdürülebilir araziler olarak kent dokusuna katkıda bulunan birçok amaç için planlanmış dinlenme, gezinti, oyun, eğlence gibi aktivitelerin yapılabileceği alanların tamamı olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2010).

Kent sistemi içindeki yeşil alanlar, kullanıcıların ihtiyaçlarına ve isteklerine cevap veren, yapı kitleleri ile kent arasında denge kuran, estetik alanlar oluşturan, kent yaşantısına katkı sağlayan ve yaşam kalitesini arttıran alanlardır. Bu alanlar, ayırım gözetmeksizin tüm kent halkının hizmetine sunulurlar (Koramaz ve Türkoğlu, 2014).

Kentin içinde yer alan, canlı unsurlar ile insan yapımı cansız elemanları da bünyesinde barındıran, çeşitli büyüklükteki ormanlar, korular, parklar, refüjler ve oyun bahçeleri gibi insanları doğaya yaklaştıran alanlar yeşil alan olarak tanımlanırlar (Dedeoğlu, 2006).

Kentsel açık yeşil alanlar kullanıcıların kentle ve birbirleriyle bütünleştikleri geniş kullanıcı kitlelerine hitap eden alanlardır (Erdoğan ve ark., 2011).

Kent dokusunun temel yapı taşlarından biri olan açık alanlar, yapı kitleleri ve sirkülasyon alanları dışında kalan, rekreasyonel kullanıma uygun özelliklere sahip açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlanmaktadır (Gül ve Küçük, 2001).

Açık ve yeşil alanlar, doğal yaşamla ilişkili, sosyal ve ekonomik değeri olan, çevrelerinde bulunan yerleşim alanlarına belirli hizmetler sunan, büyük parklardan

rekreatif yaya koridorlarına kadar uzanan mekanlar bütünüdür (Emür ve Onsekiz, 2007).

Açık alanlar; kentlerin cazibesini arttıran, kentsel manzaraya olumlu katkıda bulunan ve halkın erişimine açık alanlar olarak tanımlanırlar. Yeşil alanlar ise; kamuya açık veya herkese açık olarak yönetilip yönetilmediğine bakılmaksızın, toprak, çimen, çalı ve ağaçlar gibi içinde vurgu noktası da barındırabilen çoğunlukla mühürsüz, geçirgen, yumuşak yüzeyli alanlardan oluşan arazi olarak tanımlanırlar (Dunnett ve ark., 2002).

Açık-yeşil alanlar, insanların dinlenme, eğlenme gibi çeşitli rekreatif ihtiyaçlarına cevap vererek fiziksel ve ruhsal yenilenme sağlayan küçük veya büyük yüzeyli alanlar ve boşluklardır (Bektaş, 2010).

Kaliteli çevre oluşumunda önemli rol oynayan açık yeşil alanların amacı; insanlara daha sağlıklı bir yaşam alanı sunabilmektir. Bu niteliği sağlayabilmek için; yoğun yapı kitlelerinden oluşan çevreler ile yeşil alanlar dengeli bir şekilde planlanmalıdırlar (Yücekaya ve Kocatürk, 2017).

Yalnızca kentlinin doğrudan faydalandığı alanlar olmayan, kent yakınında bulunan işlevsel yeşil alanları da kapsayan kentsel açık ve yeşil alanlar; kentleşme, endüstrileşme ve kente yapılan göçler sonucunda oluşan nüfus artışı nedeniyle doğadan kopmakta olan insanların, fiziksel ve psikolojik gereksinimlerine olanak sağlayarak onların doğaya yakınlaşmalarını sağlayan alanlardır (Kuter, 2007).

Tüm bu tanımlar doğrultusunda açık-yeşil alanlar; kentlilerin ortak olarak kullandıkları, kent içerisindeki yapıların ve ulaşım alanlarının dışında kalan, doğal yada işlenmiş alanlardır. Bu alanlar kente estetik, ekolojik, fonksiyonel ve kültürel açıdan fayda sağlarlar. Eğlenme, dinlenme gibi rekreasyonel aktiviteler yaparken insanların sosyal ilişki kurmalarına ve toplumsal ilişkilerini geliştirilmelerine yardımcı olurlar. Ayrıca kentlerin fiziki yapılarında kitle boşluk oranını belirlerlerken denge sağlarlar.

2.1.1 Kentlerde yeşil alanların işlevleri

Kentsel kullanımlarda yeşil alanlar insanlara birçok işlev ve yarar sağlar. Bu işlevlerden bazıları genel olarak sıralandığında; arazi kullanım planlaması, rekreasyon, ruh sağlığı; ekolojik, ekonomik, estetik ve bağlantı işlevi şeklindedir.

2.1.1.1 Arazi kullanım planlaması açısından işlevleri

- Açık yeşil alanlar fiziksel açıdan kentin doluluk-boşluk dengesini sağlarlar ve farklı kullanım alanları arasında tampon oluştururlar.
- Kentlerin sıradan geometrik yapısının ve yapı kitlelerinin sert dokularını ve keskin hatlarını yumuşatır, onlara canlılık verirler. Yapı kalıplarının oluşturduğu monotonluğu kırarlar.
- Yeşil alanlar, şehrin fiziksel yapısının kuruluşunu ve sert doku hissini giderir, insan ile çevre, yapı ile yapı, yapı kitleleri ile boşluklar arasında denge sağlar ve bütün bunları bir düzen içinde bir araya getirirler (Gül ve Küçük, 2001).

2.1.1.2 Ekolojik ve iklimsel açıdan işlevleri

- Kent içinde yer alan yeşil alanlar kentlerde çeşitli mikro iklimik alanlar oluşturur ve kenti olumlu yönde etkilerler. Yapı kitlelerinden oluşan yoğun alanların güneş enerjisini absorbe etmelerini engellerler ve doğal hava akımı oluştururlar.
- Yağışın hızını azaltarak yüzey akışının neden olduğu erozyonu engellerler.
- Yeşil alanlar çevre kirliliğinin azalması yönünden oldukça etkilidirler. Bitkilerin; hava akımını ve nemini düzenleme, sıcaklığı dengeleme, gürültüyü engelleme, rüzgar hızını kesme, toz ve sera etkilerini azaltma, ışık yansımalarını önleme gibi özellikleri vardır ve bu sayede kent ekosisteminin düzenlenmesine yardımcı olurlar (Tarakçı Eren, 2012).
- Kentsel yeşil alanlar bünyelerinde çok sayıda bitki ve hayvan türü olan flora ve fauna için barınma ve yaşam alanı sağlayarak, türlerin çeşitliliğini arttırlar ve biyolojik zenginlik oluştururlar.
- Kenti oluşturan yapı malzemeleri doğal elemanlara göre genelde ısıyı daha fazla tutarlar. Kentteki yapı yoğunluğu ve yükseklik nedeni ile ısıyı emme yüzeyleri doğadakine oranla daha fazladır. Kentlerde atmosfere bırakılan kentsel atıklar, zararlı gaz-toz gibi kirlilik yaratan unsurlar da oldukça fazladır. Ortaya çıkan

sorunlara çözüm oluşturmak amacıyla yeşil alanlar yapılmaktadır. Bu sayede kentin mikro iklimi ve insan yaşantısı olumlu etkilenir.

- Açık yeşil alanlar kent ortamında, oksijen miktarını artırır ve hava kirliliğini önler.

2.1.1.3 Rekreasyon işlevleri

- Kentsel açık yeşil alanlar, toplumun hem aktif hem de pasif rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olanaklar sunar.
- Her yaş grubundan insana boş zamanlarını gezme, dinlenme, spor, oyun gibi aktif rekreasyonel aktivitelerle değerlendirme imkânı sağlar (Atalay, 2008).
- Kentliye kültürel ve sosyal aktivitelerini beraber yapabilmeleri için buluşma yeri sağlarlar.
- Açık yeşil alanlar; aktivite yoğunluğu olmayan açık hava müzeleri ve sergi alanları, botanik bahçeleri, açık hava konserleri ve hayvanat bahçeleri gibi düzenlenen pasif rekreasyonel aktiviteler yapabilmeye imkân sunarlar.
- Toplumun her kesiminden insanı bir araya toplayarak kültürel aktivitelerde bulunmalarına imkân sağlarlar. Bireyler botanik bahçeleri ve hayvanat bahçeleri gibi alanlarda sosyalleşerek yeni bilgiler edinirler.

2.1.1.4 Ruh sağlığı açısından işlevleri

- Yeşil alanlar sağlıklı ve kaliteli yaşam şekline yardımcı olurlar. İnsanların iş hayatları ve günlük hayatlarındaki yorgunluğu azaltarak yaşam kalitesini arttırmaya yardımcı olurlar.
- Kentliler yeşil alanlarda stres atar, rahatlar, hayal kurar, sosyalleşir ve dinlenirler. Bu da ruh sağlıklarının düzenlenmesinde önemli rol oynar.
- Zihinsel ve ruhsal doyum alanı olarak tanımlanan yeşil alanlar insan ile kenti birleştirerek doğayı kente taşır, insana huzur, canlılık, dinlenme hissi verir, bu sayede de kentlinin psikolojik doyumunu artırır (Tarakçı Eren, 2012).
- Kırsal peyzajı temsil eden açık yeşil alanlar, doğal peyzaj özelliklerini ve güzelliklerini insanlara sunarlar. Yoğun yapı kitleleri arasında sıkışan kentlileri doğaya yaklaştırır. Kentin doğa ile ilişkisini korurlar. İnsanların ruhsal benliklerini etkileyerek, mekâna bağlılığını arttırır (Tosun, 2007).

- Açık yeşil alanların akıl sağlığının yanında, kalp-damar hastalığı, astım, şeker hastalığı, eklem iltihabı, kas iskelet sistemi ve obezite hastalıklarına da faydalı olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır (Brown ve ark., 2014).

2.1.1.5 Ekonomik işlevleri

- Yeşil alanlar; yaşam kalitesini arttırmakla birlikte kentin prestijini de arttırmalar. Bu artış kent parklarının yakınlarındaki arsa, konut ve işyeri gibi mekânların fiyatlarını da arttırmaktadır.
- Yeşil alanların planlanması, bakımı - temizliği, güvenliği gibi konular birçok insana istihdam olanağı sağlamaktadır.
- Kamusal yeşil alanlar da kurulan sosyal tesisler sayesinde devlet ekonomisine de katkı sağlanır.
- Ağaçların hava kirliliğini önleme ve hava arıtma özellikleri nedeniyle maliyet azalır. Ayrıca turistik bir yer ve ticari etkinlik olarak kenti tanıtmının yanı sıra mülk değerlerini ve vergi gelirlerini arttırmalar. Kent parkları da, turistleri çekerek mahalle ekonomilerine katkı ve bölgeye yatırım yaparak önemli bir ekonomik faktör olarak hizmet edebilirler (Nady, 2016).
- Artan mülk değerleri, yerel işler, küçük işletme sözleşmeleri ve uygun fiyatlı konutlar ile herkese ekonomik canlılık katarlar. Kamu parkları ve yeşil alanlara yakın evlerin satış fiyatı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır (Loures ve ark., 2007).
- Ruh sağlığını onarıcı etkisi sayesinde insanların enerjilerini yükselterek iş gücü verimini ve ekonomik kazançlarını arttırmalar.
- Tasarım planlaması yapılan alanlarda kullanılacak olan bitki ihtiyaçlarını gidermek için peyzaj amaçlı üretim ve pazarlama yapan sektörlerin gelişmesine de katkıda bulunur (Gül ve Küçük, 2001).

2.1.1.6 Estetik işlev

- Kentsel yeşil alanlar farklı şekillerde oluşturulur. Bu farklılık kentin estetik görüntüsünü ve görselliğini etkiler. Yerleşmenin yoğun olduğu alanlarda açık yeşil alanlar oluşturulup sert zeminler parçalara ayrılır ve bu durumdan da kent formunun düzenlenmesi etkilenir. Ayrıca büyük ve gösterişli açık mekanlar kentin estetik değerinin artmasını sağlar (Atalay, 2008).

- Kentsel yeşil alanlarda yer alan bitki materyallerinin ölçü, form, doku ve renk özellikleri her mevsim farklılık göstererek kentte görsel şölen oluştururlar ve hareketlilik katarlar. Bu özellikler sayesinde mekânın cazibesi artar ve kent insanının alanı tercih etmesinde bir artış gözlenir (Tosun, 2007).
- Kentlerin gelişimine, kent estetiğine, mekan oluşumuna ve silüetine katkı sağlarlar. Alanların sınırlandırılarak vurgulanmasına ve bireylerin güvende hissetmesine yardımcı olurlar (Tarakçı Eren, 2012).

2.1.1.7 Bağlantı ve sirkülasyon işlevi

- Açık yeşil alanların sınır, engel ve perde oluşturma özellikleri vardır. Sınır oluşturma özelliği sayesinde araç ve yaya trafiğini yönlendirirler. Kent içi ulaşım ağlarının sınırını belli ederler. Işık yansımalarını engellerler (Gül ve Küçük, 2001).
- Kentte sirkülasyon ağı olan yollar ve kentsel açık mekânlar, yerleşim yerleri ile endüstri bölgelerinin kent ile bütünleşmesine yardımcı olurlar. Kenti bölen ve bütünlük oluşturan yol aksları da ulaşımı sağlamaktadırlar (Atalay, 2008).
- Açık ve yeşil alanlar araç ve yaya trafiği için kentin tüm bölgeleriyle bağlantılı, girişi kolay ve emniyetli ulaşım imkânı sunarlar. Ayrıca tek başına hizmet verdiklerinde çevresindeki binalara ve caddelere insanların ve araçların girişi için hizmet ederler (Tosun, 2007).

2.1.1.8 Sosyo-Kültürel İşlevi

- Kentsel yeşil alanlar çeşitli kültür gruplarından insanın görüşlerini açıkça paylaşıp diğer insanlarla sosyalleşebilmelerine imkân sunar. Bu sayede kültürel farklılıkların sergilenmesine ve vurgulanmasına yardımcı olurlar (Özdemir, 2009).
- İnsanları bir araya getiren yerler oldukları için birey ile toplum arasında iletişim sağlarlar.
- Birçok insanın aynı mekânda bir araya gelmesiyle farklı sosyal aktiviteler ortaya çıkabilir. Bu bağlamda, insanların karşılaşma olasılığı artar. Sosyalleşen insanlar yeni deneyimler edinirler ve kentli kimliğine bürünmeye başlarlar (Özdemir, 2009).
- Kent parklarının sosyal hizmet sağlayıcı ve kentin sürdürülebilirliği açısından rolü oldukça büyüktür (Loures ve ark., 2007).

2.1.2 Kentsel açık - yeşil alanların sınıflandırılması

Kendi içerisinde farklı özellikler gösteren açık ve yeşil alanlar, bilim adamları, kent bilimcileri ve plancılar tarafından işlevlerine, büyüklüklerine, kent merkezine olan uzaklıklarına, mülkiyet durumlarına, ölçülerine ve fonksiyonlarına göre farklı sınıflara ayrılmaktadır. Bu sınıf ayırımına insanların yaşı, kültürel yapıları, meslek grupları, sosyal ve ekonomik durumları da sebep olmaktadır.

Bu sınıflandırmalardan biri Gül ve Küçük, (2001) tarafından kullanım durumuna göre 3 grup adı altında toplanabilir. Bu gruplar: Kamusal (genel), yarı özel ve özel alanlar olarak sınıflandırılmıştır.

- **Kamusal (Genel) Açık-Yeşil Alanlar;** tüm kentlinin yararlandığı, halka açık ve tüm rekreasyonel ihtiyaçların karşılandığı kamusal alanlardır. Kent ve mahalle parkları, kent ormanları ve koruluklar, mezarlıklar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, fuar ve sergi alanları, yol-bulvar ve refüjler, spor alanları gibi yerler bu sınıfın içerisinde yer alırlar.

-**Yarı-Özel Açık-Yeşil Alanlar;** sadece kurum ve kuruluşların çalışanlarının, ailelerinin veya belirli bir kesimin yararlanabildiği açık alanlardır. Belirli şartlarda kullanılabilirler. Okullar, askerî alanlar, kamu kurum ve kuruluşları, fabrika bahçeleri gibi alanlar bu sınıfta değerlendirilirler.

- **Özel Açık-Yeşil Alanlar;** sadece özel mülkiyetli ve sahipleri tarafından kullanılabilen alanlardır. Konut bahçeleri ve toplu konut bahçeleri gibi alanlardır.

Ayrıca Gül ve Küçük, (2001)'e göre; kent içindeki açık-yeşil alanları, hizmet ettikleri kent birimine bağlı olarak işlev ve etkinliklerine göre konut düzeyinde, komşuluk düzeyinde, mahalle düzeyinde ve kent düzeyinde olmak üzere 4 grup altında sınıflandırmak da mümkündür:

– **Konut Düzeyinde Yeşil Alanlar:** Yeşil alanların en küçük birimidir. Tek veya çok katlı konutların bahçeleri, terasları ve çatı bahçeleri, balkon düzenlemeleri bu birim içinde yer alırlar. Bu düzeyde bina ile bahçe bütünlük oluştururlar. Büyüklükleri, işlevleri ve estetik etkinlikleri, konut sahiplerinin kültürel yapıları ve ekonomik durumları ile doğru orantılı olduğu kadar kentin fiziksel ve toplumsal özellikleri de önemli bir rol oynar.

- **Komşuluk Ünitesi Düzeyinde Yeşil Alanlar:** Yaklaşık olarak 6 ile 400 konutu içeren ve 30 ile 5000 nüfusu barındırabilen alanlardır. En fazla 15 ha’lık bir alanı kaplayabilirler. Bu düzeydeki yeşil alanlar, çocuk bahçeleri, spor ve oyun alanları ve toplu konut bahçelerinden oluşurlar.
- **Mahalle–Semt Düzeyinde Yeşil Alanlar:** Üç komşuluk ünitesi kapasiteli, nüfusu en az 15000 olan ve 15 ha’lık alanı kapsayabilen alanlardır. Mahalle parkları, spor alanları, çocuk oyun alanları ve okul bahçelerinden oluşur.
- **Kent Düzeyinde Yeşil Alanlar:** Tüm kent halkına hizmet edecek büyüklük ve işleve sahip etki alanlarıdır. En az 45 bin nüfusa, minimum 135 ha’lık bir alana ve hektar başına en az 350 kişi düşebilecek bir kapasiteye sahip olmalıdırlar. Bu sınıfta, kent parkları, spor kompleksleri, rekreasyonel alanlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, fuar ve sergi alanları, kentiçi yol-bulvar ve refüjler, yaya yolları, kent ormanları, koruluklar, yeşil kuşak ve mezarlıklar yer alır.

Farklı anlam ve fonksiyonlara göre çeşitlilik gösteren bir sınıflandırma örneği de Etili, (2002) tarafından aşağıdaki şekilde yapılmıştır (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırması (Etili, 2002)

Açık Yeşil Alanlar		
Planlanmış Yaya Kullanım Alanları	Alışveriş Alanları	Ulaşım ve Toplanma Alanları
Parklar	Çarşı ve pazar alanları	Yollar
Spor alanları		Kaldırımlar
Meydalar		

Ayaşlıgil, (1998)’de; kentsel açık ve yeşil mekân tiplerini fonksiyonlarına, büyüklüklerine ve etki alanlarına göre sınıflandırmaktadır. Yerleşim büyüklüklerine göre açık yeşil alanlar, en küçük birim olan bina ölçeğinden başlayarak; ev bahçesi, çocuk bahçesi, oyun ve spor alanı, mahalle parkı, semt parkı, kent parkı ve bölge parkı, festival alanı, lunapark, hayvanat bahçesi, botanik parkı vb. şeklinde sıralamıştır.

2. 2 Rekreasyon Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci

Rekreasyon; boş zamanların doğru planlanması ile ortaya çıkan, insanlara fiziksel ve zihinsel açıdan yenilenme sağlayan, isteğe bağlı olarak yapılan faaliyetler bütünüdür.

Bireylerin topluma uygun şekilde, enerjilerini toparlamak, dinlenmek, bedensel ve zihinsel anlamda yenilenmek için kendi istekleri doğrultusunda serbest zamanlarında yaptıkları faaliyetler bütünüdür (Özkan, 2016).

Rekreasyon, bireylere yaratıcılığını ve yeteneklerini kullanma şansı veren; gündelik yaşamına anlam katan, aynı zamanda da topluma fayda sağlayan bir olgu olarak tanımlanır (Bulgu, 2017).

Rekreasyon kavramı, bireylerin stres ve yoğun çalışma temposundan zarar gören ruh ve beden sağlığını tekrar düzeltmek, korumak aynı zamanda zevk ve haz almalarını sağlamak amacıyla, zorunlu ihtiyaçları dışında kalan zamanlarda özgürce ve gönüllü olarak yaptığı etkinliklerdir (Koçyiğit ve Yıldız, 2014).

Bireysel olarak yapılan, bireylere zevk - neşe vererek anlık tatmin sağlayan, özgürlük hissi uyandıran, boş zamanlarda yapılan ve kişilerin rutinlerini değiştirerek gönüllü olarak tercih ettikleri ve sosyal açıdan topluma uygun olan faaliyetler bütünü rekreasyon olarak tanımlanır (Karaşah, 2017).

Rekreasyon, insanların yoğun derecede çalışmaları dışında, boş zamanlarında uğraştıkları her türlü işlerdir. İsteğe bağlı alışveriş, fazla mesai, ikincil iş, ev onarımı, araba bakımı, çocuk bakımı, din ve siyaset gibi faaliyetler bütünüdür. Aynı zamanda sosyal amaçlar için sosyal olarak düzenlenmiş bir sosyal kurum olarak da görülür (Veal, 1992).

Rekreasyon birey tarafından gönüllü olarak seçilen, yorucu iş ortamından sonra hafifleten, dinlendiren, kaybettiği enerjiyi yeniden kazandıran ve işe yenilenmiş olarak dönme olanağı sunan aktivitedir (Çetinkaya, 2008).

Rekreasyon; genellikle bireylerin kendi isteği sonucu, serbest zamanlarında istedikleri mekanda yaptıkları fiziksel ve duygusal etkinlikler bütünüdür. Amacı; yoğun iş hayatından bunalan bireyleri, dinlendirmek, eğlendirmek, fiziksel ve düşünsel yönden yeniden canlandırmaktır (Dönmez, 2006).

Rekreasyonun tarihine bakıldığında toplumların, yaşama biçimlerinin, kültürel geçmişlerinin, etkileşim içinde buldukları diğer toplumların etkisinin olduğu görülmektedir. Türkiye’de rekreasyonel yaşam, toplumun tarihsel gelişimi içerisinde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve düşünsel değişimlerine ve bu değişimlerin

yaşam biçimlerine olan etkileri şeklinde görülmektedir. Bu nedenle rekreasyon biçiminin oluşumunda Anadolu öncesi Türk toplumlarının, Bizans İmparatorluğu'nun, Osmanlı İmparatorluğu'nun, İslamiyet'in ve Batılı toplumların etkileri bulunmaktadır (Özkan, 2016).

Türklerin 11. yy' da islamiyeti seçmeleri ile yaşam biçimlerinde ve rekreasyonel yaşamlarında büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır. Dinin etkisiyle rekreasyonel yaşam; cami ziyaretleri, yatır ziyaretleri, kuran okuma, mevlit, bayram ziyaretleri, ramazan eğlenceleri ve şenlikleri, dini sohbetler ve toplantılar gibi etkinlikler haline gelmiştir (Özkan, 2016).

Anadolu Selçuklu Dönemi'nde çalışma hayatı düzene girerek; ziraat, ticaret ve bilim gibi alanlara ayrılmıştır. Oluşan bu düzen nedeniyle yoğun iş hayatından sıkılan insanlarda yaylalara çıkma, kaplıcalara gitme ve diğer pasif-aktif etkinlikleri yapma ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda çalışma dışı zaman ve çalışma zamanı ayrımlaşması, boş zaman kavramı oluşmuştur (Sezgin, 1987).

Karaküçük, (1997)'e göre; Osmanlı İmparatorluğu döneminde boş zaman alışkanlıkları daha çok eğlence ağırlıklı pasif etkinliklere dönüşmüştür. Kadınlar ev içi boş zaman etkinlikleri olarak, hikaye ve masal anlatma, misafirlik, oyun, saz çalma, şarkı türkü söyleme, dikiş nakış isleri ve dinî etkinlikler gibi faaliyetlere ilgi göstermişlerdi. Erkekler ise daha çok ev dışı etkinliklere; mesire yerlerine, hamama, kahvehaneye, meyhanelere gitme ve çoğunlukla yabancıların uğraştığı spor müsabakalarını izleme, avcılık-atıcılıkla uğraşma, kuşçuluk yapma gibi aktivitelere katılmışlardı (Özkan, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, Türk toplumunun rekreasyonel yaşamında yeni bir dönem başlamıştır. Artan sanayileşme sonucunda kentliler, yoğun çalışma hayatına başlamışlardır. Gelir düzeyinin yükselmesi, eğitim imkânlarının artması, ulaşım ve haberleşmedeki yenileşme, dışa açılma gibi nedenler toplumda çalışma dışı zaman içindeki boş zamanın kullanılması ve değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Özkan, 2016).

2. 3 Park Kavramı ve Park Kategorileri

2.3.1 Park kavramı

Parklar insanların sağlığına ve esenliğine faydalı olan doğal çevre ile bağlantı kurma fırsatları sunan yerlerdir. Ayrıca, parklar kent sakinleri ile fiziksel aktivite, sosyal etkileşim, kaçış ve doğanın keyfini sürebilme imkanı sağlarlar (Brown ve ark., 2014).

Parklar, kent ortamının getirdiği baskıları biraz olsun hafifletecek imkanlar sunan rekreasyon alanları olarak tanımlanmaktadır (Cheisura, 2004).

Kent içinde yeşil alan oluşturan ve yapılı çevreler arasında dengeli arazi kullanımını sağlayan parklar ortak kullanım alanlarıdır. Farklı insanların tanışması, karşılaşması gibi sosyal ihtiyaçların karşılandığı ve sosyo-kültürel süreklilik ve gelişmenin sağlandığı kültürel odak noktaları olarak da nitelendirilirler (Emür ve Onsekiz, 2007).

Parklar; kentsel mahallelerin fiziksel ve estetik kalitesine önemli katkılarda bulunan, rekreasyona imkân sağlayan ve buldukları yerlere görsellik katan yerler olarak kabul edilmiştir (Walker, 2004).

Park, insanların yaşantılarında boş zamanlarını değerlendirmeye ve rekreasyon ihtiyaçlarını gidermeye yarayan bir doğa parçasıdır (Albayrak, 2000).

Parklar kentsel peyzaj alanlarında, fiziksel aktivite, doğa keyfi, sosyal etkileşim ve kaçış için fırsatlar sunan eşsiz bir ortamdır. Bu ortamın sunduğu fırsatlar nedeniyle, parklar kullanıcıların sağlığını ve esenliğini iyileştirmeye katkıda bulunurlar (McCormack ve ark., 2010).

Parklar; kentsel mekanlarda yaşam kalitesini arttıran, çeşitli çevresel fonksiyonlar barındıran, insanların yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerin çekiciliğini arttıran ve ekonomik yararlar sağlayan önemli alanlardır. Parkların yeşil alan gereksinimlerine cevap verecek yeterlilikte olması, kentin sosyo-ekonomik yapısının gelişmesi üzerinde ve kentsel yaşam kalitesinin artmasında doğrudan etkilidir. Park alanlarının işlevsel ve tercih edilebilir olabilmesi için, alan büyüklüğu, donatı elemanları hizmet kalitesi ve estetiği önemlidir. Bunlar aynı zamanda parkların niteliklerini belirleyen ölçütlerdir.

2.3.2 Park kategorileri

Park kategorileri farklı kullanım şekillerine ve alan büyüklüklerine göre kendi içlerinde birden fazla türde incelenebilirler. Kentlerin büyüklüğü, nüfus yoğunluğu ve artışı gibi unsurlara bağlı olarak park düzenlemeleri değişiklik gösterirler.

Parklar kullanılış biçimlerine göre 7 şekilde sınıflandırılabilirler:

- Botanik bahçeleri: Birçok bitki türünün sergilendiği açık hava müzeleridir. Botanik bahçelerinin en önemli karakteristik özelliği; kullanılan bütün bitki türlerinin Latince ve halk arasında bilinen adlarının ve anavatanlarının yazılı olduğu etiketlerinin olmasıdır. Dinlenme ve bilgilenme alanlarıdır.
- Hayvanat bahçeleri: İnsanların başka coğrafyalarda yaşayan yabani ve ara sıra da evcil hayvanları kendi doğal koşullarına uygun ortamlarda barınırken görebildikleri, davranışlarını izleyebildikleri, hakların da bilgi alabildikleri, düzenlenmiş mekanlardır. Burada ana amaç; bir yörede bulunmayan hayvan türlerini orada yaşayanlara tanıtmaktır.
- Eğlence ve Tema parkları: Tema parkları belirli ilgi alanlarına hitap etmek üzere açık ve kapalı mekanlarda, boş vakitler için bir kurgu çerçevesinde dizayn edilmiş farklı eğlence tesislerinden oluşan parklardır. Özel ekipmanlara, büyük alanlara ve büyük bütçeye gereksinim duyarlar. Genelde her yaş grubundan insana ve kalabalık topluluklara hitap ederler. Hizmet verdikleri nüfusa göre kapsamı ve içeriği değişiklik gösterir.

Yücesoy, (2017)'a göre: Tema parkları, “Belli bir temaya sahip sürükleyici, eğlenceli, eğitici, tamamen tatmin edici özellikleri olan kent ölçeğinde ki önemli parklardır. Bir tema parkı her yaş grubuna hitap edebildiği gibi, teması doğrultusunda sadece belli bir yaş grubuna da hitap edebilirler” şeklinde tanımlamıştır.

Tema parkları bilimsel, kültürel ve tarihsel konuları belirli bir tema çevresinde canlandıran bir müze rolündedirler. İşitsel ve görsel sunumlarla canlandırma yapılabilir. Bir diğer önemli özelliği ise eğlence sistemlerinin kurgularını hikayeleştirip, ziyaretçilerine konsept olarak sunmalarıdır (Gök ve Bingöl, 2017).

- Sanat parkları: Müze ve sergi galerileri gibi alanlardaki eserleri açıkta ve doğa içerisinde sergileyen parklardır.

- Tarih parkları: Farklı medeniyetlerin kültür ve tarihini, geleneklerini, mimarisini, inancını, yaşam biçimini betimleyerek çeşitli aktivite olanakları sunan parklardır (Gök ve Bingöl, 2017). Kentlerin içinde bulunan küçük ölçekli, tanıtıcı ve eğitici amaç içeren parklardır.
- Kültür parklar: Doğanın yanı sıra bünyelerinde eğlence, sergileme, sanat, eğitim v.b. çeşitli aktiviteleri barındıran, konulu ve çok büyük arazili parklardır. Kültür fonksiyonu içermesi gerektiği için, tasarımcının; parkta eğitsel ve eğlendirici aktiviteler sağlayan tasarım yapması gerekir (Özkır, 2007).
- Milli parklar: “Bilimsel ve estetik bakımından, millî ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını ifade ederler” (Anonim, 2018a). İnsan müdahalesinin olmadığı doğal alanlardır. İçinde barındırdığı, flora, fauna ve jeomorfolojik özellikler bakımından eğitsel, bilimsel, kültürel ve rekreasyonel değer taşıyan doğal peyzaj mekanlarıdır (Güleç, 1990). Devlete ait ve devletin belirli kurumları tarafından yönetilmekte olan Milli Parkların etki alanları buldukları ülkenin tümünü kapsamakta olup, büyüklükleri en az 1.000 hektar olmalıdır (Demir, 2001).

Parkların diğer bir sınıflandırılması da ölçeklerine ve hizmet ettikleri alanın nüfus yoğunluğuna göre yapılır. Bu sınıflandırmada beş ana başlık altında toplanabilir.

- Bölge parkı: Bu parklar genellikle kent yakın çevresinde, birkaç semte hizmet eden, kentlilerin tatil günlerinde kullandıkları yeşil alanlardır. Bünyelerinde orman ve koruluk alanlar, donanımlı kamp alanları, doğa yürüyüş alanları, piknik alanları tırmanma, avlanma vb. aktif ve pasif sportif eylemlere uygun alanlar ve doğal/ yapay su alanları bulundurlar.

Oğuz (1998)’ a göre: “Bölge parkı kendine özgü doğal karakteristik özellikte ve çeşitli aktivitelere olanak sağlayabilecek şekilde tasarlanmalıdır. Minimum 240 ha büyüklüğündeki park, hafta sonları ve tatillerde tam gün ya da yarım günlük ziyaretçiler için planlanmalıdır. Ulaşım özel otomobil, toplu taşıma veya yaya olarak sağlanabilmelidir. Ortalama ulaşım süresi 30 dakika-1 saat arasında sürmelidir” (Özkır, 2007).

- Kent parkı: Kentlilerin, kentin gürültü ve karmaşasından sıyrılıp rekreasyonel etkinliklerde bulunabileceği alanlardır. Ulaşımın kolay olabileceği kent merkezinde yada merkeze yakın şekilde konumlanmalıdırlar. Ulaşım uzaklığı araba ile max. 30 dakikalık mesafede olmalıdır. Park içinde konser, gösteri, sergi vb. etkinlikler için kültürel alanlar, açık veya kapalı spor tesisleri, piknik yapmaya ve oyun oynamaya olanak sağlayabilecek mekanlar bulunmalıdır. İnsanların birbirleriyle sosyal ilişki kurmasını sağladığı kadar bireysel mahremiyeti de göz önünde bulunduracak şekilde düzenlenmelidirler.
- Semt parkı: Özkır (2007)' ye göre semt parkları “kullanıcıların istekleri göz önünde tutularak kentin merkezine yakın ve ara yollarla bağlantılı olan parklardır. Geniş oyun alanları, spor sahaları, su yüzeyleri, yürüyüş alanları, otopark ve genel açık alanlara sahiptir”.

Whitfield (2001)' e göre ise semt parkı; “büyüklüğü en az 40 da olmalı, içerisinde çeşitli aktiviteler önemli bir aktivite bulduran alanlardır. En az 50 araçlık otoparkı olmalı, kullanıcıların ulaşılabilirlik uzaklığı 2-3 km olmalıdır” (Özkır, 2007).

- Mahalle parkı: Genellikle küçük ölçekte, mahallenin geleneksel özelliklerini yansıtan her yaşta kullanıcının yaya veya bisikletle gidebileceği mesafede yer alan, ve sosyalleşmeyi hedefleyen alanlardır. Spor, seyir, dinleti, oyun, sosyalleşme, dinlenme vb. basit rekreasyonel hizmetler sunar (Özkır, 2007).

Whitfield (2001)' e göre mahalle parkı; “büyüklüğü en az 5 da olmalı, yakınındaki mahalle parklarıyla bütünlük oluşturmalı, en az 10 araçlık otoparkı olmalı, ulaşılabilirlik mesafesi 500 metre ile 1 kilometre olmalıdır” (Özkır, 2007).

- Konut grubu parkı: Konutlara yürüyüş mesafesi uzaklığında bulunan, konutların özelliklerini yansıtan ve yapı adaları ile çevrelenmiş olan yeşil alanlardır. Dinlenme, sosyalleşme, çocukları gözleme vb. hizmetler sunar.

2.4 Kent Parkları

Kent yaşamının yoğunluğu ve iş ortamlarının stresi insanlar üzerinde yorucu bir baskı kurar. İnsanların psikolojik açıdan rahatlayabilmeleri, sosyo kültürel açıdan gelişimlerini sürdürebilmeleri ve aynı zamanda rekreasyonel faaliyetlerde bulunabilmeleri için açık ve yeşil alanların etkisi büyüktür.

Kentleşmenin artması sonucu ile doğa ve insan ilişkisinin kopmasını önlemek için açık yeşil alanların başında gelen kent parkları, tasarlanmış kamusal hizmet alanlarıdır. Kentlerin merkezinde yer alırlar. Her yaş grubundan insana hitap edebilecek ve onların rahatlıkla kullanabileceği özelliklere sahiptirler. Rahat, huzur verici, fonksiyonel ve estetik özellikleriyle kentin bir parçası durumundadırlar. En önemli özelliği ise tüm vatandaşlara açık olması ve bireylere rekreasyonel ihtiyaçlarını giderme fırsatı sunan yeşil alanlar olmasıdır.

2.4.1 Kent parkı tanımı

Kent parkları; kentsel yeşil alan sistemi içerisinde, kent bütününe hizmet eden, farklı amaç ve fonksiyonları olan, ihtiyaçlara göre donatılara ve büyüklüğe sahip yeşil alanlardır.

Kent parkları karmaşık kent ekosistem ağının önemli bir parçasıdır. Ekosisteme ve kent toplumuna çevresel, estetik, rekreasyonel, fizyolojik ve ekonomik olarak fayda sağlarlar. Ayrıca, kaliteli bir kent parkının şehrine veya çevresine büyük bir etkisi bulunmaktadır (Nady, 2016).

Kent parkları kentlerin rahat, huzur verici, fonksiyonel ve estetik mekanlarıdır. Doğal ve kültürel özellikleri yönünden en seçkin yerlerde her yaş grubu insane çeşitli aktif ve pasif rekreasyon olanakları ve tesisleri sağlarlar. Aynı zamanda sağlığa ve eğitime olanak sağlarken, toplumsal yaşamı da düzenlerler (Polat ve Önder, 2004).

Karmaşık kent düzeni içerisinde gelişip ortaya çıkan, kopan doğa-insan ilişkisinin yeniden kurulmasına yardımcı olan kamusal hizmet alanları kent parkı olarak tanımlanırlar (Kızılaslan, 2007).

Özdemir, (2012)'e göre "Kent parkları; bireyleri kentin yoğun ve stresli ortamından uzaklaştırıp çeşitli pasif ve aktif rekreasyon olanaklarının bulunduğu, her yaş grubunun yer aldığı, ölçü olarak minimum 40 hektar olmakla beraber fazla yol kat etmeden ortalama 30 ila 60 dakikalık yürüme mesafesinde ve kentlere yaklaşık 2-4 km mesafede olup toplu taşıma araçları ile ulaşımı mümkün olan, içerisinde yürüyüş ve koşu yolları, gölet veya spor alanları, piknik alanları, spor kompleksleri, amfi tiyatro, seyir kulesi, restoran, oturma grupları, çocuk oyun aletleri bulunan ve bireylerin tek başına yada grup olarak etkinlikler düzenlenmesine fırsat sağlayan,

bitki materyalleri ile bir bütünlük arz eden, eğitici, kaynaştırıcı özellikleri taşıyan düzenli ve planlı olarak tasarlanmış yeşil alanlardır” (Polat, 2015).

Kentsel parklar, karmaşık kentsel ekosistem ağının değerli bir parçasıdır ve önemli ekosistem hizmetleri sunmaktadır. Kent topluluklarına çevresel, estetik, rekreasyonel, psikolojik ve ekonomik fayda sağlarlar. Eyaletin, bölgenin ve yerel altyapı planlarının insan sağlığı sorunları ile ilgilenip iyileşmelerini ve yeniden canlanmalarını sağlayan kritik bir bileşendir. Kamu altyapısının oluşturulmasındaki değerlerin geliştirilmesini, çocuklara parkta oynamanın basit sevinçlerini, kamu kaynaklarına eşit erişim olanağını, toplumun geleceğine karar vermede demokratik katılımı, manevi değerleri, temiz hava, su ve zeminin çevresel faydaları ve sürdürülebilir bölgesel planlamaları sağlarlar (Loures ve ark., 2007).

Şehir parkları kent sakinleri için büyük ölçüde rekreasyonel amaçlar için tasarlanmış, yönetilen ve genel olarak mevcut yeşilin en büyük oranını oluşturan yerlerdir. Gelişmekte olan birçok ülkede, kentsel yeşil alanlar, yoksul şehir sakinleri için önemli sosyal ve psikolojik işlevler sağlayan ve "doğayı" tecrübe edebilecekleri tek referans olabilir. Şehir hayatının kalitesini önemli ölçüde artırmaktadır. Kent parkları flora ve fauna habitatları için de önemli alanlardır. Bunlara ek olarak temiz hava sağlanması, mikroklimatik tampon değişikliklerinin sağlanması, daha düşük gürültü seviyelerinin oluşumu ve su akışlarının düzenlenmesi açısından ekosistem hizmetlerine çok değerli katkıda bulunurlar (Nagendra ve Gopal, 2011).

İnsanların dinlenme, eğlenme ve çeşitli sosyal etkinliklere katılma ihtiyacını karşılayan, kent üzerinde farklı işlevsellikleri olan, tüm kente hizmet veren en kapsamlı rekreasyon birimlerine kent parkları denir. Kent içerisinde farklılaşan fonksiyonel kullanım alanları arasında tampon ve bağlayıcı işlev görürler. Bu sayede de içinde barındırdıkları etkinlik özelliklerine göre insanların rekreasyon gereksinimlerini karşılarlar (Emür ve Onsekiz, 2008).

Kent parkları, kentin tümüne hizmet eden 40 ha yada daha büyük ölçekteki parklardır. Bu parkların özellikleri; çekici ve manzaralı görünüşleri, çeşitli kullanımlar için yapılan spor kompleksi, gölet, minyatür köyler, kafe vb. alanları ile tüm insanlara hizmet edebilmesidir. Kentlileri şehrin gürültüsünden ve

kalabalığından uzaklaştırıp sakinleşme imkanı sunarlar. Max. yürüyüş uzaklığı 30-60 dk.lık mesafede olmalıdır (Albayrak, 2000).

Kent parkları, içinde buldukları şehirleri kentin yaşayanları ve turistleri için çekici hale getiren, moral ve motivasyonu arttıran, rekreasyon amaçlı düzenlenen yerlerdir. Mekânda ki ağaçlar ise; gölge ve sığınma evi için çekici kaynaklardır ve estetik değerleri arttırarak kent yaşamının kalitesine birçok açıdan katkıda bulunurlar (Chiesura, 2004).

2.4.2 Kent parklarının tarihsel gelişim süreci

Tarih boyunca toplumların uygarlık düzeylerinin, yaşam tarzlarının ve sosyo-ekonomik durumlarının parkların ve bahçelerin oluşumunda etkili olduğu görülür.

Tarih öncesi dönemlerde uygarlıklar, park ve bahçeleri hükümdarlar ve aileleri için malikânelerin çevresinde yaptırırlardı. Fakat zamanla bu parkların yaşam kalitesini arttırdığı fark edildi ve bu alanlar halka açık mekanlar haline dönüşmeye başladı (Sarıkaya, 2007).

Tarihsel süreç boyunca halka açılan park ve bahçelerin en önemli amacı, kentteki hayat kalitesinin yükseltilmesi olmuştur. Bu amaç doğrultusunda 1850-1990 yılları arasında kent parklarının oluşum süreci başlamıştır ve bu tasarımlar eğlence yerleri, reform parkları, açık yeşil alan sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayat kalitesini yükseltmek dışında kamusal sağlık oluşturmak, sosyal reform içermek ve çocuk oyun alanı olarak hizmet etmek hedeflenmiştir. Bu dönemlerde kent parklarında gezinti, taşıma, yarış bisikleti, piknik, kürek, klasik müzik, jimnastik, dans, basketbol, tenis, yüzme gibi aktiviteler yapılmıştır (Cranz ve Boland, 2004).

19. yüzyılın endüstrileşme hareketinden sonra; kentler üzerinde oluşan sosyal, ekonomik ve çevresel olumsuz etkileri azaltabilmek amacıyla doğanın insanı iyileştirebilen etkisinin ve sınıf farkı olmaksızın her insanın doğayla iç içe olması gerektiği inancıyla Frederick Law Olmsted ve ekibi tarafından ilk kent parkı olan New York'ta ki Central Park tasarlanmıştır (Demiroğlu ve Onur, 2016).

Central Park nüfus yoğunluğu fazla olan şehir merkezinde konumlanmış ve insanlara açık alanda çeşitli aktivite yapma olanağı sunmuş bir parktır. Kullanılan bitki seçimleri, çevre koşullarına uyumlu olması, gece-gündüz kullanımı, değişik aktivite

seçenekleriyle farklı yaş gruplarına hitap etmesi ile cazibe merkezi haline gelmiştir (Başalma ve ark., 2017).

Avrupa’da yaşanan değişimlerin Osmanlı kentleri üzerinde de önemli etkileri olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerindeki batılılaşma hareketleri ile birlikte 1870 yılında İstanbul’un Kısıklı semtinde ilk halk parkı olan “Millet Bahçesi” karşımıza çıkmaktadır. Bunun ardından Abdülaziz döneminde Taksim Parkı (1882) ve Çamlıca Parkı halka açılmıştır. Gülhane ve Doğançılar Parkları da 1912-1914 yıllarında hizmete sunulmuşlar ve eski mesire yerlerinin yeniden düzenlenmesi biçiminde erken kent parkı örneklerini göstermeye başlamışlardır (Aytaç ve ark., 2017).

Ülkemizde planlı olarak parkların yapımı ise Cumhuriyet dönemiyle başlamıştır. Ankara’nın 1923’te Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti olarak ilan edilmesiyle başlayan modernleşme hareketleri kentin planlı olarak düzenlenmesi ve bu düzenleme içinde “kent parkı” kavramının da gündeme gelmesi ile sonuçlanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ilk büyük kent parkı olan Gençlik Parkı yapılmıştır. Sonrasında da Kızılay’da Güvenpark, Ulus’ta Millet Bahçesi hayata geçirilmiş yeşil alan projeleri olarak karşımıza çıkarlar (Zaloğlu, 2006).

Cumhuriyet sonrasında gelişmeler sürerken Anadolu’nun diğer kentlerinde de kent parkları yapılmaya başlanmıştır. İzmir Kültürpark, Bursa Kültürpark, Konya Kültürpark, Antalya Karaalioğlu Parkı, Adana Atatürk Parkı bunlara örnektir. Başta kraliyet aileleri için tasarlanan av alanlarının halka açılması, ardından sanayi devrimiyle birlikte kentlerin gelişmesi ile hem kent hem de kentliler için nefes alabilme alanları olarak kent parkalarına ihtiyaç duyulmuştur. Günümüzde de kent parkları, dünyanın her yerinde modern kent tasarımlarında en önemli altyapı ögesi olarak değerlendirilmektedir (Sayan Atanur, 2017).

2.4.3 Kent parkı tasarım ve planlama ilkeleri

Yeşil alan planlamaları, şehirlerin gelişim sürecinde ortaya çıkan yapı yoğunluğunun ve karmaşasının düzenlenmesine, fonksiyonel ve mekansal yönden yeşil elemanların birbiriyle uyum sağlamasına yardımcı olur.

Ülkemizde kent planlama kılavuzu olarak 3194 Sayılı İmar Kanunu kullanılmaktadır.

Peyzaj tasarım planlamaları kılavuzu olarak ise de Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartları kullanılmaktadır. Bu standartlarda park tasarımında kullanılacak bitkisel ve yapısal materyallerin özellikleri, nasıl kullanılacakları ve uygulama şekilleri belirtilmektedir. Kent parkı tasarımının uygulanmasında esas alınan ölçütler parkın fonksiyonel, doğal, fiziksel, mekansal ve sosyo-kültürel özellikleri göz önünde tutularak; kent parkı kalite kriteri içerisinde, güvenlik, maliyet, dayanıklılık, aktivite, performans ve estetik konuları yönünden de park değerlendirilebilmektedir (Emür ve Onsekiz, 2007).

Yapılan çeşitli araştırmalar ve derlemeler sonucunda kent parklarının planlama ve tasarım kriterleri aşağıdaki gibi sıralanabilirler;

- Parkın yapılacağı bölgenin ve yakın çevresinde ki insanların istekleri belirlenerek parkta bu doğrultuda ki beklenti ve ihtiyaçları karşılayacak alanlara yer verilmelidir (Elinç, 2011).
- Parkın yapılacağı alanın çevre analizi yapılarak, çıkan sonuçlar doğrultusunda tasarıma yön verilmelidir (Aytaç ve ark., 2017).
- Park, her yaş ve kültür grubundan insana hizmet verebilecek nitelikte ve sosyal aktiviteleri artırıcı özellikte olmalıdır.
- Kent parkları bünyelerinde farklı aktivite imkanı sunan alanlar bulundurmalıdır. Örneğin; yürüyüş, bisiklet yolları, konser alanları, çocuk oyun alanları, spor kompleksleri, yapay göletler, piknik alanları, konsept bahçeler, açık hava sergileri, seyir tepeleri, kültür merkezleri, bilim merkezi, gözlem evleri ve teknik tesisler gibi alanlar sıralanabilir (Aytaç ve ark., 2017).
- Fiziksel planlama, çevre ile ilişkili, güvenli, kolay ve çeşitli ulaşım imkanı sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Yaya bağlantı düzeni ile güvenli ulaşım olanakları ve toplu taşıma sistemleriyle doğrudan bağlantı sağlamalıdır.
- Kent parkı hem kendi içinde hem de kentteki diğer yeşil alanlarla bütünlük oluşturmalıdır.
- Kent parklarının kullanılabilirliği, rahatlığı ve kullanım kapasitesi ile doğru orantılıdır. Bu yüzden mekanın kullanıcılara rahat ve huzur veren, gürültü ve kirlilikten uzak olması gerekir (Kart, 2002).

- Kent parklarında tüm yıl boyunca ve parkı kullananların uzun süre vakit geçirebilecekleri düşünülerek uygun rekreasyon alanları tasarlanmalıdır. Ayrıca geceleri de kullanım olanağı sağlayarak ve güvenliğe önem verilerek projelendirilmelidirler.
- Tasarım ve uygulama aşamasında bedensel engellilerin de parkı kullanabileceği düşünülerek gerekli özen gösterilmelidir.
- Alanın büyüklüğü doğrultusunda yeterli sayıda ve genişlikte kullanıcıların belirli ihtiyaçları için sıhhi tesisler, mescitler ve tuvaletlere yer verilerek düzenlenmeler yapılmalıdır (Kart, 2002).
- Park alanı içerisinde genel bir sulama ve drenaj sistemi planlanmalıdır (Elinç, 2011).
- Kent parklarının bitkilendirilmesinde, kentin ekolojisine uygunluk ve bitkilerin renk-doku uyumuna dikkat edilmelidir (Kart, 2002).

2.4.4 Kent parklarının işlevleri ve yararları

Kent parklarını, rekreasyonel, ekolojik, estetik ve fonksiyonel işlevleri ile kentlere birçok yarar sağlarlar. Bu işlevleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Buldukları yerleşim alanlarında fiziksel denge oluştururlar.
- Kentlerin karakterlerine ve dokusuna uyumsuzluk gösteren yapıların oluşturduğu alanlarla kent arasında tampon görev görürler (Sarıkaya, 2007).
- Kentlerde sürdürülebilirlik sağlarlar.
- Kentler ve organik sistem arasında bağlantı kurarlar. Biryandan kentin sert ve keskin hatlarını giderirken öte yandan da kentin yapı kitlelerine, yumuşak bir görünüm kazandırarak yapılaşma monotonluğunu giderirler ve organik düzen içinde bir araya getirirler (Sarıkaya, 2007).
- Alandaki çimenlikler, yer örtücüler, ağaçcıklar ve ağaçlar ile yeşil kuşak oluştururlar. Kapsadıkları bu yeşillikler sayesinde kent ekolojisinin düzeltilmesinde yardımcı olurlar. Katı ve gaz emisyonlarının tutulmasını sağlayarak temiz hava sahası oluştururlar. Rüzgara açık alanlardaki ağaçlar rüzgâr hızını azaltarak, rüzgârın etkisini uygun düzeye indirir, gürültüyü absorbe eder ve dağıtırlar.

- Kentlilere rekreasyonel aktiviteler yapabilmeleri için dış mekânlar oluştururlar. Örneğin spor aktivitelerine özgü merkezler, golf alanı, basket sahası ve yüzme için göl gibi etkinlikleri büyük ölçümlü rekreasyonlara olanak sağlarlar (Sarıkaya, 2007).
- Kentlerde kitle boşluk dengesinin oluşumunun en önemli parçalarından biridirler.
- İnsanların ruh sağlığının tazelenmesinde ve rahatlamasında rol oynarlar. Ayrıca temiz hava sahaları ve spor alanlarıyla kentlilere kaliteli bir yaşam alanı sunarlar.
- Kent parklarında kullanılan bitkiler kent dokusunda estetik işlev görürler. Ölçüleri, formları, dokuları ve renkleri sayesinde uyum ve zıt görünüm oluşturarak kent insanı üzerinde çekici bir etki yaratırlar. Mevsimden mevsime değişiklik göstererek kentsel peyzaja canlılık verirler ve hareketlilik kazandırır (Özkır, 2007).
- Estetik ve görsel güzellikleriyle kentin turizm potansiyelini arttırırlar.
- Doğru planlanan ve yönetilen kent parkları kentin ekonomik yaşantısını canlandırır.
- İnsanlara istihdam fırsatları sunarak verimli işler bulmalarına yardımcı olurlar (Walker, 2004).
- Kentin flora ve faunasına destek olarak ekolojik dengeyi korurlar.
- Farklı insanların karşılaşması, tanışması, kentsel yaşamı paylaşması gibi sosyal ihtiyaçları karşılamaya ve geliştirmeye yardımcı olurlar.
- Açık hava tiyatrosu, dans pisti, konser alanı, heykel bahçesi gibi sanatsal etkinlikler için mekanlar oluşturarak kültürel odak noktaları olma özelliği gösterirler.

2.5 Kentsel Yaşam Kalitesi ve Kaliteli Kent Parkları

Kaliteli bir kent yaşamı için, topluma belirlenen ölçüler doğrultusunda kentsel altyapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların sunulması gerekir. Kentin sunduğu bu olanak ve fırsatlardan kentte yaşayan bireyler eşit ve dengeli bir şekilde gereksinimleri oranında yararlanmalıdırlar.

2.5.1 Kentsel yaşam kalitesi

Kentsel yaşam kalitesini kentin doğal çevresi, sosyo-kültürel değerleri, demografik yapısı, yaşam biçimi, ekonomisi, teknolojik gelişmeleri, ulaşımı ve yapılara yönelik kentsel politikaları belirler (Mutlu ve Balaban, 2016).

Çağdaş kent ve çevre standartları çerçevesinde kentsel alt yapı, iletişim, ulaşım, konut, eğitim, sanat, siyaset ve benzeri olanakların bireylere gereksinimleri oranında dengeli şekilde sunulma düzeyi kentsel yaşam kalitesini belirler (Kaylan, 2010).

Bir kentte yaşam kalitesinin var olduğunu, kişinin kendini iyi hissetmesi, yaşadığı hayattan tatmin olması ve mutluluğu gösterir. Yaşam kalitesi sağlandığında; doğal ve yapay yaşam ortamlarının birbirleriyle dengesi, insanın sağlıklı bir ortamda yaşayabilmesi, beslenme, korunma ve barınma gereksinimlerinin karşılanabilmesi, bedensel gelişmesine uygun olanakları bulabilmesi sağlanmış olur. Ayrıca insanların yaratıcı gücünü kullanabilmeleri ve çevreyle topluma olumlu katkılarda bulunabilmeleri için imkan yaratır (Yavuzçehre, 2005).

Kentsel yaşam kalitesini belirleyen bu ölçütler doğrultusunda kentte yaşayan tüm bireylerin hiçbir ayırım gözetmeksizin eşit, dengeli, gereksinimleri oranında kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan yararlanma hakkına sahip olmaları kentsel yaşam kalitesini ifade eder.

2.5.2 Kent Parkları ile İlgili Kalite Kriterleri

Yaşam kalitesi ve kalite kriterleri ile ilgili faktörler, kentlere ya da kültürler göre değişebilir ve evrensel değillerdir. Fakat hepsinin temeli sürdürülebilirliğe dayanır. Kent içerisinde önemli yere sahip olan kent parkları, sürdürülebilir özellik taşırsa o parkın kaliteli olduğuna işaret eder. Oluşan kaliteli ve sürdürülebilirlikle de kente ve insana en üst düzeyde fayda sağlanabilir.

Kalite kriterlerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir;

- Kullanıcıların yaş grupları, cinsiyetleri, eğitim seviyeleri ve meslek gruplarına bağlı olarak kent parklarından beklentileri değişiklik gösterir. Kullanıcı memnuniyetinin maksimum düzeyde olması için sosyal ve kültürel etkileşimin sağlanması, her yaş grubunun isteklerine cevap verebilecek çeşitlilikte rekreasyonel aktivitelerin olması gerekmektedir (Özkır, 2007).

- Bakım ve temizlik, parkın kullanıcılar tarafından tercih edilebilmesindeki en önemli kalite kriterlerinden bir tanesidir. Park yapı ve donanımlarının tamiri veya yenilenmesi, çöplerin uzaklaştırılması ve bitkisel peyzajın periyodik bakımlarının yapılması önemlidir. Parkın bakımıyla görevli bir personel bulunmalıdır (Yücel, 2007).
- İnsanların kullanım amacına uygun, erişilebilir ve yaşayanlarca denetlenen bir mekan olması gerekir (Mutlu ve Balaban, 2016).
- Parklar sosyalleşebilmek için insanlara diğer insanlarla bir arada olma fırsatı vermelidir.
- Kentin kültürel birikimi ve bu birikimin dışşallıklara yansması ile doğru orantılıdır olmalıdır (Emür ve Onsekiz, 2007).
- Kolay ulaşılabilirliği, algılanabilirliği, konfor ve imajı, yönetiminde gösterilen devamlılığı öncelikli kalite göstergeleridir (Başalma ve ark., 2017).

2.5.3 Peyzaj Tasarım Kriterleri

Kent ölçeğinde birçok kullanıcının rekreasyon ihtiyacını karşılayan, çok sayıda mahalleye hizmet eden kent parkları için işlevsellik en önemli unsurdur. Park içi tasarımlarda kalitenin olması için işlevsellik, estetik ve teknik özelliklerin nesnel ve öznel tasarım özellikleriyle birlikte kullanılması ve değerlendirilmesi gerekir (Onsekiz ve Sezer, 2009).

Yücel ve Yıldızcı, (2006)' ya göre; "Peyzaj tasarım kriterleri; aktivite ve kullanımlar (alt kriteri: çeşitlilik), ulaşılabilirlik (alt kriteri: okunaklılık), konfor ve imaj (alt kriterleri: güvenlik ve bakım) ve sosyallik (alt kriteri: sahiplik hissi) olarak belirlenmiştir."

Bu tanımlar ve yapılan araştırmalar sonucu kent parklarının tercih edilmeleri ve kaliteli bir kent parkı olabilmeleri için 13 başlık altında toplanan peyzaj tasarım kriterlerine uygun şekilde düzenlenmeleri gerekir. Bu başlıklar:

- Ulaşılabilirlik,
- Her yaş grubuna uygunluk,
- Donatı elemanları,
- Engelli bireylere uyumlu alanlar,

- Yıl boyu kullanılabilirlik,
  - İklime uygunluk,
  - Güvenlik,
  - Gece kullanımına olanak sağlaması
  - Bitkilendirme,
  - Alan kullanımı,
  - Alanın büyüklüğü
  - Kent estetiğine kattığı değer,
  - Çevre ile uyum,
- şeklinde belirlenmiştir.

2.5.3.1 Ulaşılabilirlik

Ulaşılabilirlik bir alanın rekreasyonel potansiyelinin belirlenmesinde son derece önemli bir kriterdir. Çünkü her park, kent içerisindeki konumuyla, ulaşım zamanıyla ve ulaşımın sağlandığı şekliyle farklılıklar gösterir. Bu unsurlar rekreasyonel potansiyeli arttırmayla doğru orantılıdır.

Bir parkın ulaşılabilirliği söz konusu olduğunda öncelikle park alanına dışarıdan rahat, kolay ve güvenli bir ulaşımın olması önemlidir. Yaya olarak, özel otomobil, bisiklet, otobüs ve değişik toplu taşıma araçları ile ulaşımın sağlanması gerekir (Yücel ve Yıldızcı, 2006).

Park alanının çevresinden parka olan ulaşımın önemli olduğu kadar, bir diğer önemli unsur da park içerisindeki yollarda kullanılan modellerin okunaklılığının basit şekilde algılanmasıdır. Park, çevresi ve içerisindeki bağlantı yolları arasında fonksiyonel bir bütünlük sağlamalıdır (Yücel, 2007).

Bir parkın yaşanabilir olabilmesi, park sistemlerinin doğru kurgulanmasıyla olur. Park erişiminin fiziksel, dinsel, ırksal ve maddi farklılık gözetmeksizin tüm kullanıcılar için kolay olması gerekir. Konum belirlenirken de kentin ulaşım planlaması göz önünde bulundurulmalı, parka ulaşım toplu taşımayla desteklenmelidir. Yoğun yerleşim bölgelerinde parka yaya erişimi süresi 10 dakika,

daha az yoğun yerleşim bölgelerinde ise bisikletle erişim 10 dakika olmalıdır (Kurtaslan, 2017).

2.5.3.2 Yaş gruplarına uygunluk

Kent parkları her yaştan kullanıcılar arasında sosyal ve kültürel etkileşime olanak sağlar. Küçük yaştaki kullanıcılar için oyun ve eğitim gibi etkinliklere sahipken gençler için sergiler, gösteriler ve konserlere olanak sağlayabilir. Orta ve daha üstü yaştaki kullanıcılar için de dinlenebilecekleri ve daha sağlıklı olabilecekleri ortamlar yaratırlar (Özkır, 2007).

2.5.3.3 Donatı elemanları

Donatı elemanları, işlevsel ve estetik açıdan mekana anlam katıp tamamlayan, bireyin yaşamını kolaylaştıran objeler bütünüdür. Birçoğu fonksiyonel amaçlı kullanılır ve genellikle bireysel kullanıma yöneliktir. İşlevselliklerine yön veren ve kullanımlarının artmasını sağlayan unsur ise ergonomik olarak tasarlanmalarıdır. Ergonomik kullanım içinde uluslararası platformda belirlenmiş standartlar göz önünde bulundurulmalıdır (Bulut ve ark., 2008).

Kentsel donatılar, insanların kent dokusu içerisindeki bireysel ve toplumsal yaşamını kolaylaştıran, insanlarla iletişimi sağlayan, mekânı estetik ve fonksiyonel açıdan tamamlayan objelerin bütünüdür. Dolayısıyla kent mobilyaları sadece fonksiyonel amaçlarla değil, kente kimlik kazandırma açısından da oldukça önemlidir. Rekreasyon amaçlı kullanılan kentsel alanların, konfor ve kalitesini alanda bulunan donatılar belirlemektedir. Çok amaçlı planlamanın olmazsa olmaz parçalarıdır (Güremen, 2011).

Belirli bir düzen içinde ele alınarak tasarlanan ve özgünleştirilen donatı elemanları, buldukları çevre ile bütünleşerek kentin bir ögesi haline gelirler ve birbirleri ile kurdukları uyum aracılığı ile bir kentin kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan en önemli araçlardan biridirler (Acar ve ark., 2016).

Kent parkı alanlarındaki donatıların niteliğinin artırılması kent halkına doğal bir ortamda boş zamanlarında yeniden yenilenme olanakları sunabilir (Erdoğan ve ark., 2011).

Herhangi bir kullanım alanında konforun ve çevre kalitesinin göstergesi durumundaki oturma, barınma, korunma, ulaşım, danışma, aydınlatma, betimleme, oyun ve spor gibi temel fonksiyonları destekleyen, toplumsal ve bireysel yaşamı kolaylaştıran peyzaj öğeleri “Donatı Elemanları” olarak adlandırılmaktadır (Düzenli ve ark., 2017).

Yapılan araştırmalar ve tanımlar dikkate alındığında donatı elemanlarını genel olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırabiliriz;

- Oturma elemanları,
- Zemin döşeme elemanları,
- Aydınlatma elemanları,
- Oyun alanı elemanları,
- Bilgilendirme levhaları ve tabelalar,
- Su öğeleri,
- Satış birimleri,
- Gölgelekler ve tenteler,
- Çöp Kutuları.

Yıldızcı, (2001)’e göre donatılar ise;

- Zemin kaplamaları (beton, taş, ahşap, asfalt, tuğla vb.)
- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları, oturma basamakları)
- Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları)
- İşaret ve bilgi levhaları (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi iletişim panoları)
- Sınırlandırıcılar (sınırlayıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri)
- Su öğesi (havuzlar, sus havuzları, çeşmeler)
- Üst örtü öğeleri (duraklar, gölgelekler, pergolalar, örtü elemanları)
- Satış birimleri (kiosklar, büfeler)
- Sanatsal objeler (heykeller)
- Oyun alanı elemanları

şeklinde sınıflandırılmıştır (Düzenli ve ark., 2017).

Donatı elemanları kullanıldığı alana fonksiyonel ve estetik nitelikler kazandıran önemli objelerdir. Fakat kent dokusunda bu objelerin hatalı seçimi ve kullanımı kargaşaya neden olmaktadır. Bu nedenle kent parklarının kalitesini yükseltmek için objelerin seçimi ve tasarımında dikkat edilmesi gereken bazı özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kent kimliğine kalite yükleyebilecek nitelikte olmalı,
- Kullanıcıların çeşitli fiziksel özellikleri açısından ülkelerin kendilerine özgü olan standartlarına uygun olmalı ve insanların antropometrik ölçülerine uygun olmalı,
- Tasarımları özgün olmalı ve fonksiyonel özellikler dikkate alınmalı,
- Taşınabilirlik ve monte edilebilirlik yönünden uygun olmalı,
- Bakımı ve onarımı kolay olmalı,
- İklim koşullarına uygun ve dayanıklı malzemelerden yapılmalı,
- Kullanıldıkları mekanın özelliklerine ve işlevlerine göre tasarlanıp kullanıcılar tarafından anlaşılabilir nitelikte olmalı,
- Kalite bakımından, kullanıcıların isteklerine cevap veren, bakımı kolay, yaşanabilirliği arttıran, sürdürülebilir ve kentsel ekonomiye katkı sağlayarak gelecekteki gereksinimlere cevap verecek şekilde tasarlanmalıdırlar.

2.5.3.4 Engelli insanlara uygunluk

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu' nun kabul ettiği Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi'ne göre engelli “normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar” olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2010).

Engelli olarak tanımlanan bireyler, toplumun ayrı bir kesimi olarak değil çevreyle bütünleşmiş toplumun bir parçası olarak algılanmalıdırlar. Bu bireylerin kentte yaşayan tüm bireyler ile eşit haklara sahip olması gerekir. Engelsiz bir yaşam sürebilmeleri ve sosyal hayata katılımlarının sağlanabilmesi için kamusal dış mekânlar, açık yeşil alanlar ve kent parkları gibi mekanların ulaşılabilir ve erişilebilir biçimde tasarlanması gerekmektedir.

Engellilerin kent parklarını fiziksel olarak kullanabilmeleri için gerekli olan beş önemli yeterlilik bulunmaktadır. Bunlar; zemin kaplamaları, donatı elemanları, otopark, bitkilendirme ve ergonometri şeklinde sıralanabilir.

Kentsel yaşam kalitelerinin artırılmasına yardımcı olan kent parklarından engelli bireyler kolaylıkla yararlanabilmelidirler. Bu bağlamda kent parklarının düzeninin ergonomik olarak tasarlanması çok önemlidir. Girişleri, yürüyüş yolları, merdiven ve rampaları, otoparkları, donatı elemanları, bitkilendirme gibi unsurlar standartlar göz önünde tutularak ve her engel türünde bireyin kullanımı açısından uygunluğuna bakılarak düzenlenmelidir (Aykal ve ark., 2017).

TS 12576 Şehir İçi Yollar-Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları'na göre; 'Yaya kaldırımının yüksekliği 3-15 cm arasında ve yürüme alanı genişliği minimum 150 cm olmalıdır. Kaldırımlarda ki rampaların eğimi maximum %5 olmalıdır. Kaldırım ve yaya yollarının yüzeyi iklim koşulları, kaldırımın kullanım yoğunluğu ve şekline göre kaymaz nitelikte, en uygun malzemeden seçilmeli ve derz aralıklarının 0.5 cm'den küçük olması gerekmektedir. Kaldırım üzerinde, ızgara, rögar kapağı gibi altyapı elemanları var ise, bunlar çukur ve çıkıntı oluşturmayacak şekilde kaldırım yüzeyi ile eş düzey yapılmalıdır' (Tiyek ve ark., 2016).

TS 12576'e göre; merdivenler, engellilerin hareketliliğini sınırlar nitelikte olduğu için, farklı kotların birbirine rampa ile bağlanması ulaşılabilirliğin sağlanması açısından önemlidir. Rampalara ait genişliğin, iki adet tekerlekli sandalyenin karşılıklı geçişine imkân verecek şekilde min. 180 cm genişlikte olması gerekmektedir. Uzunluğu 100 cm'den ve yüksekliği ise 50 cm'den fazla olan rampalarda veya bir rampadan ikinci bir rampaya geçişin olduğu yerlerde en az 250 cm'lik düz dinlenme alanları yapılmalıdır (Önel ve ark., 2012).

TS 12576'e göre; oturma banklarının zeminden yüksekliği 45 cm, sırt yaslama yerinin yüksekliği 70 cm olmalıdır. Dinlenme alanlarındaki masaların yüksekliği 75-90 cm arasında, bütün yönlerden tekerlekli sandalyenin yaklaşabilmesi için masanın altındaki minimum derinliğin ise 60 cm olması gerekmektedir. Ayrıca dinlenme alanlarında oturma banklarının yanında tekerlekli sandalye kullanıcıları için mutlaka 120 cm'lik bir alan bırakılmalıdır.

Kentsel yeşil alanlarda görme engelli vatandaşlarımızın güvenliği açısından aydınlatma elemanları 3-4 m yükseklikte olmalıdır. Çeşmeler de tekerlekli sandalye kullananlar için standartlara uygun olan yükseklikte 85 cm olarak yapılmalıdır.

Kent parklarında yapılacak olan bitkisel tasarımlarda, bitki türleri ve yerleri özellikle görme engelli bireyler dikkate alınarak seçilmelidir. Yaya yollarında dikenli bitkiler, zeminde kayganlık oluşturabilecek tohum ve meyve dökücü ağaç ve bitkiler kullanılmamalıdır. Ayrıca bitkiler geçişi engellemeyecek biçimde yaya yollarından yeterli uzaklığa dikilmeli ve bitkilerin düzenli bakım ve budamaları yapılmalıdır.

2.5.3.5 Yıl boyu kullanılabilirlik

Bir parkta kullanıcıların sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak, birbirleriyle iletişim kurmalarına yardımcı olacak, dinlenme, çalışma, rekreasyon ve yemek ihtiyaçlarını karşılayabilecek sosyal tesislerin olması parkın yıl boyu kullanılabilir olması için gerekli olan özelliklerindedir (Ertekin ve Çorbacı, 2010).

Parkın yıl boyu kullanılabilirliğini arttıran diğer bir önemli özellik de bitkilendirme yoluyla yaz ve bahar aylarında güneşten veya yapay kaynaklardan gelen direk ışıkların ve sıcaklığın etkisi azaltılmaktadır. Parklarda kullanılan boylu ağaçlar gölge oluşturarak kavurucu sıcaklardan ve güneşten korunmaya yardımcı olurlar. Geniş yapraklı ağaçlar yazın güneş perdesi oluşturarak ortamı serinletirken, kışında yaprak döküp güneşin ortamı ısıtmasına neden olurlar. Ayrıca rüzgâr perdesi olarak kullanılan bitkiler de kış ve sonbahar aylarında soğuk hava rüzgârlarını kırarak açık alanların havasını yumuşatırlar (Erbaş, 2003).

2.5.3.6 İklim uygunluk

Park alanlarındaki yapısal ve bitkisel elemanların iklimsel açıdan doğru planlanması parkın konfor ve imajını etkileyeceği için önemlidir.

Park alanlarının tasarımında iklim uygunluk sağlanabilmesi için öncelikle donatı elemanlarının kalitesine önem verilerek tasarımlar yapılmalıdır (Ertekin ve Çorbacı, 2010).

Park tasarımlarında bitkilerin iklim uygunluğu da donatı elemanları kadar önemlidir. Hem iklimi düzenleyici etkileri sayesinde hem de parkta sürekliliği sağlamakta olumlu etkiler yaratırlar ve parkın konfor seviyesini arttıırırlar (Erbaş, 2003).

2.5.3.7 Güvenlik

Parkın kullanıcılar tarafından tercih edilebilmesi için güvenlik çok önemlidir. Park içerisindeki ve çevresindeki güvenlik düzeyleri arttıkça; kullanıcılar tarafından tercih edilmesi de artar.

Alan içerisinde denetimin sağlandığını hissetmek, diğer alanları görebilmek, tehlike anında kolayca kaçabilmek ve çevreden destek alabilmek, insanlara o yerin güvenli olduğunu düşündürür. Aynı zamanda park çevrelerinde güvenlik personelleri ve ilk yardım ünitelerinin insanların ulaşabilecekleri alanlarda bulunması gereklidir. Doğru bitkilendirme ve yeterli aydınlatma ile açık görüş sahaları oluşturulmalıdır. Kullanıcılar için tehdit unsuru olabilecek kişilerin varlıklarının belirlenmesine yardımcı olabilecek alanlar ve suç aktivitelerinin oluşabileceği alanların azaltılması ile güvenli ortam algısı oluşturulmalıdır (Yücel, 2007).

Kent parklarında önemli bir diğer unsurda kent mobilyalarının bakımlı olmasıdır. Açık bırakılan çukurlar, kırık kent mobilyaları, zarar görmüş çocuk oyun grupları, yerinden çıkmış kaplama malzemeleri, elektrik kaçakları gibi tehlike arz eden unsurlar tedbir alınması gereken konulardandır.

Kent parkı yer seçimi yapılırken تنها ve ıssız alanlar tercih edilmemelidir. Parkı kullanan kadınların, yaşlıların ve çocukların sayısının fazla oluşu o parkın güvenilir bir yer olduğunu ortaya koyar.

Aktivite çeşitliliği ile güvenlik doğru orantılıdır. Çünkü insanlar aktivitesi olan mekanları kullanırlar ve bu alanlar boş kalmaz. Boş kalan mekanlar güvenli olmayabilirler (Yücel ve Yıldızcı, 2006).

2.5.3.8 Gece Kullanımı

Kent parklarının gündüz kullanımı gibi, gece kullanımının da sağlanabilmesi için yapay ışık kaynaklarından yararlanılmaktadır. Bu yapay ışık kaynakları kent insanının kaliteli bir yaşam sürmesine yardımcı olan park alanlarında, gece kullanım sürelerini arttırmak, kent kimliğine estetik değer katmak ve park güvenliğini sağlayabilmek amacıyla kullanılırlar. Doğru aydınlatma yapılan parkların, gece görünüşleri ilgi çekici bir hâl olarak bu parkların kullanım ve tercih edilme oranını arttırmaktadır (Kurdoğlu ve Topal, 2017).

2.5.3.9 Bitkilendirme

Kentsel yeşil alanlar için yapılan tasarımlarda dikkat edilmesi gereken önemli kriterlerden biri de bitkilendirmenin doğru yapılmasıdır. Bitkiler yeşil alanlarda estetik özelliklerinin yanı sıra işlevsel olarak da kullanılmaktadır. Kullanılan her bitkinin kendine özgü yaprak, çiçek, dal, gövde, kök, doku, taç vb. gibi fiziksel özellikleri ve bu özelliklere bağlı ses, koku, tat, dokunma gibi duyuşal özellikleri bulunmaktadır. Bitkilerin park içerisinde konumlanmaları bu özellikleri dikkate alınarak sağlanmalıdır (Olgun ve Yılmaz, 2014).

Kentsel alanlarda bulunan parklarda kullanılacak bitki materyali seçiminde alanın morfolojik yapısı, toprak özelliği ve iklim şartlarının bilinmesi gerekmektedir. Bitkilendirme yapılırken bitkisel hiyerarşiye dikkat edilmeli ve varsa alanda bulunan doğal bitki örtüsü korunmalıdır. Alan içerisinde kitle-boşluk oranı büyük ağaçlar ve geniş çim yüzeyler ile sağlanmalıdır. Çim alanlarda yapılacak bitkisel uygulamalarda ağaç kitleleri; soliter ağaçlar, ağaççıklar ve çalılar ile yumuşatılmalıdır.

Estetik ve fonksiyonel mekânlarda bitkilendirmenin doğru olabilmesi için bir diğer önemli unsur da bitkilerin aralarındaki tasarım ilkelerinin (uyum, zıtlık, denge, ritm, hareket, tekrar, proporsiyon, aralık, vurgu vb.) tasarımcı tarafından çok iyi bilinmesi ve sentez edilmesidir.

Doğru bitkilendirmelerin alanlara kattığı bazı değerler vardır. Bunlardan biri gürültü seviyesini azaltıp önlemeye yönelik olanıdır. Bilimsel araştırmalar; bitkisel gürültü perdelerinin uygulandıkları alanlarda gürültüyü 10 dBA ya kadar azalttığını saptamıştır (Gültekin, 1994). Kent estetiği ve imajı üzerine bir diğer olumlu etkisi de; güneş ya da yapay ışık kaynaklarından gelen ışığın rahatsız edici etkisini azaltarak perdeleme görevi görmeleridir. Ayrıca bitkiler özel kullanım alanlarında gizlilik sağlarlar. Mevsimsel renklenme, yaprak dökme, çiçek açma özellikleri sayesinde estetik algılamayı arttırırlar ve güzel görünüşleri vurgularlar. Mekan oluşturarak sınırlama, yönlendirme ve güvenlik sağlarlar (Önder ve Akbulut, 2011).

2.5.3.10 Alan kullanımı

Alan kullanımında aktivite ve kullanım kriteri içerisinde “çeşitlilik” önemlidir. Çünkü farklı etkinlikler, formlar ve insanlar zengin bir algısal karışım oluştururlar ve

farklı kullanıcılar bu yeri çeşitli şekillerde yorumlarlar. Mekâna farklı anlamlar ve farklı demografik özellikler yüklerler (Bently ve ark., 1993).

Park alanlarında kullanıcılara sunulan çeşitli aktif ve pasif aktivite olanakları, park alanlarının kullanımını cazip kılan en önemli etkindir ve parkın kalitesini artırır (Yücel, 2007).

Parkın cazibesi ve bununla ilişkili olan yüksek kullanım oranı kullanıcı memnuniyeti ile doğru orantılıdır. Kullanıcının demografik yapısı ve ikâmetgâhına, mevsim, gün, saat dilimi ve aktivite türüne göre, alan kullanımları belirlenmelidir.

2.5.3.11 Büyüklük

Bir alanın büyüklüğü taşıma kapasitesini belirler ve rekreatif çeşitlilik açısından önemli bir özelliktir.

Kent parklarının büyüklükleri parkın tercih edilme nedenlerinden bir tanesidir. Çeşitli hizmetlerden yararlanılabilecek alanların olması, açık havada kimseyi rahatsız etmeden vakit geçirebilmek için alan büyüklüğü önemlidir. Kentin nüfusu ve nüfus özelliklerine göre ölçüler belirlenip tasarlanmalıdır.

Rekreasyon alanlarının en önemlisi olan kent parklarının ölçüleri; “en az 400, en fazla 1.000 da olmalıdır” (Gül ve Küçük, 2001).

2.5.3.12 Kent estetiğine katkı

Kentsel tasarım ölçeğinde konutlar ve yapılarla beraber kullanılan açık yeşil alanlar ile parklar kentsel tasarım planlaması çerçevesinde, yaşam kalitesini yükselten bir araç niteliğindeki ekolojik kentsel projelerdir. Ayrıca park alanları, kentte canlı bir çevre yaratılmasında, yoğun kent merkezinde insan-çevre ilişkisinin kurulmasında, kentsel dolaşım ve rekreasyon alanlarının oluşturulmasında etkin bir öğedir (Gökalp ve Yazgan, 2013).

Kent parkları içerisinde kullanılan donatı elemanları renkleri ve formları ile estetik özelliklere sahiptirler ve görsel zenginliği artırır. Sağladıkları bu estetik etkiler ile de kent imajına katkıda bulunurlar.

2.5.3.13 Çevre ile uyum

Bir kentin konumu, mimari yapıları ve açık-yeşil alanlarının birbirleriyle olan bütünlüğü kentin karakterini belirler. İnsan ile doğa arasındaki ilişkiyi dengeleyen ve kentsel yaşam kalitesini arttıran açık-yeşil alanlar, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilirler. Bu bağlamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel, fiziksel ve rekreasyonel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, insan yaşamı için kentin karakterine uygun mekanları planlama ve oluşturma çabasına yönelirler (Gökalp ve Yazgan, 2013).

Kent parklarındaki donatılar; parkın, çevre kimliği ile uyumunu sağlayan en önemli etkenlerden biridir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1 Materyal

Çalışma sahası olan Samsun; Yeşilirmak ve Kızılırmak nehirlerinin Karadeniz'e döküldükleri deltalar arasında, Orta Karadeniz Bölgesi'nde sahil şeridinde yer alan bir kenttir. Kuzeyinde Karadeniz olan kent, batıda Sinop, doğuda Ordu, güneyde Tokat ve Amasya ile komşudur (Şekil 3.1). Kuzey de $41^{\circ} 44'$ ile güneyde $40^{\circ} 50'$ kuzey enlemleri, doğuda $37^{\circ} 08'$ ile batıda $34^{\circ} 25'$ doğu boylamları arasında yer almaktadır (Karaçuha Yılmaz, 2007). Toplamda 9352 km^2 lik bir yüz ölçümüne sahiptir (Anonim, 2017). Bu yüz ölçümü ülkenin %1.2' sini oluşturmaktadır. Toplam da 17 ilçesi bulunmaktadır (Şekil 3.1).

Çalışmanın ana materyalini, Samsun ilinin merkez ilçesi konumundaki İlkadım ve Canik ilçelerinde yer alan 6 adet kent parkı oluşturmaktadır. Kent parkı özelliği (ulaşım imkânları fazla olan, aktivite çeşitliliği bulunan, kentin her noktasından ziyaretçi çeken, çevresi ile uyumlu) taşıyan bu parklar; Batıpark, Doğupark, Sevgi Parkı, 15 Temmuz Şehitler Parkı, Atatürk Parkı ve Kurtuluş Parkı'dır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Samsun İlinin Konumu, İlçeleri ve Kent Parklarının Konumları

3.1.1 Samsun ilinin tarihi

Türkler'in hâkimiyetinden önce 'Amisos' olarak bilinen il, XII. ve XIII. asırları arasında Türklerin himayesine girerek "Samsun" olarak anılmaya başlandı. Osmanlı döneminde de şehrin adı "Samsun" olarak anılmış ve sancak adı olarak da "Canik" kullanılmıştır (Anonim, 2019).

Samsun'un ilk insanların Gaskalar olduğu mahalli kazılarda bulunan eşyalardan anlaşılmaktadır. Gaskalardan sonra sırayla Hititler, Frigler, Kimmerler ve Lidyalılar egemenliğine girmiştir. M.Ö. 546 yılında Amisos (Samsun) şehri Pers hakimiyetine girmiştir. Büyük bir sefer hazırlığı için Amisos'a gelen Pers İmparatoru "Darius" şehrin yerini beğenmeyerek, "Kara Samsun" adıyla anılan şehrin 3 km batısındaki Toramantepe'de şehri yeniden kurmuştur (Anonim, 2014).

Büyük İskender'in Persleri yenmesi üzerine Amisos şehri Makedonyalıların hakimiyetine girmiştir. İskender'in ölümünden sonra Pers Kralı Mithridates M.Ö. 301 yılında Amasya, Sinop ve Amisos (Samsun)'u ele geçirerek bu bölgede Pontus Krallığını kurmuştur. M.Ö. 64 yılında Amisos şehri Roma hakimiyetine girmiştir. Roma İmparatorluğu ikiye bölündükten sonra Amisos, piskoposluk merkezi haline getirilmiştir. Şehir, Türkler tarafından fethedilinceye kadar Bizans hâkimiyetin de kalmıştır (Anonim, 2014).

Selçukluların Anadolu'ya girmesinden sonra Amisos şehri Sultanı II. Kılıçarslan tarafından Selçuklu Hâkimiyetine alındı. Türkler burada "Müslüman Samsun'u kurdular. Sultan II. Kılıçarslan ülkesini oğulları arasında paylaştığı zaman (M.S. 1185) Samsun, Rükneddin Süleyman Şah'ın payına düştü. Anadolu Selçuklu Devleti'nin dağılmasından sonra Samsun, Cenovalılar'ın eline geçti. Cenevizliler Samsun'u bir asırdan fazla ellerinde tuttular. Samsun ve çevresinde Osmanlı hakimiyeti ise Yıldırım Bayezid devrinde başlamıştır (Anonim, 2019).

19 Mayıs 1919 Salı günü sabahı saat 6 'da Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) savaşıardan yenik çıkmış ve bölünmüş bir milleti, yeniden ayağa kaldırmak üzere Samsun'a ve Anadolu'ya ilk adımı atmıştır. 25 Mayıs 1919'da Atatürk Havza'ya gelmiş, işgal devletlerine ve İstanbul Hükümeti'nin olumsuz tutumlarına karşı ilk direniş hareketlerini Havza'da başlatmıştır (Anonim, 2014).

3.1.2 Samsun ilinin coğrafi özellikleri

Samsun ilinin topografik yapısı pek yüksek olmayan plato ve dağlardan oluşur. Yeryüzü şekilleri bakımından ise üç ayrı özellik gösterir. Birincisi güneyindeki dağlık kesim, ikincisi; dağlık kesimle kıyı şeridi arasında kalan yaylalar, üçüncüsü; yaylalarla Karadeniz arasındaki kıyı ovalarıdır. Kıyı şeridinde verimli ovalara sahip olan il, güneye inildikçe yükseltisi artmaktadır.

Dağları: Bölgenin doğudan batıya doğru uzanan ve birbirinin devamı olarak görünen başlıca iki sıra dağı vardır. Bunlardan doğudakine Canik Dağları, batıdakine ise Çangal Dağları denir. Bunların dışında Samsun ilinde bulunan diğer önemli dağlar ise Kavak ilçesinde yer alan Sıralı Dağlar, Ladik ilçesinde bulunan Akdağ, Vezirköprü ilçesindeki Kunduz Dağları ve 19 Mayıs ilçesinde olan Nebiyan Dağıdır.

Ovaları: İl sınırları içerisinde Yeşilirmak'ın geniş ve alüvyonlu topraklar bırakmasıyla oluşmuş Çarşamba Ovası ile Kızılırmak nehrinin Karadeniz'e döküldüğü yerlerde oluşturduğu Bafra Ovası yer alır. Bu ovalar Türkiye'nin en verimli ovalarından ikisidir.

Akarsular: En önemli akarsular Kızılırmak ve Yeşilirmak nehirleridir. Yeşilirmak, Samsun-Tokat sınırını oluşturur. Çarşamba İlçesini ortadan ikiye bölerek Civa Burnu'ndan Karadeniz'e dökülür. Türkiye'nin kendi sınırları içinde denize ulaşan en uzun nehri olan Kızılırmak ise, Çorum'un Osmaniye ilçesinden Karadeniz bölgesine girer. Bafra Burnu'ndan Karadeniz'e dökülür. Diğer önemli akarsular Terme Çayı, Mert Irmağı, Kürtün Çayı, Miliç Irmağı, Tersakan Çayı, Karaboğaz Deresi, Akçay, Uluçay, Esenli, İncesu, Hızırilyas, Ballica dereleridir (Anonim, 2014).

Göller: Bölgedeki göller zaman zaman değişen akarsu yataklarından meydana gelmiştir. Yörenin gölleri Bafra, Çarşamba ve Ladik ilçelerinde toplanmıştır. Ladik'de bulunan Ladik gölü, üzerinde yüzen adacıkları (Torf madeni) ve geniş bir sazlık alana sahip olmasıyla son derece ilgi çekici bir doğal sit alanıdır. Bunun haricinde Terme hudutları içerisinde Simenit Gölü, Bafra'da Liman, Balık, Karaboğaz Gölleri ile Karagöz, Duttubi, Çernek, Uzungöl ve Tombul Gölü, Çarşamba'da ise Akçagöl, Akarcık, Dumanlı gölleri vardır (Anonim, 2014).

3.1.3 Samsun ilinin iklimsel yapısı

Samsun ili kıyı kesiminde tipik Karadeniz iklimi hakimdir. Ancak iç kesimlere gidildikçe karasal iklimin etkileri görülmeye başlar. Kıyı kesiminde kışlar ılık, ilkbahar sisli ve serin, yaz mevsimi ise kuraktır.

Meteoroloji Genel Müdürlüğünün 1929-2018 yılları arasında aylara göre yaptığı ölçüm değerlerine Çizelge 3.1 de görüldüğü üzere Samsun'un yıllık sıcaklık ortalaması 14.5 °C dir.

Çizelge 3.1 Samsun İlinin 1929-2018 Yılları Arasında Aylara Göre Yapılan Sıcaklık Ölçüm Değerleri (Anonim, 2018d)

Ölçüm Periyodu (1929-2018)			
SAMSUN	Ortalama Sıcaklık (°C)	Ortalama Max. Sıcaklık (°C)	Ortalama Min. Sıcaklık (°C)
Ocak	7.0	10	4
Şubat	7.0	11	3.9
Mart	7.9	12	4.6
Nisan	11.2	15.3	7.8
Mayıs	15.6	19.1	12.1
Haziran	20.3	23.6	16.1
Temmuz	23.3	26.5	19.1
Ağustos	23.6	27.1	19.6
Eylül	20	24	16.5
Ekim	16	20	12.9
Kasım	12.5	16.7	9.3
Aralık	9.3	13	6.3

Yine Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından 1929-2018 yılları arasında Samsun ilinde yapılan ölçümlerde en yüksek sıcaklığın 15 Ağustos 1938 günü 39.0 °C ile kayda geçtiği, en düşük sıcaklığın ise 9 Şubat 1929 günü kayda -9.8 °C olarak geçtiği görülmektedir. Çalışma alanı olan, İlkadım ilçesin de yıllık ortalama sıcaklık değerleri (Şekil 3.2). 13-15 °C arasında değişirken, diğer ilçeler de 8-15 °C arasında değişiklik gösterir.

Şekil 3.2 Samsun İlinin İlçelere Göre Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri

Samsun'da yağış Doğu Karadeniz'e göre az, sıcaklık ise yüksektir. Yağışlar genelde yağmur şeklindedir. Yıllık ortalama yağış ülke ortalamasının üzerindedir (691.8 mm). 1970-2010 yılları ortalama yağış periyoduna göre (Şekil 3.3), ilde yağış en çok Ekim (91.9 mm) ve Kasım (80.2 mm) aylarında olmaktadır (Çizelge 3.3). İlin doğusundaki yağış miktarı batısına göre daha fazladır. Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 156 gün civarındadır. İlde yağış, en yüksek seviyesine, 28.08.2005 tarihinde, 113.2 kg/m² ile ulaşmıştır (Anonim, 2018d).

Şekil 3.3 Samsun ilinin ilçelere göre yıllık yağış değerleri

İlde kuzey rüzgarları hakimdir. En şiddetli esen rüzgâr Lodos olup güney-güneybatı yönünde Aralık ayında esmektedir. Karayel, Yıldız, Poyraz, güneydoğudan esen Keşişleme, güneyden esen Kible ve Lodos rüzgarları da Samsun'da etkilerini sürdürmektedirler. Bu rüzgârın iklim üzerinde büyük etkisi vardır. (Tan, 2013).

3.1.4 Samsun ilinin bitki örtüsü

Doğal bitki örtüsü bakımından zengin olan Samsun ili ormanları, çeşitli tıbbî bitkileri, hoş kokulu çiçek türleri, endüstriyel ve süs bitkileri ile kaplıdır. Ana ağaç türü olarak, deniz seviyesinden 400 m yükseğe kadar Kızılcım (*Pinus brutia*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Kestane (*Castanea sativa*), Çınar (*Platanus sp.*), İhlamur (*Tilia alba*) ağaçları bulunurken 400-900 m arasında Karaçam (*Pinus nigra*), Meşe (*Quercus sp.*), Gürgen (*Carpinus sp.*), ağaçları yer alır. 1000 m ve yukarısında Kayın (*Fagus sp.*), Sarıçam (*Pinus sylvestris*), Karaçam (*Pinus nigra*), Gökmar (*Abies sp.*) ve Ardıç (*Juniperus sp.*) türleri hakimdir (Anonim, 2018b).

İl sınırları içerisinde yaklaşık 4000 endemik bitki türü bulunmaktadır. Safran, Kekik, Salep, Adaçayı, Nane, Isırgan, Oğulotu, Defne, Mersin, Düğün Çiçeği, Kuşburnu,

Sumak, Çiğdem, Geven, Papatya, Sığır Kuyruğu, Su Kamışı, Hasır Sazı, Ebegümeçi, İhlamur, Kestane, Kızılcık, Ahlat, Alıç, Böğürtlen, Ahududu vb. bitkiler doğal olarak yetişirler (Anonim, 2018b).

Samsun ili doğal bitki örtüsü açısından son derece zengindir. Genellikle dağlık ve ormanlık bir yapıya sahip olan bölgede bitki örtüsünü ağaçlar teşkil eder. Orman ağaçları olarak Çam, Gürgen, Meşe ve Kayın en çok mevcut olan türlerdir. Bunlardan başka Kavak, Söğüt, Kestane, Akasya ve Çınar ağaçları da vardır. Bölgedeki geniş meraların yanında özellikle Çarşamba, Bafra ve Ladik ilçelerinde sazlık ve bataklıklar da bulunur (Anonim, 2014).

3.1.5 Samsun ilinin sosyo-ekonomik durumu

Bir toplumun sosyo-ekonomik durumunu; kentin demografik yapısı, şehirleşme hızı, kırsal ve kentsel nüfus oranı, doğum ve ölüm oranları, aile büyüklüğü, gelir dağılımının ekonomik gelişmeye paralel değişikliklere uğraması gibi etkenler belirler.

Samsun Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en büyük kentidir. Kültürel yapı, ekonomik durum ve coğrafi özellikleri nedeniyle Doğu ve Orta Karadeniz şehirlerinin göç hedefi olmuştur. Ticari ve sanayi yaşantısı canlı ve yoğundur. Özellikle 1980 yılından sonra kentte daralan istihdamın gelişmesi için küçük işletmeler kurulmaya başlanmıştır.

Ekonomik yapısının en önemli sektörü tarımdır. Bunun yanında diğer önemli ekonomik alanları sanayi, hayvancılık ve turizmdir. İl ekonomisinde büyük etkisi olan tarımsal ürünler; buğday, tütün, mısır, ayçiçeği, şeker pancarı, fındık, çeltik ve sebzedir. Türkiye'nin en büyük akarsularından Yeşilirmak ve Kızılırmak'ın can kattığı, Çarşamba ve Bafra ovalarının verimli topraklarında domates, biber, kavun, karpuz vb. ürünler yetiştirilerek hem bölgenin ihtiyacı sağlanır hem de yurdun dört bir yanına pazarlama yapılır. Buna bağlı olarak sanayi kuruluşları içinde tarıma dayalı sanayi kuruluşları Samsun ilinde gelişme göstermiştir. İstihdam gücünün %67'si tarımsal alanda çalışmaktadır (Anonim, 2018b).

Sanayi de imalat ürünlerinden en önemlileri; çimento, gübre, bakır, oto yedek parçası, pompa, mobilya, tekstil, demir, hazır giyim, ilaç ve tıbbi aletlerdir. Hayvancılık sektöründe tamamen ailelerin kendi geçimlerini sağlamalarına yöneliktir.

Turizm açısından da yaz aylarında deniz ve kumdan yararlanırken kış aylarında da av turizmi yapılabilmektedir (Anonim, 2018b).

Samsun, ülkemizin kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşım ağlarına sahip sayılı kentlerindedir. Karayolu ile Samsun-Ankara, Samsun-Amasya-Tokat, Samsun-İstanbul, sahil yolu ile Samsun-Trabzon-Rize istikametleri ile yurdun her yönüne dağılım imkanına sahiptir. Demiryolu ağı ile Samsun-Sivas ve Samsun-Çarşamba Demiryollarına bağlıdır. Liman ve Samsun Serbest Bölgesi içerisinde demiryolu ağı mevcuttur. Deniz yolu olarak 3 adet liman bulunmaktadır. Karadeniz’de demir yolu bağlantısı olan tek limandır ancak düzenli yolcu gemisi seferleri yapılmamaktadır. Hava yolu ulaşımı olarak da yurt içi ve yurt dışı seferleri mevcuttur.

3.1.6 Samsun ilinin demografik yapısı

2018 İbbs-Düzey 1, İbss verilerine bakıldığında Samsun ilinin toplam nüfus yoğunluğu 1 335 716’dır. Bu nüfusun 660 778 (%49.47) i erkek, 674 938 (%50.53)’i ise kadın nüfusundan oluşmaktadır (Anonim, 2018c).

Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla İlkadım, Atakum, Bafra, Çarşamba, Vezirköprü, Canik ve Terme’dir. Nüfus bakımından en küçük ilçesi ise Yakakent’tir. Çalışma alanlarımızın bulunduğu İlkadım (332 230) ve Canik (97 564) ilçelerinin nüfus yoğunluğu il nüfusunun yaklaşık %32’sini oluşturmaktadır.

Şehir 2017-2018 yılları arasında 53 228 kişilik göç alırken, 48 543 kişilik göç vermiştir. Net göç hızı %3.5’ dir. Nüfus yoğunluğu ise 147/ km² ‘dir. 2013-2018 yılları arasında aldığı ve verdiği göç oranı verilerine (Çizelge 3.2) bakıldığında nüfus yoğunluğunun sürekli olarak arttığı gözlenmektedir (Anonim, 2018c).

Çizelge 3.2 Samsun İlinin 2013-2018 Yılları Arasında Aldığı ve Verdiği Göç Oranına Göre Nüfus Yoğunluğu (Anonim, 2018c)

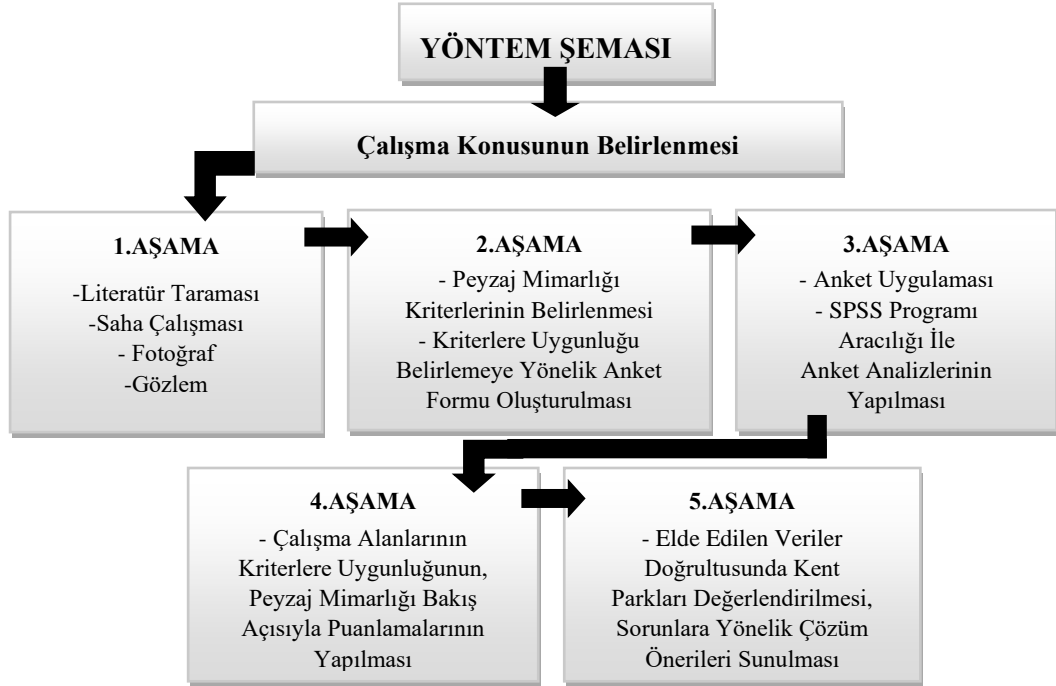
Yıl	Samsun Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfus Yoğunluğu (km ²)
2013	1.261.810	38.644	42.504	8	139
2014	1.269.989	41.057	44.519	6.5	140
2015	1.279.884	41.718	44.627	7.8	141
2016	1.295.927	41.687	41.187	12.5	143
2017	1.312.990	43.709	42.422	13.1	145
2018	1.335.716	53.228	48.543	17.2	147

2018 yılı verilerine bakıldığında erkek nüfusunun; 96 065 kişisini 0-14 yaş grubu, 102 804 kişisini 15-24 yaş grubu, 93 286 kişisini 25-34 yaş grubu, 130 141 kişisini 35-50 yaş grubu, 101 464 kişisini 51-65 yaş grubu ve 53 240 kişisini 65 yaş ve üzeri yaş grubu kişiler oluşturmaktadır (Anonim, 2018c).

2018 yılı verilerine bakıldığında kadın nüfusunun; 91 649 kişisini 0-14 yaş grubu, 103 144 kişisini 15-24 yaş grubu, 94 396 kişisini 25-34 yaş grubu, 133 159 kişisini 35-50 yaş grubu, 102 778 kişisini 51-65 yaş grubu ve 69 247 kişisini 65 yaş ve üzeri yaş grubu kişiler oluşturmaktadır (Anonim, 2018c).

3.2 Yöntem

Samsun kenti, İlkadım ilçesinde bulunan 6 adet kent parkını konu eden çalışmanın yöntemi 5 aşamadan oluşmaktadır (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 Yöntem Şeması

İlk aşamada; seçilen konu ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra belirlenen parklara yönelik saha çalışması yapılmıştır. Saha çalışması kapsamında parkların mevcut durumları fotoğraflanmış ve gözlem yapılmıştır.

İkinci aşamada; peyzaj mimarlığı kriterleri (ulaşılabilirlik, her yaş grubuna uygunluk, donatı elemanları, engelsiz mekân kullanımı, yıl boyu kullanılabilirlik, iklime

uygunluk, güvenlik, gece kullanımı, bitkilendirme, alan kullanımı, büyüklük, kent estetiğine katkı ve çevreyle olan uyum) belirlenmiştir. Bu kriterler doğrultusunda anket formu oluşturulmuştur.

Üçüncü aşamada; parkların kullanıcılar tarafından kriterlere uygunluğunu belirlemeye yönelik ilçe nüfusunun 1/500 oranı hesaplanarak 600 kişi ile 25 soruluk yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Kullanıcıların parkı peyzaj tasarım kriterlerine uygun olup olmadığını değerlendirmelerine yönelik anket soruları düzenlenmiştir. Anketler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Analizlerde tekli değerlerde Frekans, ikili karşılaştırmalarda ise Crosstab analizi uygulanmıştır. Anket çalışması ile kullanıcıların en çok hangi parkı kullandıkları, memnuniyet düzeyleri, alana yönelik beklentileri, demografik özellikleri, parkı kullanım sıklıkları ve parklarda eksik gördükleri unsurlar tespit edilmiştir.

Dördüncü aşamada; seçilen kent parklarının peyzaj mimarlığı bakış açısıyla kriterlere ne derece uyduğu yorumlanmış ve puanlama tablosu oluşturulmuştur. Her bir faktörün kriter ağırlıklarına; belirlenmiş olan kritere uygunluğu değerlendirme konusunda bilgi birikimine sahip 5 kişilik uzman grubundan elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi yoluyla ulaşılmıştır. Kritere uygunluğun tespitinde puanlama; 1-Çok kötü, 2-Kötü, 3-Orta, 4-İyi ve 5-Çok iyi şeklinde yapılmıştır. Ayrıca bu puanlamalar bazı kriterler de alt kriterlere ayrılarak değerlendirilmiş ve bu puanlamaların ortalama değerlerinden çıkan sonuçlara göre ana kriter puanı belirlenmiştir.

Son aşamada ise; tüm değerlendirmeler sonucunda parkların kriterlere uygunluk puan tabloları oluşturulmuştur. Puanlama; 65-55(Çok İyi), 54-45(İyi), 44-35(Orta), 35-20(Kötü) ve 19-0(Çok Kötü) şeklinde sınıflara ayrılmıştır. Toplam aldıkları puanlara göre kriterlere uygunluğu bakımından en düşük ve en yüksek puan alan parklar belirlenmiştir ve son olarak tüm değerlendirmeler ışığında tespit edilen sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1 Samsun kent parkları örneklerinin peyzaj tasarım kriterlerine göre incelenmesi

Kent parklarının peyzaj tasarım kriterlerine uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla 600 kişi ile hafta içi (%49) ve hafta sonu (%51) yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Görüşmelerden çıkan demografik özelliklere ilişkin veriler detaylı olarak Çizelge 4.1’de gösterilmiştir. Görüşmeye katılanların %51’i erkek %49’u kadındır. Görüşme yapılan kişiler içinde yaş aralığına bakıldığında parkı en çok kullananların 15-24 yaş arası olup %29.3 oran ile ilk sırada yer aldığı görülür. Eğitim düzeyi olarak inceleme yapıldığında ise lisans düzeyinde eğitim almış olanlar %44.8 ile ilk sırada yer almaktadır.

Çizelge 4.1 Ankete Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları (n=100)

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	294	49
	Erkek	306	51
Yaş	15-24	176	29.3
	25-34	166	27.7
	35-44	111	18.5
	44-55	103	17.2
	56 ve üzeri	44	7.3
Eğitim düzeyi	İlkokul	74	12.3
	Ortaokul	37	6.2
	Lise	203	33.8
	Üniversite	269	44.8
	Yüksek lisans ve doktora	17	2.8
Meslek	Memur	50	8.3
	Esnaf	31	5.2
	İşçi	83	13.8
	Serbest	57	9.5
	Öğrenci	150	25
	Emekli	50	8.3
	Diğer	179	29.8
Aylık Gelir	1000 TL den az	32	5.3
	1000-2000 TL arası	155	25.8
	2001-3000 TL arası	210	35
	3001-5000 TL arası	142	23.7
	5001 TL ve üzeri	61	10.2
İkametgah	İlkadım	311	51.8
	Atakum	150	25
	Canik	79	13.2
	Diğer semtler	60	10

Anket çalışmasına katılan bireylere Samsun kentinde rekreatif etkinliklerde bulunmak üzere tercih ettikleri kent parkları sorulduğunda; bireylerin 1. sırada tercih ettikleri parkın %43.5 oranında Batıpark olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı Doğupark (%22.2) ve Atatürk Parkı (%11.2) takip etmektedir. 15 Temmuz Şehitler parkının (%3.3) ise katılımcılar tarafından son sırada tercih edildiği tespit edilmiştir (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2 Ankete Katılanların Tercih Ettikleri Kent Parklarına Göre Dağılım

Kent parkı tercihleri	Kadın	Erkek	%
Batıpark	129	132	43.5
Kurtuluş parkı	26	24	8.3
Cumhuriyet parkı	30	37	11.2
Doğupark	68	65	22.2
15 Temmuz Şehitler parkı	11	9	3.3
Sevgi parkı	30	39	11.5

Katılımcıların parklara ziyaret sıklığı sorulduğunda; %45.7'sinin fırsat buldukça, %23.3'ünün hafta sonları, %22'sinin yaz aylarında, %5'inin 3-4 günde bir, %2.5'inin her gün ve %1.5'unun gün aşırı park ziyaretleri yaptıkları tespit edilmiştir.

4.1.1 Batıpark

Samsun ilinin İlkadım ilçesi sınırları içerisinde yer alan Batıpark 550 da alan üzerine kurulmuştur. Bu parkın, 390 da yeşil alan, 160 da'ı sosyal tesis ve de çocuk oyun alanıdır. Samsun'da yaşayan insanların serbest zamanlarını geçirdiği kentin önemli rekreasyon alanlarından biridir. Samsun-Atakum ana ulaşım ağının üzerinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kampüsü ve Samsun Yelken Kulübü'nün arasında (Şekil 4.1) yer almaktadır.

Şekil 4.1 Konum ve Çevre Analizi

Peyzaj tasarım kriterlerine göre Batıpark'ın mevcut durumu analiz edildiğinde aşağıdaki durum ortaya çıkmıştır.

Alan kullanımı ve büyüklüğü: Parkın toplam yüz ölçümü 550 da'dır. Yeşil alanlar parkın 390 da'lık (%70) kısmını oluştururken, 160 da'lık (%30) kısmını yapay alanlar ve donatı elemanları oluşturmaktadır. Büyük bir alanda kurulu olan parkın içerisinde go-kart pisti, çocuk oyun alanları, piknik ve atlı binicilik alanları gibi aktif rekreasyon alanları (Şekil 4.2) bulunmaktadır.

Şekil 4.2 Alan Kullanımları

Batıpark, nüfusu 332 230 kişi olan İlkadım ilçesindeki kişi başına düşen park alanı miktarına 1.66 m²'lik katkı sağlamaktadır. Yeşil alan ağırlıklı olarak düzenlenmiş olan parkın alan kullanım planlaması sosyal aktivite çeşitliliklerine göre düzenlenmiştir. Sosyal tesisler, kapalı alanlar, çocuk oyun alanları, piknik alanları ve gezinti alanları birbirleri ile bağlantılı şekilde tasarlanmıştır. Park, kullanıcılara tüm aktiviteleri aynı gün içerisinde yapabileme imkanı sunarken sadece bir aktivite için de kullanabilme olanağı da sağlar. Örneğin sadece go-kart için gelen bir kullanıcı diğer alanlara uğramadan direk istediği alana geçiş yapabilmektedir. Bu çözümler de parkın fonksiyonel olarak tasarlandığını göstermektedir. Batıpark'ın kapladığı alan büyüklüğü ve diğer parklarda bulunmayan aktivite alanlarının çeşitliliği, kent parkı özelliğini tamamlayan unsurlarındandır. Büyüklük ve alan kullanım çeşitliliği açısından kent parkı niteliği taşıması bu kriterden 5 tam puan (Çizelge 4.16) almasına neden olmaktadır.

Ulaşılabilirlik: Parkın Samsun Atakum yolu üzerinde (Şekil 4.3) bulunması, otobüs, minibüs, tramvay vb. toplu taşıma duraklarının üzerinde yer alması nedeniyle, parka ulaşım rahatlıkla sağlanabilmektedir. Ayrıca bisiklet ve yaya olarak da ulaşabilmek mümkündür. Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket sonuçlarına bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların en çok özel otomobille parka ulaşmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları

Anketin Yapıldığı Park	Kullanılan Ulaşım Aracı %					
	Yaya	Bisiklet ve Motosiklet	Özel Otomobil	Dolmuş	Tramvay	Otobüs
Batıpark	13	1	60	10	14	2

Park içerisindeki ulaşım akslarına bakıldığında ise iki temel yaya aksı olduğu görülmektedir. Bunlar, sahil kısmını boydan boya çevreleyen ve dolaşan bir yol ile tüm parkı çevreleyen ve ara yolları birbirine bağlayan ana akstır (Şekil 4.3). Bu iki sistem arasındaki bağlantıları oluşturan yollar iç dolaşımı sağlamaktadır. Yaya yolları park içerisinde birbirleriyle bağlantılıdır ve sirkülasyon oluşturacak özelliktedir (Şekil 4.4).

Şekil 4.3 Ulaşım Aksları

Şekil 4.4 Park İçi Ana Ulaşım Aksları

Samsun'un herhangi bir yerinde yaşayan bireylerin toplu taşıma araçları ile parka ulaşabilmesi parkın ulaşım açısından avantajlarıdır. Fakat fiziksel engelli bireylerin park kullanımlarına uygun olmaması ve özellikle ziyaretçi sayısının çok olduğu yaz aylarında sayı olarak otoparkların yetersiz kalması ulaşılabilirlik alt kriterlerinin (Çizelge 4.4) ortalamasından 4 puan (Çizelge 4.16) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.4 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Ulaşılabilirlik	Tüm araçlarla ulaşım	5
	Çevre ve konum	5
	Park içi ulaşım aksları	5
	Otopark	4
	Engelli ulaşımı	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		4

Her yaş grubundan insana uygunluk: Batıpark alan büyüklüğü sayesinde birçok aktiviteyi bünyesinde barındırır. Her yaş grubundan insana zaman geçirebilmeleri için imkanlar sunar. Çocuklar için oyun parkları, atlı binicilik tesisleri, piknik ve gezinme alanları (Şekil 4.5) sunarken gençler, orta yaşlılar ve yaşlılar için piknik, gezinti, go-kart ve kano gezisi (Şekil 4.6) gibi aktivite olanakları sağlar. Fakat sahil kesimleri ve kano için ayrılmış olan su alanlarında sınırlayıcı unsurlar olmadığı için tehlike oluşturabilmektedir. Ayrıca çocuk oyun alanlarının da çevresinde, koruyucu ve sınırlayıcı elemanlar bulunmamaktadır. Genel olarak park, her yaş grubundan insana hitap edebildiği için 5 tam puan (Çizelge 4.16) almaktadır.

Şekil 4.5 Çocuk Oyun Ekipmanları

Şekil 4.6 Çeşitli Aktivite Olanakları

Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların %65'inin parkı her yaş grubundan insanın kullanması için yeterli bulduğunu görülmektedir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5 Her Yaş Grubuna Uygunluk Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Batıpark	65	15	20

Donatı elemanları: Parkta kullanım alanlarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kent mobilyaları seçilmiştir. Kullanılan kentsel mobilyalar bulunduğu mekân ile ilişkili ve kullanıcı isteklerine cevap verebilecek niteliktedir. Fonksiyonel olarak

ergonomik donatılar kullanılmıştır. Bazı kısımlarda estetik açıdan özgün tasarımlı ve çekici kent mobilyaları tercih edilmiştir. Ancak hiçbir tasarım kaygısı olmayan standart tasarımlı ürünlerin kullanılması da park kullanıcılarını estetik açıdan olumsuz etkilemektedir. Ayrıca bakım ve temizlik yönünden eksikleri bulunmaktadır.

Zemin döşeme elemanları; parkta plakalar halinde andezit taşı, kilitli taş parke, beton kalıplar ve küp taş gibi birçok farklı döşeme malzemesi örnekleri kullanılmıştır.

Oturma birimleri; ahşap, beton, demir gibi çeşitli yapı malzemelerinden yapılmıştır (Şekil 4.7). Piknik masaları ve kameriyeler ise piknik amaçlı kullanıma yönelik ayrılmış olan aktivite alanında yer alırlar ve ahşap malzeme kullanılarak yapılmışlardır. Ayrıca bu alanlarda kameriyeler dışında betondan yapılmış masalar ve oturma birimleri de bulunmaktadır. Bu donatı elemanları sayıca fazla olmasına rağmen özellikle yaz ayları ve hafta sonlarının da yetersiz kalmaktadırlar.

Şekil 4.7 Oturma Birimleri

Aydınlatma elemanları; parkın güvenliği ve gece kullanımı için yapılan mevcut aydınlatmalar bölge bölge çeşitlilik göstermektedir. Parkın genelinde ikili - üçlü lambalardan oluşan aydınlatma elemanları ve büyük karayolu aydınlatma elemanları mevcuttur (Şekil 4.8). Sahil gezinti yolunda ise özel tasarlanmış aydınlatmalar ve yer aydınlatmaları kullanılmıştır (Şekil 4.9).

Şekil 4.8 Park İçerisinde Kullanılan Büyük Karayolu Aydınlatmaları

Şekil 4.9 Park İçerisinde Kullanılan Tasarım Aydınlatma Elemanları

Çöp kutuları; parkın giriş ve çıkış noktalarında büyük, iç kısımlarda küçük boyutlu olarak konumlandırılmıştır. Kullanılan bölgelere göre çöp kutuları boyut, malzeme ve estetik açıdan farklılık göstermektedir (Şekil 4.10). Bakım yönünde bazı eksikleri olan çöp kutuları özellikle kullanımın yoğun olduğu yaz aylarında ve hafta sonlarında sayı olarak da yetersiz kalmaktadır.

Şekil 4.10 Çöp Kutuları

Bilgi panoları; parkın genelinde ahşap ve metal olmak üzere iki tip malzemeden üretilmiş bilgi, işaret ve yön bildiren donatı elemanları kullanılmıştır (Şekil 4.11). Amazon konseptini yansıtan bölümlerde özel tasarlanmış bilgi panoları mevcuttur. Bunların dışında parka girişler de bilgilendirme ve yönlendirme levhası olmaması bir eksikliklerdir.

Şekil 4.11 Bilgilendirme ve Yönlendirme Tabelaları

Plastik objeler ve heykeller; parkın içerisinde Samsun'un tarihini anlatan Amazon konseptli bir alan bulunmaktadır. Bu kısımda park içerisinde 'vurgu noktası' oluşturan ve savaşları anlatan 2 büyük aslan heykeli ve Amazon kadın heykeli bulunmaktadır (Şekil 4.12). Ayrıca çocuk dünyası parkı olarak ayrılan kısımda da masal kahramanlarının heykelleri mevcuttur.

Şekil 4.12 Amazon Kadın ve Aslan Heykelleri

Çocuk oyun elemanları; parkta çocuklar için iki büyük kısım ayrılmıştır: Biri masal kahramanlarının heykellerinin yer aldığı kısım diğeri de plastik oyun elemanlarının bulunduğu kısımdır (Şekil 4.13). Heykeller de deformasyonlar ve bakım eksiklikleri bulunmaktadır.

Şekil 4.13 Çocuk Oyun Elemanları

Mevcut durumunda eksiklikler olan park “donatı elemanlarına uygunluk” alt kriterlerinden (Çizelge 4.6) aldığı puanların ortalaması 3’tür (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.6 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Donatı elemanları	Fonksiyonellik	3
	Estetik	3
	Ergonometri	4
	Bakım ve temizlik	1
	Güvenlik	3
	Sayıda yeterlilik	1
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Parkta kullanılan donatı elemanlarının anket değerlendirmelerine bakıldığında; kullanıcıların %50’sinin donatıları bakım ve sayı bakımından yetersiz bulduğu görülmektedir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Batıpark	44	6	50

Bitkilendirme: Parkın ortalama %70’ini oluşturan yeşil alan içerisinde çeşitli türden iğne yapraklı, geniş yapraklı ağaçlar, ağaççıklar, çalılar, yer örtücüler ve mevsimlik bitkiler kullanılmıştır (Şekil 4.14). Kullanılan bitki türleri Samsun kent iklimine uygun türlerden seçilmiştir. Ayrıca parkta geniş çim alanların bulunması kullanıcıların sosyalleşmesi için ortam oluşturmaktadır ve bu çim alanların bakımları düzenli olarak yapılmaktadır. Parkta birçok bitki türü kullanılmasına rağmen boylu ve yaşlı ağaçlar belirli alanlarda olduğu için gölgelendirme yapacak bitkisel peyzaj ögesi yetersizdir. Piknik alanında yağmur sonrası su birikintileri (Şekil 4.14) gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Ayrıca çocuk oyun alanlarının çevresinde zehirli

özsuyu olan çok sayıda *Nerium oleander* bitkisinin kullanılmış olması da sorun oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Parkın genelinde; *Platanus*, *Pinus*, *Acacia*, *Acer*, *Phoenix*, *Elaeagnus*, *Thuja*, *Cupressus*, *Cedrus*, *Prunus*, *Juniperus*, *Nerium*, *Buxus*, *Berberis*, *Gaura*, *Spiraea*, *Rosa* ve *Tagetes erecta* gibi bitki türleri tercih edilmiştir. Parkta yumuşak zeminlerin neredeyse tamamını çimler oluşturmaktadır.

Şekil 4.14 Park İçerisindeki Bitkilendirme Örnekleri

Tüm değerlendirmeler ışığında park alanı bitkilendirmekriteri bakımından 4 puan almaktadır.

Parkta kullanılan bitki yoğunluğunun değerlendirmesini yapan 261 kişinin %53'ü (Çizelge 4.8) bitkilendirmeyi yeterli bulmuştur.

Çizelge 4.8 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Batıpark	53	11	36

Güvenlik ve gece kullanımı: Parkta doğru bitkilendirme ve yeterli aydınlatma ile açık görüş sahaları oluşturulup güvenlik sağlanmaya çalışılmıştır. Oluşan bu açık hava sahaları kullanıcılara etrafını görme imkanı sunarak güvenli bir ortam hissi oluşturmaktadır. Parkta aktivite çeşitliliği fazla olduğu için kullanıcı yoğunluğu

fazladır ve bu da kullanıcılara parkın güvenli olduğunu düşündürmektedir. Parkın giriş çıkış noktalarında ve iç kısımlarda güvenlik sağlayabilecek personel bulunmamaktadır. Bazı donatı elemanları bakımsız olduğu için kullanıcılar açısından tehlike oluşturmaktadır. Ayrıca olumsuz hava koşullarından etkilenmiş ağaçların eğilmesi de kazalara neden olabilmektedir. Bu olumsuzluklar güvenlik kriterinin alt kriterlerinden ortalama 3 puan (Çizelge 4.9) almasına neden olmaktadır.

“Parkın gece kullanım özelliği” incelendiğinde; işlek bir bölgede olması (trafiği yoğun olan bir yol üzerinde ve konut yoğunluğunun park çevresinde fazla olması) nedeniyle kullanım sağlanabilmektedir. Fakat alanın geneline bakıldığında aydınlatma kısmen yeterli gelmektedir. Güvenlik görevlisi olmayışı, aydınlatma elemanlarının yetersizliği ve gece belirli bir saatten sonra toplu taşıma imkanının olmaması parkın gece kullanımına uygunsuzluk nedenleri olarak belirlenmiştir. Bu olumsuzluklardan kaynaklı olarak park “gece kullanım” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.16) almaktadır.

Çizelge 4.9 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Güvenlik ve gece kullanımı	Aydınlatma	3
	Donatı elemanları bakımı	3
	Personel ve kamera sistemi	2
	Çevre ve konum	4
	Bitkilendirme	4
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Cinsiyete göre farklılık göstermeyen güvenlik ve gece kullanım değerlendirme anket sonucuna göre; %53'lük oranda kullanıcının parkı güvenlik açısından eksik bulduğu ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
Batıpark	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
	25	22	53

Özel gereksinimli insanların kullanımı: Parkta sahil şeridi kısmı dışında kalan alanlarda yürüyüş yolları, merdiven ve rampalar, otoparklar ve donatı elemanları TS 12576 standartlarına uygun yapılmamıştır. Görme engelli vatandaşlarımız için kent parkına girişlerde ve alan içi yürüyüş yollarında kılavuz çizgileri bulunmamaktadır. Yürüyüş yollarında görme engelliler için tehlike arz edebilecek su kanalları ve bitki

parsellerini belli eden klavuz çizgiler olmadığı için görme engelli kullanıcılar için tehlikeden söz edilebilmektedir.

Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için yürüyüş yolları genişliklerine bakıldığında neredeyse tamamının 150 cm'den daha geniş olduğu görülmektedir. Bu sayede kullanıcılar hareketlerinde ve dönüşlerinde sorun yaşamamaktadırlar. Rampa kullanılan kısımlarda eğimler doğru yapılmıştır fakat bazı kısımlarda sadece merdiven kullanılarak ulaşım kısıtlanmıştır. Ayrıca zemin döşeme malzemelerinden bazalt taşı ve beton parke taşı gibi düzgün yüzeyler tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullananlar için uygundur. Ancak parkta kullanılan küp taş uygulamaları gibi girintili çıkıntılı yüzeyler özellikle tekerlekli sandalye kullanan bireyler için hareket zorluğu oluşturmaktadır. Donatı elemanları da bu açıdan belirlenen standartlara uygun kullanılmamıştır. Park tüm bu alt kriterleri (Çizelge 4.11) karşılamadığı için “özel gereksinimli insanlara uygunluk” kriterinin alt başlıklarından ortalama 2 puan (Çizelge 4.16) alabilmektedir.

Çizelge 4.11 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Zemin döşemeleri	2
	Rampalar ve merdivenler	1
	Park içi ulaşım aksları	2
	Otopark	1
	Donatı elemanları	2
	Bitkilendirme	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

Anket sonuçlarına bakıldığında; parkın özel gereksinim duyan bireylerin kullanımına yönelik uygun olmadığı sonucu çıkmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunu oluşturan %43'lük kesim (Çizelge 4.12) parkı özel gereksinim ihtiyacı olan kullanıcıların kullanabilmesi konusunda yetersiz olarak değerlendirmiştir.

Çizelge 4.12 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Ankete Katılan Kişi Sayısı (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Batıpark	22	35	43

Yıl boyu kullanılabilirlik ve iklim uygunluk: Kullanıcıların parkı yaz ve bahar aylarında kullandıklarında gölge oluşturabilecek bitkisel materyaller ve üst örtü elemanları yetersiz kalabilmektedir. Ancak içerisinde bulunan kafeler, restoranlar ve

üstü kapalı oturma alanları sayesinde yıl boyu kullanım sağlanabilmektedir. Bu bakımdan park, “yıl boyu kullanım ve iklime uygunluk” kriterinden 4 puan (Çizelge 4.16) alabilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; parkı kullananların %86’sı parkı yazın kullandıklarını belirtmiştir. Kullandıkları dönemler içerisinde de parkın iklime uygun olduğunu düşünen %36’lık (Çizelge 4.13) bir kesim bulunmaktadır.

Çizelge 4.13 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uyum Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Batıpark	36	21	43

Kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum: Park da kullanılan bitkisel materyaller ve donatı elemanları renkleri, formları ve dokularıyla Samsun iline değer katmakta ve kullanılan donatı elemanları estetik açıdan buldukları alanla bütünlük oluşturmaktadır. Yeşil alanın ağırlıkta olduğu park, yapı kitlelerinin oluşturduğu yoğunluğu kırmakta ve çevre ile bütünlük sağlamaktadır. Samsun’un tarihî değerlerini yansıtan heykeller ve değişik formlarda yapılmış olan restoranlar, şehrin silüetini etkilemekte ve kentin estetiğine farklı bir anlam yüklemektedir (Şekil 4.15). Bu olumlu etkiler sayesinde “kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum” kriterinden 5 tam puan (Çizelge 4.16) almaktadır.

Şekil 4.15 Plastik Obje ve Kafe Örnekleri

Kent estetiğine, kalitesine ve kentin yeşil alan miktarına önemli katkı sağlayan Batıpark için yüz yüze yapılan anket çalışmasına 261 kullanıcı katılım sağlamıştır. Katılımcıların anket değerlendirme sonuçlarına göre Batıpark'ın “tercih edilme ve kullanım sebepleri” arasında %69'luk oranda büyük bir kullanıcı kitlesinin sosyal aktivite amacıyla kullandığı, bir diğer önemli tercih sebebi de %21,5'lik oranda dinlenme ihtiyacını giderebildikleri bir park olmasından kaynaklandığı görülmüştür (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Tercih Edilme ve Kullanım Sebebi	Anket Katılımcıları (%)
Batıpark	Sosyal aktivite	69
	Bitkilendirme	3
	Dinlenme	21.5
	Ulaşım	0.3
	Yorumsuz	6.2

Anket sonuçlarına göre Batıpark'ın “eksik unsurları” incelendiğinde; görüşülen bireylerin %15'lik kesiminin eksik gördüğü unsur kent mobilyalarının miktarının ve bakımının yetersizliğidir. Ayrıca bir diğer eksik unsur ise %15'lik bir oran ile olumsuz hava koşullarından korunabilecekleri yeterince kapalı alan olmamasıdır (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Eksik Unsurlar	Anket Katılımcıları (%)
Batıpark	Kapalı alan	15
	Donatı elemanları	15
	Güvenlik	9
	Temizlik	9
	Bitkilendirme	6
	Aktiviye yetersizliği	5
	Yorumsuz	26
	Diğer	15

Batıpark'a yönelik yapılan genel değerlendirme sonuçlarına göre peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri kapsamında ortaya çıkan kriterlere uygunluk puan durumu Çizelge 4.16'da verilmiştir.

Çizelge 4.16 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Batıpark	Ulaşılabilirlik	Merkezi konumdadır ve her türlü araçla ulaşım mümkündür.	4
	Her yaş grubuna uygunluk	Tüm yaş gruplarına çeşitli aktivite imkanı sunar.	5
	Donatı elemanları	Bakım ve sayı olarak yetersizdir.	3

Çizelge 4.16 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları (devamı)

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Batıpark	Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Park içi kullanımda hiçbir düzenleme yapılmamıştır.	2
	Yıl boyu kullanılabilirlik	Bahar ve yaz ayları için daha uygundur.	4
	İklimeye uygunluk	Bitki seçimleri iklimine uygun yapılmıştır. Ama donatı seçimlerinde yanlışlar vardır.	4
	Güvenlik	Yola yakın kısımları güvenli olsa da iç kesimlerine doğru güvenlik zayıftır.	3
	Gece kullanımına uygunluk	Işıklıdırma çok yeterli değildir.	3
	Bitkilendirme	Bazı bölümlerin de bitki kullanımı yetersizdir.	4
	Alan kullanımı	Alan kullanım planlaması düzenli şekilde yapılmıştır.	5
	Büyüklik	55 da'lık büyüklüğüyle kent parkı özelliği taşır.	5
	Kent estetiğine katkı	Bitkilendirmesi ve donatıları ile kente renk ve doku katar.	5
	Çevre ile uyum	Çevre ile bütünlük sağlar.	5
Toplam Puan			52

4.1.2 Kurtuluş parkı örneği

Samsun ilinin İlkadım ilçesi sınırları içerisinde yer alan Kurtuluş Parkı 44 da'lık alan üzerine kurulmuştur. Bu parkın, 5,5 da'ı yeşil alan ve 38,5 da'ı sosyal tesis, sert zemin ve donatı elemanlarından oluşmaktadır. Samsun sahil yolu üzerinde, Yabancılar Çarşısı'nın karşısında, Atatürk Kültür Merkezi'nin ve 15 Temmuz Şehitler Parkı'nın arkasında, (Şekil 4.16) şehrin tam merkezinde yer almaktadır.

Şekil 4.16 Konum ve Çevre Analizi

Alan kullanımı ve büyüklüğü: Parkın toplam yüz ölçümü 44 da’dır. Yeşil alan kısmı parkın 5.5 da’lık (%13) kısmını kaplarken, 4.4 da’lık (%10) kısmını su elemanı ve 34.1 da’lık (%77) kısmını sert zeminler ve donatı elemanları oluşturmaktadır. Bünyesinde parkın büyük bir bölümünü kapsayan otopark, açık hava müzesi, gezinti alanı, seyir ve dinlenme alanları ile gölet (Şekil 4.17) bulunmaktadır.

Şekil 4.17 Alan Kullanımları

Kurtuluş Parkı nüfusu 332 230 kişi olan İlkadım ilçesindeki kişi başına düşen park alanı miktarına 0.13 m²'lik katkı sağlamaktadır. Sert zeminlerin yoğun olduğu parkta piknik alanları gibi uzun süreli aktivite yapılabilecek alanlar yapılmadığı için alan kullanım planlaması kullanıcıların kısa süreli vakit geçirmelerine yönelik planlanmıştır. Park kullanıcılarının parkta geçirdikleri zamanın kısa olması ve ölçü olarak büyük aktivite alanlarının olmaması bu parkın alan kullanım ve büyüklük kriterinden 3 puan (Çizelge 4.30) almasına neden olmaktadır.

Ulaşılabilirlik: Park; Atakum, Atakent, Canık ve Tekkeköy gibi önemli noktalara giden minibüs duraklarının toplanma noktasında yer alması ve otobüs, tramvay gibi toplu taşıma duraklarına 5 dakika yürüyüş mesafesi uzaklığında olması dolayısıyla ulaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir. Konum itibarıyla Samsun merkezinin alışveriş caddeleri ile sahil yürüyüş yolu arasında yer alması yaya olarak da ulaşımın sağlandığı parklardandır. Ayrıca parka ve çevresine hizmet eden büyük bir otoparkı olması özel araçla ziyaret için kısmen yeterli olabilecek ölçüdedir. Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine bakıldığında da parkı ziyaret eden

kullanıcıların en çok özel otomobile parka ulaşmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları

Anketin Yapıldığı Park	Kullanılan Ulaşım Aracı (%)					
	Yaya	Bisiklet ve Motosiklet	Özel Otomobil	Dolmuş	Tramvay	Otobüs
Kurtuluş Parkı	22	8	34	26	10	-

Park içerisindeki ulaşım akslarına bakıldığında birbiriyle bağlantılı aksların olduğu görülür (Şekil 4.18). Kurtuluş Yolu olarak geçen açık hava müzesi kısmı parkın ana bağlantı yoludur ve bu bağlantı yolu kullanıcıların hem sahil yoluna hem ana caddeye ulaşımı sağlayabilecek niteliktedir (Şekil 4.19).

Şekil 4.18 Ulaşım Aksları

Şekil 4.19 Ana Ulaşım Aksları ve Ara Bağlantı Yolları

Park alanına tüm ulaşım araçları ile ulaşım sağlanabilmesi parkın olumlu özelliklerinden biridir. Fakat yaya ulaşımı ve fiziksel engelli bireylerin ulaşımı için işlek bir cadde (Fuar Caddesi) üzerinden geçiş yapılması tehlike oluşturmaktadır. Ayrıca fiziksel engelli bireyler açısından parkın kullanıma uygun olmaması ve park

içi ulaşım akslarının bazı yerlerde yarıda bırakılıp hiçbir yere bağlanmaması ulaşılabilirlik alt kriterlerinin (Çizelge 4.18) ortalamasından 4 puan (Çizelge 4.30) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.18 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Ulaşılabilirlik	Tüm araçlarla ulaşım	5
	Çevre ve konum	4
	Park içi ulaşım aksları	4
	Otopark	4
	Engelli ulaşımı	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		4

Her yaş grubundan insana uygunluk: Park alanları kentin tüm yaşayanlarının dinlenebilmeleri ve kaliteli zaman geçirebilmeleri için uygun imkanlar sunabilmelidir. Ancak çalışma alanı olan Kurtuluş Parkı'nda çocuklara hitap eden alanlar bulunmamaktadır (Şekil 4.20). Alışveriş caddelerine yakınlığı ve sahile sıfır olması nedeniyle tüm kullanıcıların 1-2 saatlik dinlenme ve gezinme ihtiyacını karşılayabilmektedir. Park her yaş grubundan insana aktivite yaparak zaman geçirme fırsatı sunmadığı için 3 puan (Çizelge 4.30) alabilmektedir.

Şekil 4.20 Aktivite Örneği

Park için ankete katılan 50 kullanıcının anket verilerine bakıldığında kullanıcıların %40'ının parkı her yaş grubundan insanın kullanması için yeterli bulduğunu görülmektedir (Çizelge 4.19).

Çizelge 4.19 Her Yaş Grubuna Uygunluk Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Kurtuluş Parkı	40	15	45

Donatı elemanları: Parkın tamamında fonksiyonel kullanıma yönelik kent mobilyaları seçilmiştir. Parkta kısa süreli dinlenme ve gezinti sırasında ihtiyaç duyulabilecek donatı elemanları kullanılmaktadır. Ergonomik özellikleri olan bu elemanların kimi yerde özel tasarlandığı kimi yerde standart öğelerden oluştuğu görülmektedir. Donatı elemanlarının sayıca yetersizliği ve kalabalık toplanmalara imkan vermeyişleri ile sosyalleşme sorunu doğmaktadır. Ayrıca bu donatıların parkın genelinde bakım yönünden eksikleri vardır. Park “donatı elemanlarına uygunluk” kriterinin alt kriter incelemesinden ortalama (Çizelge 4.20) 3 puan (Çizelge 4.30) alacak şekilde değerlendirilmiştir.

Çizelge 4.20 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Donatı elemanları	Fonksiyonellik	3
	Estetik	3
	Ergonometri	4
	Bakım ve temizlik	1
	Güvenlik	2
	Sayıca yeterlilik	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Zemin döşeme elemanları; kilitli taş parke, ahşap döşeme, beton kalıplar, doğal kompozit taşlar ve andezit taşı gibi çeşitli döşeme örnekleri kullanılmıştır (Şekil 4.21).

Şekil 4.21 Zemin Döşeme Örnekleri

Oturma birimleri; ahşap ve demir yapı malzemelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Parkta estetik değer katmaları için farklı tasarımlarda kullanılmışlardır (Şekil 4.22). Sayı ve bakım yönünden eksikleri bulunmaktadır.

Şekil 4.22 Oturma Birimi Örnekleri

Aydınlatma elemanları; parkın genelinde tekli ve üçlü lambalar şeklinde bulunmaktadır (Şekil 4.23). Kurtuluş Yolu olarak geçen açık hava müzesi kısmında aydınlatma yeterlidir fakat parkın iç kesimlerine gidildikçe yetersiz kalmaktadır.

Çöp kutuları; ahşap malzemeden, tek tip ve tek boy olarak yapılmıştır (Şekil 4.23). Bakım ve onarım konusunda eksiklikler vardır.

Bilgi panoları; parkın giriş kısmında Samsun kentinin tarihî değerlerini anlatmak için özel tasarlanmış panolar bulunmaktadır (Şekil 4.23). Ayrıca fanusların içinde bulunan bal mumu heykellerini tanıtan bilgilendirme levhaları vardır.

Şekil 4.23 Donatı Elemanları Örnekleri

Plastik objeler ve heykeller; parkı diğer parklardan ayıran özelliği Kurtuluş Savaşı'nda yer almış önemli insanların balmumu heykellerinin bulunmasıdır. Bu heykeller cam bir fanusun içinde korunmaktadır. Yol boyunca karşılıklı ve simetri oluşturacak şekilde yerleştirilmişlerdir. Bu heykeller dışında göletin içinde yer alan 2 adet plastik obje ve yazı yazan el heykeli ile dünya olimpiyatlarının simgesini anlatan insan figürü heykeli (Şekil 4.24) de dikkat çekmektedir.

Şekil 4.24 Plastik Obje Örnekleri

Parkta kullanılan donatı elemanlarının anket değerlendirmelerine bakıldığında; kullanıcıların %49'u donatıların sayıca ve bakım yönünden yetersiz olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Kurtuluş Parkı	33	18	49

Bitkilendirme: Parkta; sert zemin alanı, yeşil alana oranla daha fazla yer kaplamaktadır. Bitkiler Kurtuluş Yolu üzerinde simetri oluşturacak şekilde kullanılmıştır. Bitki bakımları düzenli olarak yapılmaktadır. Çeşitli ağaç, ağaççık, çalı ve yer örtücü türlerin kullanıldığı parkta, bitkilendirme zayıf ve sert zemin fazla olduğu için sıcak ve güneşli günlerde kullanıcılar, güneşin kavurucu etkisine maruz kalmaktadır (Şekil 4.25). Ayrıca denizden gelen sert rüzgarları kırabilecek bitkisel rüzgar perdeleri olmadığı için bahar aylarında kullanıcılar parkı tercih etmemektedir. Bu olumsuzluklar parkın bitkilendirme kriterinden 3 puan (Çizelge 4.30) almasına neden olmaktadır.

Parkın genelinde kullanılan bitkilere bakıldığında; *Phoenix*, *Elaeagnus*, *Cupressus*, *Euonymus*, *Prunus*, *Juniperus*, *Yucca*, *Pitos*, *Tagetes* ve *Viola* bitkilerinin türlerinin kullanıldığı görülmektedir. Kurtuluş Yolu'nda kullanılan *Cupressus* bitkilerine form verilmiştir ve bitkilerin bakımları düzenli olarak yapılmaktadır.

Şekil 4.25 Bitkilendirme Örnekleri

Parkta kullanılan bitki yoğunluğunun değerlendirmesini yapan kullanıcıların %56'sı (Çizelge 4.22) bitkilendirmeyi yetersiz bulmuştur.

Çizelge 4.22 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Kurtuluş Parkı	34	10	56

Güvenlik ve gece kullanımı: Park, alışveriş ve trafik açısından yoğun caddelere yakın konumdadır. Genel olarak; konumu, güvenlik personelinin olup olmaması, parkı kullanan insanların profili gibi ölçütler kapsamında yapılan değerlendirme sonunda park, güvenlik kriterinden ortalama 2 puan (Çizelge 4.23) almıştır.

Çizelge 4.23 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Güvenlik ve gece kullanımı	Aydınlatma	3
	Donatı elemanları bakımı	3
	Personel ve kamera sistemi	1
	Çevre ve konum	2
	Bitkilendirme	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

“Parkın gece kullanım özelliği” incelendiğinde; ışıklandırmanın sadece Kurtuluş Yolu’nda yeterli olduğu görülmektedir. Güvenlik görevlisi olmayışı, çevre faktörü, aydınlatma elemanlarının yetersizliği ve gece belirli bir saatten sonra toplu taşıma imkanının olmaması, parkın gece kullanımına uygun olmama nedenleri olarak görülmüştür. Bu olumsuzluklardan kaynaklı olarak park “gece kullanım” kriterinden 1 puan (Çizelge 4.30) almaktadır.

Kurtuluş Parkı için güvenlik ve gece kullanım değerlendirmesini yapan kullanıcıların sadece %22’si parkın güvenli olduğunu ve gece kullanılabileceğini belirtmektedir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Kurtuluş Parkı	22	22	56

Özel gereksinimli insanların kullanımı: Parkın Kurtuluş Yolu dışında kalan kısımlarında yürüyüş yolları, merdiven ve rampalar, otoparklar ve donatı elemanları standartlara uygun yapılmamıştır. Görme engelli bireyler için sadece parkın girişine kadar gelebilmelerini sağlayan hissedilebilir yüzeyler bulunmaktadır (Şekil 4.26).

Park içi ulaşım yollarında klavuz çizgileri bulunmamaktadır. Ayrıca parkın içerisinde bazı yolların herhangi bir bağlantısı yapılmadığı içingörme engeli bulunan kullanıcılar için park kullanışsız ve tehlikeli bir hâl almaktadır.

Şekil 4.26 Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Çalışma Örnekleri

Gezinti yolları yeterince geniş oldukları için kullanıcılar hareketlerinde ve dönüşlerinde sorun yaşamamaktadırlar. Fakat bazı bağlantı yollarının yarıda bırakılmış olması (Şekil 4.26) bu kullanıcıların ulaşımını kısıtlamaktadır. Ayrıca zemin döşeme malzemelerinden küp taş uygulamaları gibi girintili çıkıntılı yüzeyler tekerlekli sandalye kullanan bireyler için hareket zorluğu oluşturmaktadır. Donatı elemanlarında bu tür kullanıcılar için standartlara uygun yapılmadığı görülmektedir. Park tüm bu alt kriterleri (Çizelge 4.25) karşılamadığı için “özel gereksinimli insanlara uygunluk” kriterinin alt başlıklarından ortalama 2 puan (Çizelge 4.30) alabilmektedir.

Çizelge 4.25 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Zemin döşemeleri	3
	Rampalar ve merdivenler	2
	Park içi ulaşım aksları	1
	Otopark	2
	Donatı elemanları	2
	Bitkilendirme	3
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

Kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmelerden parkın özel gereksinim duyan bireylerin kullanımına yönelik olmadığı sonucu çıkarılabilir. Katılımcıların sadece %5’lik kesimi parkı bu konuda yeterli bulmaktadır (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Kurtuluş Parkı	5	40	55

Yıl boyu kullanılabilirlik ve iklime uygunluk: Park alanında yer alan geniş sert zeminler ve bitkilendirmenin yetersiz olması, yaz aylarında güneş ışığına büyük ölçüde maruz kalınıp parkın bunaltıcı bir yer halini almasına sebep olmaktadır. Park içerisinde bitki yetersizliği, üst örtü elemanı ve kapalı alan bulunmadığı için yıl boyu kullanıma uygun bir park özelliği taşımamaktadır. Şehrin iklim yapısına uygun bitkiler kullanılsa da donatı elemanları zamanla yağışlardan ve güneş ışığından etkilenebilecek malzemelerden seçilmiştir. Bu sebeplerden dolayı park “yıl boyu kullanım ve iklime uygunluk” kriterinden 2 puan (Çizelge 4.30) alabilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; %66 oranında kullanıcının parkı yazın kullandığı görülmektedir. %48’lik oranda kullanıcı parkın yıl boyu kullanıma uygun olmadığını düşünmektedir (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Kurtuluş Parkı	30	22	48

Kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum: Kentin tarihî değerlerini vurgulayan park, hem çevresine hem de kent geneline estetik anlamda zenginlik katmaktadır. Sert zemin yoğunluğunun olduğu park, çevresine daha resmî bir hava katmaktadır. Simetrik olarak düzenlenmiş olan Kurtuluş Yolu, parkın çekici unsurlarından biridir. Simetri hem bitkilendirmelerle hem de donatı elemanları ile vurgulanmaktadır. Özellikle parkın Kurtuluş yolu, gece aydınlatması ile dikkat çekici bir yer halini almaktadır (Şekil 4.27). Parkın iç kısımlarında bakımsız olan donatı elemanları ve yarıda bırakılmış bağlantı yolları çevre ile uyumsuz bir görüntü oluşturmaktadır. Bu durum “kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum” değerlendirmesinden 4 puan (Çizelge 4.30) almasına sebep olmaktadır.

Şekil 4.27 Kurtuluş Yolu

Kent estetiğine, kalitesine ve kentin yeşil alan miktarına önemli katkı sağlayan Kurtuluş Parkı yüz yüze yapılan anket çalışmasına 50 kullanıcı katılım sağlamıştır. Katılımcıların anket değerlendirme sonuçlarına göre Kurtuluş Parkı'nın “tercih edilme ve kullanım sebepleri” arasında %50'lik oranda bir kullanıcı kitlesi sosyal aktivite amacıyla gittiğini belirtmiştir (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Tercih Edilme ve Kullanım Sebebi	Anket Katılımcıları (%)
Kurtuluş Parkı	Sosyal aktivite	50
	Dinlenme	42
	Bitkisel düzenleme	8

Anket sonuçlarına göre Kurtuluş Parkı'nın “eksik unsurları” incelendiğinde ise; yaklaşık %26'sı parkta güneşten ve olumsuz hava koşullarından korunabilecekleri yeterince kapalı alan bulunmadığını belirtmiştir. Gece kullanım ve güvenlik konusunun dikkate alınıp artırılmasını isteyen %14'lük bir grup bulunmaktadır. (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.29 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Eksik Unsurlar	Anket Katılımcıları (%)
Kurtuluş Parkı	Kapalı alan	26
	Donatı elemanları	10
	Güvenlik	14
	Temizlik	4
	Bitkilendirme	16
	Aktiviye yetersizliği	4
	Yorumsuz	10
	Diğer	16

Kurtuluş Parkı'na yönelik yapılan genel değerlendirme sonuçlarına göre peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri kapsamında ortaya çıkan kriterlere uygunluk puan durumu Çizelge 4.30'da verilmiştir.

Çizelge 4.30 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanlaması

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Kurtuluş Parkı	Ulaşılabilirlik	Her türlü araçla ulaşım mümkündür fakat yayalar için tehlikeli yollar bulunmaktadır.	4
	Her yaş grubuna uygunluk	Tüm yaş gruplarına hitap etmemektedir.	3
	Donatı elemanları	Bakım ve sayı olarak yetersizlikleri mevcuttur.	3
	Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Parka ulaşımında yeterli olsa da park içinde düzenleme yapılmamıştır.	2
	Yıl boyu kullanılabilirlik	Bahar ayları için daha uygundur.	2
	İklimе uygunluk	Bitki seçimleri iklime uygunken donatı seçimlerinde yanlışlar bulunmaktadır.	2
	Güvenlik	Parkin iç kesimlerinde güvenli bir ortam bulunmamaktadır.	2
	Gece kullanımına uygunluk	Işıklandırma yeterli değildir.	1
	Bitkilendirme	Bazı bölümlerin de bitki kullanımı yetersizdir.	3
	Alan kullanımı	Alan kullanım planlaması düzenli kısmen doğru planlanmıştır.	3
Büyükölük	44 da'lık alan büyüölüküne sahiptir.	3	
Kent estetiğine katkı	Bitkilendirmesi ve donatıları ile kente renk ve doku katar.	4	
Çevre ile uyum	Çevre ile bütünlük sağlar.	4	
Toplam Puan			36

4.1.3 Atatürk parkı örneği

Samsun ilinin İlkadım ilçesi sınırları içerisinde yer alan Atatürk Parkı 19.3 da alan üzerine kurulmuştur. Bu parkın, 9.3 da'ı yeşil alan, 19 da'ı ulaşım ağı, çocuk oyun alanı ve donatı elemanlarından oluşmaktadır. Samsun Cumhuriyet Meydanı'nın karşısında, valilik binası ve Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı gibi resmî kurumların arasında (Şekil 4.28) yer almaktadır.

Şekil 4.28 Konum ve Çevre Analizi

Alan kullanımı ve büyüklüğü: Parkın toplam yüz ölçümü 25 da'dır. Yeşil alan kısmı parkın 10 da'lık (%40) kısmını kaplarken, 15 da'lık (%60) kısmını sert zeminler ve donatı elemanları oluşturmaktadır. İçinde; çocuk oyun alanı, kafe ve en önemli vurgu noktası olan Anıt heykeli (Şekil 4.29) bulunmaktadır.

Şekil 4.29 Alan Kullanımları

Atatürk Parkı nüfusu 332 230 kişi olan İlkadım ilçesinde kişi başına düşen park alanı miktarına 0.07 m²'lik katkı sağlamaktadır. Bu ölçü oranı parkın büyüklük kriterinden 2 puan almasına neden olmaktadır. Sert zeminlerin yeşil alanlardan daha fazla olduğu parkta, alan kullanım planlaması Samsun ilinin simgelerinden olan Anıt heykeline göre yapılmıştır. Kapalı alanlar, çocuk oyun alanları ve gezinti alanları birbirleri ile bağlantılı şekilde tasarlanmıştır. Samsun'un turistik bir yeri olan park sadece gezi amaçlı gelen turistlerin parka girmeden anıtı görebilmelerine imkan sağlayabilecek şekilde düzenlenmiştir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında park alanı, alan kullanım planlamasından 3 puan (Çizelge 4.44) alabilmektedir.

Ulaşılabilirlik: Park şehrin en işlek caddesi olan Atatürk Bulvarı üzerinde olduğu için ulaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir. Otobüs ve tramvay durakları üzerinde yer almaktadır. Parka ait bir otopark bulunmadığı için özel araçla gelindiğinde otopark konusunda sorun yaşanabilmektedir. Ayrıca toplu taşıma araçlarına giden tek aks üzerinde yer alması parkı önemli bir yaya kullanım alanı yapmaktadır (Şekil 4.30). Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların en çok yaya olarak parka ulaşım sağladıkları görülmektedir (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.31 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları

Anketin Yapıldığı Park	Kullanılan Ulaşım Aracı (%)					
	Yaya	Bisiklet ve Motosiklet	Özel Otomobil	Dolmuş	Tramvay	Otobüs
Atatürk Parkı	55	2	13	16	11	3

Park içerisindeki ulaşım aksları açısından değerlendirildiğinde birbiriyle bağlantılı aksların olduğu görülmektedir. Anıt bölgesi ile parkı birbirinden ayıran bir ana aks bulunmaktadır (Şekil 4.31). Bu aks sayesinde parkın içine girmekten sadece anıt ziyareti yapılabilmektedir. Bu kolaylık sayesinde yılda binlerce turist çekmektedir.

Şekil 4.30 Ulaşım Aksları

Şekil 4.31 Ana Ulaşım Aksları ve Ara Bağlantı Yolları

Şehrin merkezinde yer alması parkı Şehrin merkezinde yer alması parkı yaya kullanımı açısından en avantajlı parklardan biri haline getirmektedir. Fakat fiziksel engelli bireylerin parkı kullarımlarına uygun olmaması, otoparkının bulunmaması ve yaya ulaşımı için yoğun trafiği olan caddeleri geçmek gerekmesi ulaşılabilirlik kriterinden (Çizelge 4.32) 3 puan (Çizelge 4.44) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.32 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Ulaşılabilirlik	Tüm araçlarla ulaşım	5
	Çevre ve konum	5
	Park içi ulaşım aksları	4
	Otopark	1
	Engelli ulaşımı	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Her yaş grubundan insana uygunluk: Park tüm yaş gruplarından kullanıcılara gezinme, dinlenme ve eğlenme imkanı sunmaktadır. Samsun ilinin en eski parklarından biri olduğu için parka gelmeyi alışkanlık haline getirmiş yaşlı kullanıcı sayısı çokça bulunmaktadır. Gençlere ve orta yaşlı bireylere yürüyüş ve dinlenme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca çocuk oyun grupları için gelen kullanıcılarında isteklerine cevap verebilmektedir (Şekil 4.32). Park alanı kullanıcılarına sunabildiği aktivite çeşitliliği, konumu ve çevresel faktörler bütününde değerlendirildiğinde “her yaş grubundan insana hitap edebilme” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.44) almaktadır.

Şekil 4.32 Aktivite Çeşitliliği

Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış ankete göre kullanıcıların %60'ı parkın her yaş grubundan insanın kullanımı için uygun olmadığını ifade etmiştir (Çizelge 4.33).

Çizelge 4.33 Her Yaş Grubuna Uygunluk Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Ankete Katılan Kişi Sayısı (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Atatürk Parkı	20	20	60

Donatı elemanları: Parkın kullanım özellikleri dikkate alınarak gerekli olan donatı elemanları kullanılmaktadır. Parkı diğer parklardan ayıran ve turistik gezilerin uğrak noktası haline getiren anıt heykeli, parkı çekici yapmaktadır. Park alanında fonksiyonel donatı elemanları kullanılmıştır. Ancak bakım ve temizlik yönünden eksikleri bulunmaktadır. Mevcut durumunda eksikler olan park “donatı elemanlarına uygunluk” kriterinden (Çizelge 4.34) 3 puan (Çizelge 4.44) almıştır.

Çizelge 4.34 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Donatı elemanları	Fonksiyonellik	3
	Estetik	2
	Ergonometri	4
	Bakım ve temizlik	1
	Güvenlik	3
	Sayıca yeterlilik	3
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Zemin döşeme malzemesi; parkta küp taş döşemeler, doğal kompozit taşlar ve andezit taş uygulaması gibi çeşitli döşeme örnekleri kullanılmıştır.

Oturma birimleri; alanın genelinde ahşap banklar kullanılmıştır. Anıt alanı kısmında bilgilendirme panolarının aralarında da doğal kompozit taşlardan yapılmış oturma birimleri ana ulaşım aksı boyunca devam etmektedir.

Aydınlatma elemanları; parkın genelinde tek lambalı aydınlatma elemanları (Şekil 4.33) tercih edilmiştir. Yeterli ışıklandırma sağlanamadığı için belirli noktalarda büyük aydınlatma elemanları kullanılmıştır.

Çöp kutuları; ahşap malzemeden yapılmış ve parkın tüm bölümlerinde aynı türden ve aynı boyuttan kullanılmıştır.

Bilgi panoları; sadece Onur Anıtı'nın olduğu bölgede bulunan panolar kompozit taşlardan yapılmıştır. Bu panolar alanın önemini vurgulayacak, tarihi dokuya uyum sağlayacak ve ilgi çekici özellikleri olacak şekilde tasarlanmıştır. Üzerlerinde Kurtuluş Savaşında görev almış önemli insanların silüetleri ve isimleri bulunmaktadır (Şekil 4.33).

Şekil 4.33 Donatı Elemanları Örnekleri

Plastik objeler ve heykeller; parkta Samsun'un simgesi olan, şahlanan bir at üzerinde ulu önder Atatürk'ün olduğu Onur Anıtı bulunmaktadır. Geçmiş 1930'lara dayanan anıt, parkı kentin önemli turistik bölgelerinden biri haline getirmiştir. Yılda binlerce turist anıtı görmek için parkı ziyaret etmektedir (Şekil 4.34).

Şekil 4.34 Onur Anıtı

Çocuk oyun elemanları; parkta çocuklar için plastik oyun elemanlarından oluşan oyun alanları bulunmaktadır (Şekil 4.35).

Şekil 4.35 Çocuk Oyun Elemanları

Parkta kullanılan donatı elemanlarının anket değerlendirmelerine bakıldığında; kullanıcıların %70'i donatıların sayıca yetersiz olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.35).

Çizelge 4.35 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Atatürk Parkı	18	12	70

Bitkilendirme: Bu park Samsun'un en eski parklarından biri olduğu için parkın içerisinde büyük ağaçlar bulunmaktadır. Parkta çeşitli türden iğne yapraklı, geniş yapraklı ağaçlar, ağaççıklar, çalılar, yer örtücüler ve mevsimlik bitkiler bulunmaktadır (Şekil 4.36). Çok sayıda herdemyeşil ağaç parkın genelinde kullanılmıştır. Bitkilendirme kriteri bakımından park; bitkilendirme yoğunluğu ve kente kattığı estetik değer bakımından 4 puan (Çizelge 4.44) almaktadır.

Cedrus, Pinus, Phoenix, Cupressus, Prunus, Magnolia, Euonymus, Pitos, Morus, Spirea, Yucca, Tagetes ve *Viola* bitkilerinin türlerine park içerisinde rastlanmaktadır.

Şekil 4.36 Bitkilendirme Örnekleri

Parktaki bitkisel düzenleme değerlendirmesini yapan 67 kişinin %52'si (Çizelge 4.36) bitkilendirmeyi yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.36 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Atatürk Parkı	39	9	52

Güvenlik ve gece kullanımı: Parkın güvenliğinden sorumlu zabıta görevlileri bulunmaktadır. Ancak park çevresinden kaynaklı olarak sadece gece değil gündüz de güvenlik problemi yaşanmaktadır. Geçmişten günümüze kadar birçok olayın yaşandığı park eskiye oranla daha güvenli olsa da kentliler çevresine dikkat ederek zaman geçirmektedirler. Bu olumsuzluklar güvenlik kriterinin alt kriterlerinden ortalama 2 puan (Çizelge 4.37) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.37 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Güvenlik ve gece kullanımı	Aydınlatma	1
	Donatı elemanları bakımı	2
	Personel ve kamera sistemi	2
	Çevre ve konum	1
	Bitkilendirme	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

Aydınlatma elemanlarının yetersizliği ve gece belirli bir saatten sonra toplu taşıma imkanının olmaması parkın gece kullanımına uygun olmadığını göstermektedir. Bu olumsuzluklardan kaynaklı olarak park “gece kullanım” kriterinden 1 puan (Çizelge 4.44) almaktadır.

Ankete katılan tüm bireylerin parkı güvensiz bulduğu görülmektedir. 67 kişiden hiçbiri parkı güvenli bulmamaktadır (Çizelge 4.38).

Çizelge 4.38 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Ankete Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Atatürk Parkı	-	17	83

Özel gereksinimli insanların kullanımı: Parkın genelinde bitki parsellerini sınırlayan bordür taşları bulunmaktadır. Görme engelli kullanıcıların bitki varlıklarını algılamaları için düzenleme yapılmıştır. Ancak parkta yürüyüş yolları, merdivenler, rampalar ve donatı elemanları standartlara uygun değildir. Görme engelli bireyler için kent parkına girişlerde ve alan içi yürüyüş yollarında kılavuz çizgileri bulunmamaktadır.

Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için park içi ulaşımlarda doğru zemin malzemesi seçimi sayesinde ulaşım kolaylığı sağlanmıştır. Parka giriş noktalarının bazılarında kot farklılıkları bulunmasına rağmen rampa uygulaması bulunmamaktadır. Sadece Onur Anıtı çevresindeki alanda yol eğimleri ve genişlikleri

standartlara uygun (Şekil 4.37) yapılmıştır. Donatı elemanları da fiziksel engelli bireyler açısından standartlara uygun yapılmamıştır. Park tüm bu alt kriterleri (Çizelge 4.39) karşılamadığı için “özel gereksinimli insanlara uygunluk” kriterinin alt başlıklarından ortalama 2 puan (Çizelge 4.44) alabilmektedir.

Şekil 4.37 Atatürk Parkı Rampa Örneği

Çizelge 4.39 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Zemin döşemeleri	2
	Rampalar ve merdivenler	1
	Park içi ulaşım aksları	1
	Otopark	1
	Donatı elemanları	2
	Bitkilendirme	3
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

Park kullanıcılarının büyük bir çoğunluğunu oluşturan %58 ‘lik kısım (Çizelge 4.40) parkı özel gereksinim ihtiyacı olan insanların kullanabilmesi konusunda yetersiz olarak değerlendirmiştir.

Çizelge 4.40 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Atatürk Parkı	7	35	58

Yıl boyu kullanılabilirlik ve iklime uygunluk: Parkın konumundan dolayı yılın her mevsimi ziyaretçisi bulunmaktadır. Parktaki bitkiler şehrin iklim yapısına uygun olarak seçilip uygulanmıştır. Ancak olumsuz hava koşullarından korunabilecek herhangi bir üst örtü sistemi bulunmamaktadır. Tüm değerlendirmeler ışığında park alanı “yıl boyu kullanım ve iklime uygunluk” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.44) alabilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; parkı kullananların %78'i parkı yazın kullandıklarını belirtmiştir. Kullandıkları dönemler içerisinde de parkın iklime uygun olduğunu düşünen %10'luk (Çizelge 4.41) bir kesim bulunmaktadır.

Çizelge 4.41 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uyumluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Ankete Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Atatürk Parkı	10	30	60

Kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum: Kentin vurgu noktası ve en önemli değerlerinden birini bünyesinde barındırmasıyla, kent estetiğine önemli bir değer katmaktadır (Şekil 4.38). Aynı zamanda anıt sayesinde çektiği turistler, çevreye ve kente kültürel farklılıklar getirmektedir. Yıllanmış bitkilerin oluşturduğu dallanmalar, mevsimsel renklemeler ve çiçeklenmeler dekente görsel şölen oluşturmaktadır. Bu olumlu etkiler sayesinde “kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum” kriterinden 5 tam puan (Çizelge 4.44) almaktadır.

Şekil 4.38 Atatürk Parkı'nın Kent Estetiğine Katkı Örneği

Kent estetiğine, kalitesine ve turizmüne önemli katkı sağlayan Atatürk Parkı için yüz yüze yapılan anket çalışmasına 67 kullanıcı katılım sağlamıştır. Katılımcıların anket değerlendirme sonuçlarına göre Atatürk Parkı'nın “tercih edilme ve kullanım sebepleri” arasında %45'lik oranda büyük bir kullanıcı kitlesinin dinlenmek amacıyla parkı kullandığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.42).

Çizelge 4.42 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Tercih Edilme ve Kullanım Sebebi	Anket Katılımcıları (%)
Atatürk Parkı	Sosyal aktivite	44
	Bitkilendirme	1
	Dinlenme	48
	Ulaşım	5
	Yorumsuz	2

Anket sonuçlarına göre Atatürk Parkı'nın "eksik unsurları" incelendiğinde ise; görüşülen bireylerin büyük çoğunluğunu oluşturan %32'lik kısım parkta güvenlik sorunu olduğunu belirtmektedir. %15'lik oranda diğer önemli eksik ise parkta yeterince kapalı alan bulunmamasıdır (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.43 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Eksik Unsurlar	Anket Katılımcıları (%)
Atatürk Parkı	Kapalı alan	15
	Donatı elemanları	10
	Güvenlik	32
	Temizlik	7
	Yorumsuz	16
	Diğer	20

Atatürk Parkı'na yönelik yapılan genel değerlendirme sonuçlarına göre peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri kapsamında ortaya çıkan kriterlere uygunluk puan durumu Çizelge 4.44'de verilmiştir.

Çizelge 4.44 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Atatürk Parkı	Ulaşılabilirlik	Özel otomobil dışında her türlü araçla ulaşım mümkündür.	3
	Her yaş grubuna uygunluk	Çocuklar için tehlikeli bir çevresi vardır.	3
	Donatı elemanları	Bakım ve sayı olarak yetersizlikleri mevcut.	3
	Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Park içi kullanımda hiçbir düzenleme yapılmamıştır.	2
	Yıl boyu kullanılabilirlik	Bahar ve yaz ayları için daha uygundur.	3
	İklimeye uygunluk	Bitki seçimleri iklime uygun yapılmıştır. Ama donatı seçimlerinde yanlışlar vardır.	3
	Güvenlik	Çevresinde olan olaylardan dolayı güvenlik eksiktir.	2
	Gece kullanımına uygunluk	Güvenlik ve ışıklandırma sorunu olduğu için gece kullanımına uygun değildir.	1
	Bitkilendirme	Çok yıllık ve çeşitli bitkiler kullanılmıştır.	4
	Alan kullanımı	Alan kullanım planlamasında iyileştirmeler yapılabilir.	3
	Büyükölçü	25 da'lık büyüklüğüyle küçük ölçekte bir parktır.	2
	Kent estetiğine katkı	Bitkilendirmesi ve anıtı ile kente değer katar.	5
Çevre ile uyum	Çevre ile bütünlük sağlar.	5	
Toplam Puan			39

4.1.4 Doğupark örneği

Samsun ilinin Canik ilçesi sınırları içerisinde yer alan Doğupark 288 125 da'lık alan üzerine kurulmuştur. Bu parkın, 160 da'ı yeşil alan, 128 da'ı sosyal tesis, spor sahası, çocuk oyun alanı ve donatı elemanlarından oluşmaktadır. Samsun sahil şeridinin üzerinde, Bandırma gemisi ve müzesi ile Anakent sosyal tesisleri arasında yer almaktadır (Şekil 4.39). Ayrıca Samsun'un büyük bir ticaret merkezi olan Piazza AVM'nin de karşısında konumlanması ziyaret oranını arttırmaktadır.

Şekil 4.39 Konum ve Çevre Analizi

Alan kullanımı ve büyüklüğü: Parkın toplam yüz ölçümü 228 da'dır. Yeşil alanlar parkın %70'ini oluştururken, %30'luk kısmını ise spor sahası, kayak pisti, yapay su elemanları, koşu ve yürüyüş yolları ile donatı elemanları oluşturmaktadır. Parkın içerisinde tercih edilmesini etkileyen yürüyüş-koşu alanları, çocuk oyun alanları, piknik alanları ve sosyal tesisler gibi çeşitli aktivite alanları (Şekil 4.40) bulunmaktadır.

Şekil 4.40 Alan Kullanımları

Doğupark, nüfusu 97 564 kişi olan Canik ilçesindeki kişi başına düşen park alanı miktarına 2.95 m²'lik katkı sağlamaktadır. Yeşil alan ağırlıklı olarak düzenlenmiş olan parkın alan kullanım planlaması sosyal aktivite çeşitliliklerine göre düzenlenmiştir. Spor sahaları, yürüyüş, koşu ve bisiklet yolları, çocuk oyun, piknik ve gezinti alanları birbirleri ile bağlantılı şekilde tasarlanmıştır. Park, kullanıcılara tüm aktiviteleri yapabilme imkanı sunabilmektedir. Doğupark'ın kapladığı alan büyüklüğü ve diğer parklarda bulunmayan aktivite alanlarının çeşitliliği kent parkı özelliğini tamamlayan unsurlarındandır. Büyüklük ve alan kullanım çeşitliliği açısından kent parkı niteliği taşıması bu kriterden 4 puan (Çizelge 4.58) almasına neden olmaktadır.

Ulaşılabilirlik: Park, Atatürk Bulvarı üzerinde yer aldığı için otobüs, minibüs, tramvay vb. toplu taşıma duraklarından 5-10 dakikalık yürüyüşle ulaşım kolayca sağlanabilmektedir (Şekil 4.41). Özel araçla parka ulaşmak isteyen kullanıcılar için büyük bir otopark alanı bulunmaktadır. Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların en çok özel otomobille parka ulaşmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.45).

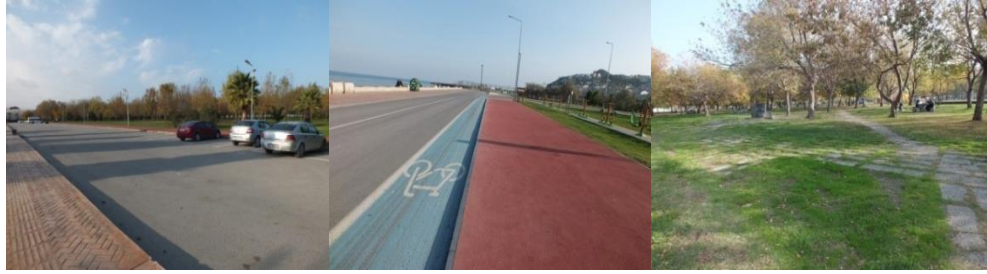
Çizelge 4.45 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları

Anketin Yapıldığı Park	Kullanılan Ulaşım Aracı (%)					
	Yaya	Bisiklet ve Motosiklet	Özel Otomobil	Dolmuş	Tramvay	Otobüs
Doğupark	25	2	48	14	11	-

Sahil tarafındaki bisiklet yolu sayesinde bisiklet ile park çevresi dolaşılabilir (Şekil 4.19). Park içerisindeki ulaşım akslarına bakıldığında ise belirli ve net bir ana aks bulunmadığı görülmektedir. Onun yerine birbirine bağlanan ara akslar park içerisindeki sirkülasyonu sağlamaktadır (Şekil 4.42). Park içinde çocuk oyun alanları ve amfi tiyatro gibi alanlara yol ile ulaşım sağlanamadığı için çimlerden geçiş yapılmaktadır.

Şekil 4.41 Ulaşım Aksları

Şekil 4.42 Park İçi Ulaşım Ana Aksları

Samsun'un herhangi bir yerinde yaşayan bireylerin toplu taşıma araçları ile parka ulaşabilmesi parkın ulaşım açısından avantajlarından. Fakat fiziksel engelli bireylerin parkı kullanimlarına uygun olmaması ve özellikle ziyaretçi sayısının çok olduğu yaz aylarında sayı olarak otoparkların yetersiz kalması ulaşılabilirlik alt kriterlerinin (Çizelge 4.46) ortalamasından 4 puan (Çizelge 4.58) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.46 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Ulaşılabilirlik	Tüm araçlarla ulaşım	5
	Çevre ve konum	5
	Park içi ulaşım aksları	4
	Otopark	4
	Engelli ulaşımı	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		4

Her yaş grubundan insana uygunluk: Doğupark tüm yaş aralığındaki kullanıcılara gezinme, spor yapma, eğlenme ve dinlenme gibi çeşitli aktivite imkanı sunmaktadır. Ayrıca sahilde fayton gezintisi yapılabilmesi, spor aletleri ve yolları, piknik alanları ve amfide yapılan konserler de her yaş grubundan kullanıcıyı parka çekmektedir

(Şekil 4.43). Çocuklar için hem standart çocuk parkları hem de masal figürlerinin bulunduğu aktivite alanları mevcuttur. Ayrıca parkta büyük bir kayak pisti de bulunmaktadır (Şekil 4.44). Park her yaş grubundan insana hitap edebildiği için 5 tam puan (Çizelge 4.58) almaktadır.

Şekil 5.43 Çeşitli Aktivite Olanakları

Şekil 5.44 Aktivite Alanlarına Örnekler

Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların %71'inin parkı, her yaş grubundan insanın kullanması için yeterli bulunduğuna görülmektedir (Çizelge 4.47).

Çizelge 4.47 Her Yaş Grubunda Uygunlu Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Doğupark	71	14	15

Donatı elemanları: Parkta kullanım alanlarına göre farklılık gösteren kent mobilyaları ihtiyaçlar doğrultusunda ve çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Kullanılan kent mobilyaları bulunduğu mekân ile ilişkili ve kullanıcı isteklerine cevap verebilecek niteliktedir. Çocuk parkları dışında kalan alanlarda hiçbir tasarım kaygısı olmayan, standart tasarımlı ürünler kullanılmaktadır. Ayrıca parkın genelinde bakım

ve onarım yönünden eksiklikler bulunmaktadır. Mevcut durumunda eksiklikler olan park “donatı elemanlarına uygunluk” kriterinden ortalama olarak (Çizelge 4.48) 3 puan (Çizelge 4.58) almaktadır.

Çizelge 4.48 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Donatı elemanları	Fonksiyonellik	4
	Estetik	2
	Ergonometri	4
	Bakım ve temizlik	1
	Güvenlik	3
	Sayısı yeterlilik	1
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Zemin döşeme elemanları; kilitli taş parke, beton döşeme, baskı beton kalıplar ve Arnavut kaldırımını gibi birçok farklı döşeme örnekleri kullanılmıştır.

Oturma birimleri; ahşap ve beton malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Parkta piknik masaları ve kameriyeler piknik amaçlı kullanıma yönelik ayrılmış olan aktivite alanlarında yer almaktadır ve ahşap malzeme kullanılarak yapılmışlardır. Ayrıca bu alanlarda kameriyeler dışındaki piknik masalarının bir kısmı beton ve ahşaptan yapılmıştır (Şekil 4.45). Kaykay pistinin etrafında da diğer oturma birimlerinden farklı olarak üzerleri kapalı ahşap banklar kullanılmıştır (Şekil 4.45).

Şekil 4.45 Oturma Birimlerinden Örnekler

Aydınlatma elemanları; park ışıklandırılması yüksek boylu aydınlatmalar ile yapılmaktadır (Şekil 4.46). Parkın çevresinde, sahil yolunda ve otopark kısmında bu aydınlatmalar var iken park içerisinde herhangi bir aydınlatma bulunmamaktadır. Park içi aydınlatmaların olmayışı parkta ışık yönünden kör noktalara neden olmaktadır ve güvenlik açısından tehlike oluşturmaktadır.

Çöp kutuları; parkın çevresinde büyük konteynerler bulunurken iç kısımlarda tek tip, aynı boy ve aynı malzemeden yapılmış estetik olmayan çöp kutuları kullanılmıştır (Şekil 4.46).

Şekil 4.46 Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları

Bilgi panoları; genellikle ahşap ve metal olmak üzere iki tip malzemeden üretilmişlerdir. Spor alanlarında ahşap, çocuk oyun alanlarında renklendirilmiş plastik malzemelerden yapılmış bilgilendirme tabelaları bulunmaktadır (Şekil 4.47).

Şekil 4.47 Bilgi Levhalarından Örnekler

Çocuk oyun elemanları; parkın çeşitli kısımlarında yer almaktadırlar. Genel olarak kauçuk zemin üzerine inşa edilmiş olan oyun elemanları bazen bir masal kahramanı şeklinde bazen de bir macera parkı niteliğinde karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.48).

Şekil 4.48 Çocuk Oyun Elemanlarından Örnekler

Parkta kullanılan donatı elemanlarının anket değerlendirmesine bakıldığında; kullanıcıların %55'inin donatıları bakım ve sayı yönünden yetersiz bulduğu görülmektedir (Çizelge 4.49).

Çizelge 4.49 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Doğupark	35	10	55

Bitkilendirme: Parkın ortalama %70'lik kısmını oluşturan yeşil alan içerisinde çeşitli türden iğne yapraklı, geniş yapraklı ağaçlar, ağaççıklar ve çalılar kullanılmıştır. Samsun iklimine uygun, özellikle boylu ve gölge oluşturabilecek türde ağaçlar alanda çokça kullanılmıştır. Park alanının iç kesimlerinde tepe tacı geniş ve gölge yapma özelliği olan *Platanus* ağaçlarının yoğun, ibreli türlerin ise daha az ve çeper kısımlarda kullanıldığı görülmektedir. Doğupark özellikle piknik alanı olarak düzenlenmiş ve değerlendirilmiş bir park olduğu için, gölge yapıcı etkisi olan Çınar (*Platanus*) ağacı gibi türlerin kullanılması fonksiyonel açıdan park bitkilendirmesini olumlu etkilemektedir. Kent parkının bitkilendirmesi bu olumlu yönlerinden dolayı 5 tam puan (Çizelge 4.58) almaktadır.

Parkın genelinde; *Platanus*, *Acer*, *Phoenix*, *Pinus*, *Elaeagnus*, *Quercus*, *Cupressus*, *Thuja*, *Nerium* ve *Juniperus* türleri tercih edilmiştir. Yumuşak zeminlerin tamamı çimlerden oluşmaktadır. Çimlerin bakımı genel olarak özenli bir şekilde yapılmaktadır (Şekil 4.49).

Şekil 4.49 Bitkilendirme Örnekleri

Parkta kullanılan bitki yoğunluğunun değerlendirmesini yapan 133 kişinin %60'ı (Çizelge 4.50) bitkilendirmeyi yeterli bulmaktadır.

Çizelge 4.50 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Doğupark	60	6	34

Güvenlik ve gece kullanımı: Doğupark, özellikle yaz aylarında kullanım yoğunluğu fazla olan parklardan bir tanesi olmasına rağmen parkın güvenliğini sağlayacak herhangi bir personel bulunmamaktadır. Kullanılan donatı elemanlarının bazıları bakımsız ve kırık şekildedir. Ayrıca konum itibari ile çevresel bir güvenlik sorunu da bulunmaktadır. Bu olumsuzluklar parkın güvenlik kriterinden ortalama 2 puan (Çizelge 4.51) almasına neden olmaktadır.

“Parkın gece kullanım özelliği” değerlendirildiğinde; alanın genelinde aydınlatma yetersiz kalmaktadır. Yoğun bitkilendirmenin olması alan içinden dışarıyı görmeyi engellemektedir. Ayrıca güvenlik görevlisi olmayışı, aydınlatma elemanlarının yetersizliği ve gece belirli bir saatten sonra toplu taşıma imkanının olmaması parkın gece kullanımına uygun olmamasına neden olmaktadır. Bu olumsuzluklardan kaynaklı olarak park “gece kullanım” kriterinden 1 puan (Çizelge 4.58) almaktadır.

Çizelge 4.51 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Güvenlik ve gece kullanımı	Aydınlatma	1
	Donatı elemanları bakımı	2
	Personel ve kamera sistemi	1
	Çevre ve konum	2
	Bitkilendirme	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

Cinsiyete göre farklılık göstermeyen güvenlik ve gece kullanım değerlendirmesi anket sonucuna göre; %66'lık oranda kullanıcının parkı güvenlik açısından eksik bulduğu görülmektedir (Çizelge 4.52).

Çizelge 4.52 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Doğupark	15	19	66

Özel gereksinimli insanların kullanımı: Park özel gereksinim ihtiyacı olan kullanıcılara uygun değildir. Park içi ulaşımlarda klavuz çizgilerine yer

verilmemiştir. Özellikle havuz ve kayak pisti çevresinde uyarıcı olabilecek hiçbir hissedilebilir yüzey olmaması görme engeli bulunan kullanıcılar açısından büyük sorun olabilmektedir.

Tekerlekli sandalye kullanan bireyler parka girişlerde zorlanmaktadır. Çünkü parka girişler genelde kaldırımlar üzerinden sağlanmaktadır ve bu kaldırımlara çıkılabilecek standartlara uygun hiçbir rampa bulunmamaktadır. Özel gereksinimli bireyler yardım alıp park içerisine girseler dahi park içerisinde standartlara uygun herhangi bir düzenleme yapılmadığı için yardımsız dolaşamamaktadırlar. Park içi yürüme yolları genişlikleri çoğu yerde 150 cm'den dar olduğu için tekerlekli sandalyeli kullanan bireylerin hareketlerini ve park içi ulaşımını kısıtlamaktadır. Ayrıca zemin döşemelerinin aralıklı ve farklı yüksekliklerde oluşu, tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullanan bireylerin hareketlerini zorlaştırmaktadır. Bu durumlar göz önüne alınca parkın özel gereksinim duyan insanlara uygun planlanmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Park tüm bu alt kriterleri (Çizelge 4.53) karşılamadığı için “özel gereksinimli insanlara uygunluk” kriteri başlığından ortalama 1 puan (Çizelge 4.58) alabilmektedir.

Çizelge 4.53 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Zemin döşemeleri	1
	Rampalar ve merdivenler	1
	Park içi ulaşım aksları	1
	Otopark	1
	Donatı elemanları	1
	Bitkilendirme	1
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		1

Kullanıcılara yönelik yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların büyük bir çoğunluğunu oluşturan %42 'lik kesim (Çizelge 4.54) parkı özel gereksinim ihtiyacı olan insanların kullanabilmesi açısından yetersiz görmektedirler.

Çizelge 4.54 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Ankete Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Doğupark	15	43	42

Yıl boyu kullanılabilirlik ve iklime uygunluk: Parkta boylu ve geniş tepe çapı yapan çok sayıda *Platanus* olduğu için yazın bu ağaçların oluşturduğu gölgeler sayesinde park rahatça kullanılmaktadır. Fakat bünyesinde herhangi bir kapalı alan

bulunmadığı için kış ve bahar aylarında kullanıma uygun değildir. Bu sebeplerden dolayı park “yıl boyu kullanım ve iklime uygunluk” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.58) alabilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; parkın çoğunlukla yaz aylarında kullanıldığı kış aylarında ise neredeyse hiç kullanılmadığı görülmektedir. Parkı kullananların %83’ü parkı yazın kullandıklarını belirtmiştir. Kullandıkları dönemler içerisinde parkın iklime uygun olduğunu düşünen %25’lik (Çizelge 4.55) bir kesim bulunmaktadır.

Çizelge 4.55 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uyumluk Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Doğupark	25	33	42

Kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum: Parkın büyük bir kısmını oluşturan bitkilerin mevsimsel renklenmeleri, formları ve dokuları bulunduğu çevreye çekicilik katmaktadır. Deniz kenarında olduğu için mavinin ve yeşil tonlarının uyumu Samsun kentinin estetik değerini arttırmaktadır. Ayrıca mavi bisiklet yolu ve turuncu tonlarındaki yürüyüş ve koşu yolu da çevresine canlılık katmaktadır (Şekil 4.50). Bu olumlu etkiler sayesinde park “kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum” kriterinden 5 tam puan (Çizelge 4.58) almaktadır.

Şekil 4.50 Yürüyüş ve Bisiklet Yolu

Kent estetiğine, kalitesine ve kentin yeşil alan miktarına önemli katkı sağlayan Doğupark için yüz yüze yapılan anket çalışmasına 133 kullanıcı katılım sağlamıştır. Katılımcıların anket değerlendirme sonuçlarına göre Doğupark’ın “tercih edilme ve kullanım sebepleri” arasında %78’lik oranda arkadaşlar ile sosyal aktivite amacıyla olduğu ifade edilmiştir (Çizelge 4.56).

Çizelge 4.56 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Tercih Edilme ve Kullanım Sebebi	Anket Katılımcıları (%)
Doğupark	Sosyal aktivite	78
	Bitkilendirme	1
	Dinlenme	17
	Yorumsuz	4

Anket sonuçlarına göre Doğupark'ın "eksik unsurları" incelendiğinde ise; görüşülen bireylerin %26'lık büyük bir kesiminin eksik gördüğü unsur kent mobilyalarının miktarının ve bakımının yetersizliğidir. Ayrıca bir diğer eksik unsur ise yine %20'lik kullanıcı tarafından belirlenen olumsuz hava koşullarından korunabilecekleri yeterli kapalı alan olmamasıdır (Çizelge 4.57).

Çizelge 4.57 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Eksik Unsurlar	Ankete Katılımcıları (%)
Doğupark	Kapalı alan	20
	Donatı elemanları	26
	Güvenlik	9
	Temizlik	6
	Yorumsuz	20
	Diğer	19

Doğupark'a yönelik yapılan genel değerlendirme sonuçlarına göre peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri kapsamında ortaya çıkan kriterlere uygunluk puan durumu Çizelge 4.58'de verilmiştir.

Çizelge 4.58 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Doğupark	Ulaşılabilirlik	Konumu şehir merkezine biraz uzaktır.	4
	Her yaş grubuna uygunluk	Tüm yaş gruplarına çeşitli aktivite imkanı sunmaktadır.	5
	Donatı elemanları	Bakım ve sayı olarak yetersizlikleri vardır.	3
	Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Park içi kullanımda hiçbir düzenleme yapılmamıştır.	1
	Yıl boyu kullanılabilirlik	Bahar ve yaz ayları için daha uygundur.	3
	İklimeye uygunluk	Bitki seçimleri iklimine uygun yapılmıştır. Ama donatı seçimlerinde yanlışlar vardır.	3
	Güvenlik	Çevre, bakımsızlık ve aydınlatma sorunları vardır.	2
	Gece kullanımına uygunluk	Işıklandırma yetersizdir.	1
	Bitkilendirme	Çeşitli türden birçok ağaç kullanılmıştır. Fakat çalı ve yer örtücü çok azdır.	5
	Alan kullanımı	Alan kullanım planlaması düzensizdir.	4
	Büyüklik	288,125 da'lık büyüklüğü ile Samsun'un büyük ölçülü parklarından biridir.	4
Kent estetiğine katkı	Bitkilendirmesi ile kente renk katar.	5	

Çizelge 4.58 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları (Devamı)

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Doğupark	Çevre ile uyum	Çevre ile bütünlük sağlar.	5
Toplam Puan			45

4.1.5 15 Temmuz şehitler parkı örneği

Samsun ilinin İlkadım ilçesi sınırları içerisinde yer alan 15 Temmuz Şehitler Parkı 18.7 da alan üzerine kurulmuştur. Bu parkta, 0.32 da kuru havuz, 1.56 da otopark alanı ve 1.4 da çok amaçlı salon ve kafeterya mevcuttur. Samsun sahil yolu üzerinde olup, batısında Atatürk Kültür Merkezi, doğusunda Panaroma Dijital Gösterim Merkezi ve güneyinde ise hastane (Şekil 4.51) bulunmaktadır.

Şekil 4.51 Konum ve Çevre Analizi

Alan Kullanımı ve Büyüklüğü: Park; 18.7 da'lık alandan oluşmaktadır. Parkın %34'lük kısmı yeşil alan, %66'lık kısmı ise oyun, otopark ve toplanma alanları olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.52).

Şekil 4.52 Alan Kullanımları

15 Temmuz Şehitler Parkı nüfusu 332 230 kişi olan İlkadım ilçesinde kişi başına düşen park alanı miktarına 0.06 m²'lik katkı sağlamaktadır. Çalışma alanları içerisinde en küçük alana sahip olan bu park, tüm değerlendirmeler ışığında büyüklük kriterinden 1 puan (Çizelge 4.72) alabilmektedir. Sert zeminin yumuşak zeminlere oranla çok daha fazla oluşu alana bir resmiyet katmaktadır. Sert zemin uygulamasının yoğunluğu bitki adalarıyla kırılmaya çalışılmıştır. Parkın içerisinde yer alan çok amaçlı salon alanının yoğun olarak kullanılmasına sebep olmaktadır. Parkın %66'lık kısmı içerisinde büyük bir kuru havuz yer almakta olup, parkın odak noktası haline gelmiştir. Kuru havuzun yola yakın yerde konumlandırılmış olması kullanıcıları parka çekmektedir. Park kullanıcılara daha çok pasif rekreasyon imkanları sunarken aktif rekreasyon yapma olanağı oldukça sınırlıdır. Alan kullanımları çoğunlukla pasif rekreasyon yapmaya yönelik olduğu için park alan kullanım kriterinden 2 puan (Çizelge 4.72) alabilmiştir.

Ulaşılabilirlik: Parkın şehir merkezinde olması, parka ulaşımın oldukça kolay olmasına neden olmaktadır. Ulaşım; otobüs, minübüs, tramvay ve özel otomobil gibi araçlarla sağlanabildiği gibi motosiklet, bisikletle veya yaya olarak da gerçekleştirilmektedir. Ancak cadde üzerinde araç trafiğinin yoğunluğu ve üst geçidin bulunmaması nedeniyle yayalar için tehlike arz etmektedir. Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine göre, kullanıcıların en çok özel otomobille parka ulaşmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.59).

Çizelge 4.59 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları

Anketin Yapıldığı Park	Kullanılan Ulaşım Aracı (%)					
	Yaya	Bisiklet ve Motosiklet	Özel Otomobil	Dolmuş	Tramvay	Otobüs
15 Temmuz Şehitler Parkı	35	10	40	10	5	-

Park içi yaya ulaşımında yayalar için bir adet ana aks bulunduğu görülmektedir. Ayrıca bu ana aks üç ayrı bağlantı yolu ile kesişmektedir. Mekanlar arası ulaşım ana aks ve bağlantı yolları ile kolaylıkla yapılabilir (Şekil 4.53).

Şekil 4.53 Ulaşım Aksları

Samsun kent merkezinde ve işlek caddeler üzerinde yer alması ve ulaşım alternatiflerinin fazla oluşu parkın avantajlarından. Fakat yayalar için tehlike oluşturabilecek yolların kullanılması gerekliliği ve özellikle ziyaretçi sayısının çok olduğu yaz aylarında sayı olarak otoparkların yetersiz kalması ulaşılabilirlik kriterlerinin alt kriterler ortalamasından (Çizelge 4.60) 4 puan (Çizelge 4.72) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.60 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Ulaşılabilirlik	Tüm araçlarla ulaşım	4
	Çevre ve konum	4
	Park içi ulaşım aksları	5
	Otopark	4
	Engelli ulaşımı	4
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		4

Her yaş grubundan insana uygunluk: Parkın, şehrin merkezinde ve alışveriş alanlarının yakınında olması, kent sakinleri açısından dinlenmek amaçlı uğrak bir yer

hâle gelmesine yol açmıştır. Daha çok pasif olan rekreasyonel imkanlar sunan alanda özellikle çocuklara yönelik oyun alanları bulunmamaktadır. Bünyesinde bulunan kuru havuz, çocuklar için oyun alanı olarak kullanılmaktadır. Kısa süreli vakit geçirmek için ideal olan park, her yaş grubundan insana aktivite anlamında yeterli gelmemektedir. Park her yaş grubundan insana aktivite yaparak zaman geçirme fırsatı sunmadığı için 3 puan (Çizelge 4.72) alabilmektedir.

Ankete katılan kullanıcıların sadece %20'si parkı her yaş grubundan insanın kullanması için yeterli bulmaktadır (Çizelge 4.61).

Çizelge 4.61 Her Yaş Grubundana Uygunluk Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
15 Temmuz Şehitler Parkı	20	15	65

Donatı elemanları: Parkta fonksiyonel kullanıma yönelik ergonomik kent mobilyaları kullanılmıştır. Park için estetik açıdan modern tasarımlarda kent mobilyaları konumlandırılmıştır. Çalışma alanları içerisinde en yeni yapılan park olduğu için kullanılan donatı elemanları diğer parklara göre daha bakımlı ve temiz durumdadır ancak sayıca yetersizdir. Tüm değerlendirmeler ışığında “donatı elemanlarına uygunluk” kriterinden ortalama olarak (Çizelge 4.62) 3 puan (Çizelge 4.72) alabilmiştir.

Çizelge 4.62 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Donatı elemanları	Fonksiyonellik	3
	Estetik	4
	Ergonometri	4
	Bakım ve temizlik	4
	Güvenlik	4
	Sayıca yeterlilik	1
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Zeminde döşeme elemanları; parkta baskı beton, küp taş, bazalt taşı, andezit taşı, duymusanabilir yüzeyler ve ahşap deck gibi birçok çeşitli döşeme örneği kullanılmıştır.

Oturma birimleri; parkta kullanılan tüm oturma birimleri alan dokusuna uyum sağlamak için ahşap malzemedan yapılmıştır. Modern tasarımları olan bu oturma birimleri, kullanıldıkları alan ile uyum sağlayabilecek niteliktedir (Şekil 4.54).

Şekil 4.54 Oturma Birimleri

Aydınlatma elemanları; park içerisinde hem yer aydınlatmaları hem yüksek boylu aydınlatmalar kullanılmıştır. Tüm aydınlatma elemanları estetik açıdan modern bir görünüme sahiptir. Yüksek boylu aydınlatmalar tek tip ikili lambalardan oluşmaktadır. Ayrıca parkta yer aydınlatmaları da kullanılmıştır (Şekil 4.55).

Çöp kutuları; ahşap yapı malzemesinden yapılmış, tek tip ve tek boyda kullanılmıştır (Şekil 4.55). Ergonomik kullanıma uygun şekilde tasarlanmışlardır ve bakım yönünden iyi durumdadırlar.

Şekil 4.55 Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları

Bilgi panoları; parkın giriş kısmında özel tasarlanmış 15 Temmuz Şehitlerinin isimlerinin yazılı olduğu bir bilgilendirme panosu bulunmaktadır. Ayrıca alan içerisinde farklı alanlarda bilgilendirme ve yönlendirme panoları da kullanılmıştır (Şekil 4.56). Bu levhalar ahşap ve metal malzemelerden yapılmıştır.

Şekil 4.56 Bilgilendirme Levhalarından Örnekler

Plastik objeler ve heykeller; parkın Atatürk bulvarına bakan tarafında, Kurtuluş Savaşı zaferi ve özgürlüğü simgeleyen heykeller bulunmaktadır (Şekil 4.57).

Şekil 4.57 Heykellerden Örnekler

Su öğeleri; çok amaçlı salonun önünde yaklaşık 1000 m²'lik bir alanda geceleri renkli yer aydınlatmalarıyla ışıklandırılan estetik görünümlü kuru bir havuz bulunmaktadır. Bunun dışında park içerisinde belirli aralıklarla kuşların da su içebilecekleri çeşmeler kullanılmıştır (Şekil 4.58).

Şekil 4.58 Su Öğelerinden Örnekler

Parkta kullanılan donatı elemanlarının anket değerlendirmelerine bakıldığında; kullanıcıların %60'ının donatıları sayı bakımından yetersiz bulunduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.63).

Çizelge 4.63 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
15 Temmuz Şehitler Parkı	30	10	60

Bitkilendirme: Parkta, sert zemin alanı yeşillik alanına oranla çok daha fazladır. Park içerisinde boylu ağaçlar, çalı ve yer örtücü bitki türleri kullanılmıştır (Şekil 4.59). Bitkilerin sürekli olarak bakımı yapılmaktadır. Kent parkının bitkilendirmesi estetik olup yoğunluk bakımından yetersiz ölçüde olması “bitkilendirme” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.72) almasına sebep olmaktadır.

Parkın genelinde, *Phoenix*, *Acacia*, *Thuja*, *Cupressus*, *Cedrus*, *Euonymus*, *Buxus*, *Nandina*, *Spirea*, *Nerium oleander*, *Juniperus*, *Berberis*, *Yucca* ve *Rosa* türlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Şekil 4.59 15 Temmuz Şehitler Parkındaki Bitkilendirme Örnekleri

Parkta kullanılan bitki yoğunluğunun değerlendirmesini yapan kullanıcıların %50'si bitkilendirmeyi yeterli bulmadığını belirtmiştir (Çizelge 4.64).

Çizelge 4.64 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
15 Temmuz Şehitler Parkı	30	20	50

Güvenlik ve gece kullanımı: Park, Samsun kentinin en işlek caddeleri arasında yer aldığı için kullanıcılara güven hissi vermektedir. Yoğun olmayan ve hafif tekstürlü bitkilendirme ile açık görüş sahaları oluşturulmuş ve bu sayede kullanıcıların çevre ile bağlantısı kesilmemiştir. Parkın güvenliğini sağlayabilecek personel bulunmamaktadır. Parkın, Atatürk Bulvarı yönünde ana yolla parkı ayıran

sınırlayıcılar bulunmamaktadır. Bu yüzden bu yollar hem çocuklar için hem de görme engelli kullanıcılar için tehlike oluşturmaktadır. Bu olumsuzluklar güvenlik kriterinden ortalama 3 puan (Çizelge 4.65) almasına neden olmaktadır.

Parkın içerisinde yer alan aydınlatmalara ek olarak ana yolların ışıkları da parkı aydınlatmaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca çok amaçlı salonun özel ışıklandırması da parka bir aydınlatma katmaktadır. Bu ışıklandırmalar park için yeterli olabilmektedir. Güvenlik görevlisi olmayışı, gece belirli bir saatten sonra toplu taşıma imkanının olmaması parkın “gece kullanım” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.72) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.65 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Güvenlik ve gece kullanımı	Aydınlatma	4
	Donatı elemanları bakımı	4
	Personel ve kamera sistemi	1
	Çevre ve konum	2
	Bitkilendirme	4
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Cinsiyete göre farklılık gösteren güvenlik ve gece kullanım değerlendirmesi anket sonucuna göre; %50’lik oranda kullanıcının parkı güvenlik açısından yeterli bulmadığı görülmektedir (Çizelge 4.66).

Çizelge 4.66 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
15 Temmuz Şehitler Parkı	25	25	50

Özel gereksinimli insanların kullanımı: Çalışma alanları içerisinde bu konuda çalışma yapılan ve özen gösterilen tek parkın 15 Temmuz Şehitler Parkı olduğu görülmektedir. Görme engelli kullanıcılar için hem park girişlerinde hem de park içerisinde dolaşımı sağlayabilecek duyumsanabilir yüzeyler standartlara uygun şekilde yapılmıştır (Şekil 4.60).

Tekerlekli sandalye ve bebek arabalı bireyler için standartlara uygun rampalar bulunmaktadır (Şekil 4.60). Yürüyüş yolları genişliklerine bakıldığında ise 150 cm’den daha geniş oldukları ve bu özelliğiyle engelli bireylerin hareketlerinin kısıtlanmadığı görülmektedir. Ayrıca zemin döşeme malzemeleri düz bir yüzey oluşturduğu için park içerisinde dolaşım kolaylıkla sağlanabilmektedir. Yapılan

uygulamalar parkın her noktasına erişim sağlayabilecek yeterliliktedir. Ancak donatı elemanları, özel gereksinimli bireylerin kullanımına uygun tasarlanmamıştır. Parkın tüm bu alt kriterleri (Çizelge 4.67) incelendiğinde “özel gereksinimli insanlara uygunluk” kriterinden ortalama 4 puan (Çizelge 4.72) alabilmektedir.

Şekil 4.60 Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Çalışma Örnekleri

Çizelge 4.67 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Zemin döşemeleri	5
	Rampalar ve merdivenler	5
	Park içi ulaşım aksları	4
	Otopark	1
	Donatı elemanları	3
	Bitkilendirme	4
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		4

Anket sonuçlarına bakıldığında; parkın özel gereksinim duyan bireylerin kullanımına uygun standartlarda yapıldığı görülmektedir. Kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmelere bakıldığında; katılımcıların %35'i parkın özel gereksinim ihtiyacı olan bireylere yetebilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.68).

Çizelge 4.68 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
15 Temmuz Şehitler Parkı	35	45	20

Yıl boyu kullanılabilirlik ve iklime uygunluk: Parkta bulunan çok amaçlı salonda yapılan toplantılar, düğünler ve özel davetler gibi organizasyonlar sayesinde parkın kapalı alanları yıl boyu hareketlidir. Fakat özellikle bahar ve yaz aylarında gölge oluşturabilecek, yağışlı havalarda zaman geçirmeye uygun üst örtü elemanları bulunmamaktadır. Park çok amaçlı salonu sayesinde yıl boyu kullanıma kısmen uygun sayılabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı park “yıl boyu kullanım ve iklime uygunluk” kriterinden 3 puan (Çizelge 4.72) alabilmektedir.

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; parkı kullananların %85’i parkı yazın kullandıklarını belirtmişlerdir. Parkı kullanan bireyler arasında parkı kullandıkları dönemler içerisinde parkın iklime uygun olduğunu düşünen %20’lik (Çizelge 4.69) bir kesim bulunmaktadır.

Çizelge 4.69 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
15 Temmuz Şehitler Parkı	20	35	45

Kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum: Park içerisindeki modern mimariye sahip çok amaçlı salon, çevresi ile uyumlu şekilde yapılmıştır. Gece ışıklandırması ve mimarisi ile kente çekicilik katmaktadır. Kullanılan bitkilerin yoğunluğu az olsa da renklenmeleri ve türleri ile kenti ve parkı estetik açıdan süslemektedir. Park içerisindeki ahşap dikmeler de alana bütünlük katmaktadır (Şekil 4.61). Fakat çok fazla sert zemin olması soğuk bir görüntü oluşturmaktadır. Tüm bu değerlendirmeler ışığında “kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum” kriterinden 4 puan (Çizelge 4.72) almaktadır.

Şekil 4.61 15 Temmuz Şehitler Parkı Mimari Yapılar

Katılımcıların anket değerlendirme sonuçlarına göre; “tercih edilme ve kullanım sebepleri” arasında %45’lik oranda büyük bir kullanıcı kitlesinin parkı sosyal aktivite amaçlı kullandığı görülmüştür (Çizelge 4.70).

Çizelge 4.70 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Tercih Edilme ve Kullanım Sebebi	Anket Katılımcıları (%)
15 Temmuz Şehitler Parkı	Sosyal aktivite	45
	Dinlenme	35
	Diğer	15
	Yorumsuz	5

Anketlerin sonuçlarına göre 15 Temmuz Şehitler Parkı’nın “eksik unsurları” incelendiğinde ise; görüşülen bireylerin büyük bir çoğunluğunu oluşturan % 25’lik kesim, parkta yeterince bitki kullanılmadığını belirtmektedir. Ayrıca %15’lik oranı oluşturan kullanıcılar da kent mobilyalarının sayıca yetersiz olduğunu vurgulamışlardır (Çizelge 4.71).

Çizelge 4.71 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Eksik Unsurlar	Anket Katılımcıları (%)
15 Temmuz Şehitler Parkı	Donatı elemanları	15
	Güvenlik	10
	Temizlik	10
	Bitkilendirme	25
	Aktiviye yetersizliği	5
	Yorumsuz	15
	Diğer	25

15 Temmuz Şehitler Parkı'na yönelik yapılan genel değerlendirme sonuçlarına göre peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri kapsamında ortaya çıkan kriterlere uygunluk puan durumu Çizelge 4.72'de verilmiştir.

Çizelge 4.72 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanlaması

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
15 Temmuz Şehitler Parkı	Ulaşılabilirlik	Merkezî konumdadır ve her türlü araçla parka ulaşım mümkündür.	4
	Her yaş grubuna uygunluk	Tüm yaş gruplarına sadece dinlenme imkanı sunar.	3
	Donatı elemanları	Miktar olarak eksikleri vardır.	3
	Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Park içi kullanımlarda da standartlara dikkat edilerek uygulama yapılmıştır.	4
	Yıl boyu kullanılabilirlik	Çok amaçlı salon ve kafeterya sayesinde yıl boyu kullanıma kısmen uygundur.	3
	İklimeye uygunluk	Bitki seçimleri ve donatılar iklimine uygun yapılmıştır.	3
	Güvenlik	Konumu, donatıların yeni ve bakımlı olması ile güvenli sayılabilir.	3
	Gece kullanımına uygunluk	Işıklandırma bazı kısımlarda yetersiz kalsa da genel olarak iyi durumdadır.	3
	Bitkilendirme	Yeşil alan ve yumuşak zemin çok azdır.	3
	Alan kullanımı	Alan kullanım planlaması fonksiyonel kullanımlara yönelik yapılmıştır.	2
	Büyükölçü	18,7 da'lık büyüklüğü ile küçük ölçülü parklardan biridir.	1
	Kent estetiğine katkı	Çok amaçlı salonu, bitkilendirmesi ve donatıları ile kente renk katar.	4
Çevre ile uyum	Çevre ile bütünlük sağlar.	4	
Toplam Puan			40

5.1.6. Sevgi Park örneği

Samsun ilinin İlkadım ilçesi sınırları içerisinde yer alan Sevgi Parkı 137 da alan üzerine kurulmuştur. Bu parkın, 65.75 da'ı yeşil alan, 71.25 da'ı gölet, hayvanat bahçesi, kafeterya, çocuk oyun alanı ve donatı elemanlarından oluşmaktadır. Samsun sahil yolunun üzerinde, fuar alanının yanında, lunaparkın ve Samsun tren garının karşısında (Şekil 4.62) yer almaktadır.

Şekil 4.62 Konumu ve Çevre Analizi

Alan kullanımı ve büyüklüğü: Parkın toplam yüz ölçümü 137 da'dır. Yeşil alan kısmı parkın 65.75 da'lık (%48) kısmını kaplarken, 18.32 da'lık (%13) kısmını hayvanat bahçesi ve 52.93 da'lık (%39) kısmını ise su elemanı, sert zeminler ve donatı elemanları (Şekil 4.63) oluşturmaktadır.

Şekil 4.63 Alan Kullanımları

Sevgi Parkı nüfusu 332 230 kişi olan İlkadım ilçesinde kişi başına düşen park alanı miktarına 0.41 m²'lik katkı sağlamaktadır. Yeşil alan ve su yüzeyi ağırlıklı olarak düzenlenmiş olan parkın alan kullanım planlaması sosyal aktivite çeşitliliklerine göre düzenlenmiştir. Kapalı alanlar, çocuk oyun alanları, hayvanat bahçesi ve gezinti alanları birbirleri ile bağlantılı şekilde planlanmıştır. Park fonksiyonel ve işlevsel olarak tasarlanmıştır. Sevgi Parkı'nın kapladığı alan büyüklüğü ve hayvanat bahçesi

bulunması diğer parklardan farklılaşan özelliklerindedir. Genel değerlendirmeden sonra park, büyüklük ve alan kullanım kriterden 4 puan (Çizelge 4.86) almaktadır.

Ulaşılabilirlik: Sahile sınır olan bu parka ulaşım daha çok yaya ve özel otomobille sağlanabilmektedir. Samsun'un toplu taşıma güzergahı olan Atatürk Bulvarı'ndan uzak kaldığı için toplu taşımalar tercih edildiğinde 15-20 dakika yürümek gerekmektedir (Şekil 4.64). Bünyesinde bulunan 2 büyük otopark özel araç tercih eden ziyaretçilere ulaşım kolaylığı sağlamaktadır. Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket sonuçlarına bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların en çok özel otomobille parka ulaşmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır (Çizelge 4.73).

Çizelge 4.73 Kullanıcıların Tercih Ettiği Ulaşım Araçları

Anketin Yapıldığı Park	Kullanılan Ulaşım Aracı (%)					
	Yaya	Bisiklet ve Motosiklet	Özel Otomobil	Dolmuş	Tramvay	Otobüs
Sevgi Parkı	28	9	35	20	6	2

Park içerisindeki ulaşım akslarına bakıldığında ise parkı sahil yoluna ve hayvanat bahçesine direkt bağlayan bir ana aks olduğu görülmektedir (Şekil 4.65). Park içi ulaşımı sağlayan ara bağlantı yolları da park içi sirkülasyonu sağlamaktadır.

Şekil 4.64 Ulaşım Aksları

Şekil 4.65 Ana Ulaşım Aksları

Daha çok yaya ve özel otomobil kullanımına uygun olması parkın ulaşılabilirlik açısından diğer parklara oranla daha kısıtlı olduğunu göstermektedir. Fiziksel engelli bireylerin parkı kullanımına uygun olmaması ve özellikle toplu taşıma duraklarından biraz uzak olması ulaşılabilirlik kriterinin (Çizelge 4.74) ortalamasından 3 puan (Çizelge 4.86) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.74 Ulaşılabilirlik Kriteri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Ulaşılabilirlik	Tüm araçlarla ulaşım	3
	Çevre ve konum	3
	Park içi ulaşım aksları	4
	Otopark	4
	Engelli ulaşımı	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Her yaş grubundan insana uygunluk: Tüm yaş gruplarındaki kullanıcılara gezinme, eğlenme, spor yapma, piknik ve dinlenme olanağı sağlamaktadır. Özellikle hayvanat bahçesi ailece gezintiler için önemli bir kullanım alanı olarak kullanılmaktadır. Herkesin ilgisini çeken ve merak uyandıran hayvanat bahçesi parkın kullanım potansiyelini arttırmaktadır. Parkın diğer önemli kullanım noktası olan Sevgi Gölü ve çevresi de tüm yaş gruplarından kullanıcıya hitap edecek şekilde düzenlenmiştir (Şekil 4.66). Gölün etrafında tüm kullanıcıların dinlenebilmelerine yönelik oturma alanları, kafeterya ve çocuk parkı bulunmaktadır. Park her yaş grubundan insana hitap edebildiği için 5 tam puan (Çizelge 4.86) almaktadır.

Şekil 4.66 Çeşitli Aktivite Olanakları

Parkı kullanan bireylere yönelik olarak yapılmış anket verilerine bakıldığında parkı ziyaret eden kullanıcıların %49'unun parkı, her yaş grubundan insanın kullanması için yeterli bulunduğunu belirtmiştir (Çizelge 4.75).

Çizelge 4.75 Her Yaş Grubuna Uygunluk Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Sevgi Parkı	49	13	38

Donatı elemanları: Parkta ihtiyaçlar doğrultusunda donatı elemanları kullanılmıştır. Kullanılan kentsel mobilyalar bulunduğu mekân ile ilişkili ve kullanıcı isteklerine cevap verebilecek niteliktedir. Estetik yaklaşımlardan çok fonksiyonellik ve işlevsellik ön planda tutulmuştur. Parkın bazı kısımlarında kullanılan donatı elemanlarının bakım ve temizlik yönünden eksikleri bulunmaktadır. Mevcut durumunda eksikler olan park “donatı elemanlarına uygunluk” kriterinden ortalama (Çizelge 4.76) 3 puan (Çizelge 4.86) almıştır.

Çizelge 4.76 Donatı Elemanlarının Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Donatı elemanları	Fonksiyonellik	3
	Estetik	4
	Ergonometri	3
	Bakım ve temizlik	2
	Güvenlik	3
	Sayıcı yeterlilik	2
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		3

Zemin döşeme elemanları; parkta baskı beton döşemeler, beton kalıplar ve arnavut kaldırım gibi farklı döşeme örnekleri kullanılmıştır.

Oturma birimleri; sahil kesiminde ve spor alanı çevresinde ahşap yapı malzemesinden yapılmış standart görsellikte banklar kullanılmıştır. Sevgi gölü ve çevresinde ise kafeterya çatısına uyumlu şekilde yapılmış üstü kapalı kameriyeler bulunmaktadır (Şekil 4.67). Oturma birimleri bahar ve yaz aylarında sayıca yetersiz kalabilmektedirler.

Aydınlatma elemanları; park alanı geniş ve büyük olduğu için genelinde yüksek karayolu aydınlatmaları tercih edilmiştir (Şekil 4.67). Sahil kesiminde ise estetik bir fark oluşturmak için ikili lambalar kullanılmıştır. Ayrıca gölün etrafında alçak boylu ve tek lambalı aydınlatma elemanları tercih edilmiştir. Parkın genelinde gece kullanım için bu aydınlatmalar yeterli gelmemektedir.

Çöp kutuları; parkta fonksiyonel kullanım şekillerine göre kullanılmışlardır. Parkın iç kesimlerinde çöp kutuları ahşap yapı malzemesinden, tek tip ve tek boy olarak, parkın giriş ve çıkış kısımlarında daha büyük konternerler olarak düzenlenmişlerdir. Kimi yerlerde bakım ve onarım konusunda eksiklikler bulunmaktadır (Şekil 4.67).

Bilgi panoları ve işaret levhaları; parkın giriş kısmında hayvanat bahçesini ve göl alanını belli eden yön levhaları bulunmaktadır. Parkın aktivite alanlarını belli eden bilgi levhaları da alanın fonksiyonuna göre seçilmiştir. Çocuk parkında eğlenceli ve renkli bir figür halinde plastik yapı malzemesinden üretilmiş tabelalar kullanılırken, spor parkında ahşap yapı malzemesinden yapılmış standart görsellikte bilgi levhaları kullanılmıştır (Şekil 4.67).

Şekil 4.67 Donatı Elemanlarından Örnekler

Plastik objeler ve heykeller; parkta minimal ölçülerde farklı konuların işlendiği plastik objeler ve heykeller bulunmaktadır. Olimpiyatları yansıtan renklerden oluşmuş bir Samsun yazısı, sanatı vurgulamak için seçilmiş bir keman çalan insan heykeli (Şekil 4.68) ve hayvanat bahçesinin girişini belli etmek için kullanılmış hayvan figürü heykellerine yer verilmiştir.

Şekil 4.68 Plastik Obje Örnekleri

Çocuk oyun elemanları; parkta sadece bir adet çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Zemini kauçuktan yapılmış olan park, plastik oyun elemanlarını içermektedir. Parkın yazın kullanımı göz önünde bulundurulduğunda hem ölçü olarak hem de materyal yoğunluğu olarak yetersiz kalabilmektedir.

Parkta kullanılan donatı elemanlarının anket değerlendirmelerine bakıldığında; kullanıcıların %59'unun donatıları bakım ve sayı bakımından yetersiz bulunduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.77).

Çizelge 4.77 Donatı Elemanlarının Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Sevgi Parkı	28	13	59

Bitkilendirme: Parkta yeşil alan içerisinde çeşitli türden iğne yapraklı ve geniş yapraklı ağaç, ağaççık, çalı, yer örtücüler ve mevsimlik çiçekler kullanılmıştır. Kullanılan bitkiler, alan kullanım özelliklerine ve Samsun kent iklimine uygun türlerden seçilmiştir. Parkın bir bölümünün de estetik amaçlı *Buxus* bitkisiyle yapılmış, çeşitli hayvan figürleri kullanılmıştır (Şekil 4.69). Ayrıca parkın bazı bölümleri gölgelendirme, estetik, herdem yeşil bitkiler ile yeterli olabilecek ölçüde bitkilendirilmiştir. Bitki bakımları belediye tarafından düzenli olarak yapılmaktadır.

Kent parkının bitkilendirmesi bu nedenlerden 4 puan (Çizelge 4.86) alabilecek özelliktedir.

Parkin genelinde kullanılan bitkilere bakıldığında; *Phoenix*, *Acacia*, *Thuja*, *Elaeagnus*, *Platanus*, *Cupressus*, *Cedrus*, *Euonymus*, *Prunus*, *Pinus*, *Magnolia*, *Buxus*, *Buddleia*, *Nerium oleander*, *Juniperus*, *Berberis*, *Ageratum*, *Tagetes*, *Rosa*, ve *Viola* bitki türlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 4.69 Bitkilendirme Örnekleri

Parkta kullanılan bitki yoğunluğunun değerlendirmesini yapan 46 kişinin %35'i (Çizelge 4.78) bitkilendirmeyi estetik ve yoğunluk açısından yeterli bulduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.78 Bitkilendirme Anket Değerlendirme Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Sevgi Parkı	35	20	45

Güvenlik ve gece kullanımı; parkın iç kesimlerini kontrol eden herhangi bir personel ya da kamera sistemi bulunmamaktadır. Sahil kesimi ve çevresindeki mahalleler nedeniyle günün her saatinde güvenlik konusunda sorunlar yaşanabilmektedir. Göletin üzerindeki şelale sahil yolu üzerinden başlar ve orada hiçbir korkuluk olmadığı için kullanıcıların göle düşme tehlikesi bulunmaktadır. Bu olumsuzluklar güvenlik kriterinden ortalama 2 puan (Çizelge 4.79) almasına neden olmaktadır.

Çizelge 4.79 Güvenlik Alt Kriterleri Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Güvenlik ve gece kullanımı	Aydınlatma	3
	Donatı elemanları bakımı	3
	Personel ve kamera sistemi	1
	Çevre ve konum	2
	Bitkilendirme	3
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

“Parkın gece kullanım özelliği” incelendiğinde; ışıklandırmanın sadece sahil yolunda yeterli olduğu görülmektedir. Bazı kullanım alanlarında ışıklandırma yetersiz kaldığı için kör noktalar oluşmakta ve güvenlik problemi ortaya çıkmaktadır. Güvenlik görevlisi olmayışı, çevre faktörü ve aydınlatma elemanlarının yetersizliği parkın gece kullanımına uygun olmama nedenlerindedir. Bu olumsuzluklardan kaynaklı olarak park “gece kullanım” kriterinden 1 puan (Çizelge 4.86) almaktadır.

Cinsiyete göre farklılık göstermeyen güvenlik ve gece kullanım değerlendirme anket sonucuna göre; %71’lik oranda kullanıcının parkı güvenlik açısından eksik bulduğu görülmektedir (Çizelge 4.80).

Çizelge 4.80 Güvenlik ve Gece Kullanımına Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
Sevgi Parkı	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
	9	20	71

Özel gereksinimli insanların kullanımı: Parkın ne giriş noktalarında ne iç kesimlerin de ne de sahil yolunda görme engelli bireyler için duyumsanabilir yüzeyler bulunmamaktadır. Sahil yolunda kullanılan bisiklet yolunu ve faytonları görme engeli olan kullanıcılara belirtecek hiçbir uyarıcı eleman olmadığı için bisiklet kazalarının ve fayton kazalarının yaşanma riski yüksektir. Ayrıca göletin sahilden başlayan şelale kısmının korkuluklarının olmaması bu kullanıcılar için gölete düşme tehlikesi bulunmaktadır.

Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için yürüyüş yolları genişliklerine bakıldığında 150 cm’den daha dar yollar bulunmaktadır. Bu durumda tekerlekli sandalye ve bebek arabası kullanan bireyler için hareket ve dönüş kısıtlaması ortaya çıkmaktadır. Sahil yolundan göletin olduğu kısma gitmek isteyen tekerlekli sandalyeli ve bebek arabalı kullanıcılar için rampa eğimi standartlara uygun yapılmamıştır. Ayrıca park içerisinde bazı zemin döşeme malzemeleri bu tür kullanıcılar için ulaşım ve hareket

zorluğu oluşturmaktadır. Park tüm bu alt kriterleri (Çizelge 4.81) karşılamadığı için “özel gereksinimli insanlara uygunluk” kriterinden ortalama 2 puan (Çizelge 4.86) alabilmektedir.

Çizelge 4.81 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Puan Tablosu

Ana Kriter	Alt Kriter	Puan
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Zemin döşemeleri	2
	Rampalar ve merdivenler	1
	Park içi ulaşım aksları	1
	Otopark	1
	Donatı elemanları	2
	Bitkilendirme	3
Alt Kriterlerin Değerlendirmesinden Çıkan Ortalama Puan		2

Anket sonuçlarına bakıldığında; parkın özel gereksinim duyan bireylerin kullanımına uygun yapılmadığı sonucu çıkmaktadır. Parkı kullanan anket katılımcıların büyük bir çoğunluğunu oluşturan %59'luk kesim de parkı özel gereksinim ihtiyacı olan kullanıcıların kullanabilmesi konusunda yetersiz olarak değerlendirmiştir (Çizelge 4.82).

Çizelge 4.82 Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Ankete Katılan Kişi Sayısı (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Sevgi Parkı	13	28	59

Yıl boyu kullanılabilirlik ve iklime uygunluk: Park daha çok yaz aylarında kullanılmaktadır. Oturma alanlarının sayıca yeterli olması nedeniyle göl kenarı alanı yıl boyu kullanılabilir yapmaktadır. Ancak kış aylarında denizin etkisiyle yoğun ve sert rüzgarlara maruz kalınabileceği için kullanıcılar bu alanları kışın kullanmamayı tercih etmektedirler. Rüzgar perdesi oluşturabilecek bir bitkilendirme olmadığı için bahar aylarında bile sahilden gelen soğuk hava doğrudan etki etmektedir. Yazın ise gölge oluşturabilecek kısmen yeterli sayıda bitki materyali ve üst örtü elemanı bulunmaktadır. Ayrıca kentin iklim yapısına uygun çeşitli bitkiler kullanılırken bazı donatı elemanları malzeme ve doku olarak iklimsel yapıya dikkat edilmeden kullanılmıştır. Bu olumsuzluklar parkın “yıl boyu kullanım ve iklime uygunluk” kriterinden 2 puan (Çizelge 4.86) alabilmesine neden olmaktadır.

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında; parkı kullananların %71'i parkı yazın kullandıklarını belirtmiştir. Kullandıkları dönemler içerisinde de parkın iklime uygun olduğunu düşünen %17'lik (Çizelge 4.83) bir kesim bulunmaktadır.

Çizelge 4.83 Yıl Boyu Kullanılabilirlik ve İklim Uyumluk Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Anket Katılımcıları (%)		
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz
Sevgi Parkı	17	30	53

Kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum: Yeşil alanın ve su ögesinin ağırlıkta olduğu park, kentin yapı kitlelerinin oluşturduğu yoğunluğu kırmakta ve çevre ile bütünlük oluşturmaktadır. Deniz kenarında olan park yoğun bitkilendirmesi ile kent estetiğine katkı sağlamaktadır. Çevre ile uyumlu göl ve küçük şelaleleri kentin estetik değerini arttırmaktadır (Şekil 4.70). Özel hayvan şekli verilmiş bitkilerde çevresi ile bütünlük oluşturmaktadır. Bu olumlu etkiler sayesinde park “kent estetiğine katkı ve çevre ile uyum” kriterinden 5 tam puan (Çizelge 4.86) almaktadır.

Şekil 4.70 Sevgi Parkı'nın Estetik Bitkisel ve Yapısal Düzenlemeleri

Kent estetiğine, kalitesine ve kentin yeşil alan miktarına önemli katkı sağlayan Sevgi Parkı için yüz yüze yapılan ankete katılan kullanıcıların %61'i sosyal aktivite amaçlı parkı kullandıklarını ifade etmişlerdir (Çizelge 4.84).

Çizelge 4.84 Tercih Edilme ve Kullanım Sebepleri Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Tercih Edilme ve Kullanım Sebebi	Anket Katılımcıları (%)	
		Sosyal aktivite	Dinlenme
Sevgi Parkı	Sosyal aktivite	61	
	Dinlenme	33	
	Yorumsuz	6	

Anket sonuçlarına göre “eksik unsurlar” incelendiğinde; görüşülen bireylerin %20’lik bölümü, parkta gece kullanım ve güvenlik konusunda eksikler olduğunu belirtmiştir. %13’lük oranda ise kullanıcıların kent mobilyalarının sayılarından ve bakımından memnun olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır (Çizelge 4.85).

Çizelge 4.85 Eksik Unsurların Anket Değerlendirmesi

Anketin Yapıldığı Park	Eksik Unsurlar	Anket Katılımcıları (%)
Sevgi Parkı	Kapalı alan	6
	Donatı elemanları	13
	Güvenlik	20
	Temizlik	11
	Yorumsuz	26
	Diğer	24

Sevgi Parkı’na yönelik yapılan genel değerlendirme sonuçlarına göre peyzaj mimarlığı tasarım kriterleri kapsamında ortaya çıkan kriterlere uygunluk puan durumu Çizelge 4.86’da verilmiştir.

Çizelge 4.86 Peyzaj Mimarlığı Bakış Açısıyla Kriterlere Uygunluk Puanları

Anketin Yapıldığı Park	Ana Kriterler	Özellik	Puan
Sevgi Parkı	Ulaşılabilirlik	Konumu şehir merkezine ters ve toplu taşıma duraklarına mesafesi vardır.	3
	Her yaş grubuna uygunluk	Tüm yaş gruplarına çeşitli aktivite imkanı sunar. Fakat güvenlik açısından çocuklara uygun değildir.	5
	Donatı elemanları	Bakım ve sayı olarak yetersizlikleri vardır.	3
	Özel gereksinimli insanlara uygunluk	Park içi kullanımda hiçbir düzenleme yapılmamıştır.	2
	Yıl boyu kullanılabilirlik	Bahar ve yaz ayları için daha uygundur.	2
	İklimeye uygunluk	Bitki seçimleri iklime uygun yapılmıştır. Ama donatı seçimlerinde yanlışlar vardır.	2
	Güvenlik	Çevre, bakımsızlık ve aydınlatma sorunları vardır.	2
	Gece kullanımına uygunluk	Işıklandırma yetersizdir.	1
	Bitkilendirme	Çeşitli türden birçok ağaç kullanılmıştır.	4
	Alan kullanımı	Alan kullanım planlaması düzensizdir.	4
	Büyüklik	137 da’lık büyüklüğü orta sınıf bir alan ölçüsüne sahiptir.	4
	Kent estetiğine katkı	Bitkilendirmesi ve donatıları ile kente renk ve doku katar.	5
Çevre ile uyum	Çevre ile bütünlük sağlar.	5	
Toplam Puan			42

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kentleşme sürecinin hızlanması ile beraber yoğun kent yaşamının baskısı altında kalan insanların psikolojik açıdan rahatlaması, rekreasyonel etkinliklerde bulunması, doğa ile bütünleşmeleri ve sosyo-kültürel açıdan gelişimleri üzerinde parkların etkisi büyüktür. Geçmişten günümüze kadar çağın gereklilikleri doğrultusunda yapılan kent parkları, bugün peyzaj mimarları tarafından çağın ihtiyaçlarını karşılamaya, kentin kalitesini arttırmaya ve sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik olarak planlanmakta ve tasarlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında, Samsun kenti İlkadım ve Canik ilçesinde bulunan parkların, belirlenen peyzaj tasarım kriterlerine uygunlukları incelenmiştir. Ayrıca oluşturulan arazi gözlem formu aracılığıyla, belirlenen kalite kriterleri doğrultusunda parkların kalite puan sınıfları belirlenmiş ve anket çalışması ile kullanıcıların parklara yönelik memnuniyet düzeyleri irdelenmiştir.

Peyzaj tasarım kriterlerine göre incelediğimiz Batıpark, Kurtuluş Parkı, Atatürk Parkı, Doğupark, 15 Temmuz Şehitler Parkı ve Sevgi Parkı örneklerinden hareketle; ulaşılabilirlik düzeylerini parkın konumunun, çevresi ile ilişkisinin, farklı toplu taşıma araçlarıyla ulaşımın desteklenmesinin, otopark varlığının ve yaya yürüyüş mesafesinde olmasının kullanıcı sayısını arttırdığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma alanları içerisinde ulaşılabilirlik açısından en düşük puanı alan kent parkının Sevgi Parkı olduğu görülmüştür (Çizelge 5.5). Kent parklarında güvenliğin sağlanabilmesi için, yeterli sayıda güvenlik personelinin bulunması, çeşitli aktivite alanlarının doğru kullanımı ile kullanım yoğunluğunun artması, gece aydınlatmalarının sağlanması, açık görüş sahaları oluşturabilecek bitkilendirmelerin yapılması gibi pek çok konunun etkili olduğu görülmektedir. Anket sonuçlarına göre çalışma alanları arasında kullanıcılar tarafından en güvenli bulunan parkın %11'lik oranla Batıpark olduğu sonucu çıkmıştır. Kullanıcılar tarafından hiçbir güvenliği olmadığı düşünülen park ise Atatürk Parkı olmuştur (Çizelge 5.1). Kent parklarının en büyük eksiklerinden birinin güvenlik olduğu da yapılan anketler sonucunda belirlenmiştir.

Çizelge 5.1 Kent Parklarının Güvenlik Kriteri Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Güvenlik (%)			Total
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz	
Batıpark	11.0	9.3	23.2	43.5
Kurtuluş Parkı	1.8	1.8	4.7	8.3
Atatürk Parkı	0.0	1.8	9.3	11.2
Doğupark	3.3	4.2	14.7	22.2
15 Temmuz Şehitler Parkı	0.8	0.8	1.7	3.3
Sevgi Parkı	0.7	1.5	5.5	11.5
Total	17.8	20.5	61.7	100

Kullanıcıların park alanları içerisinde güvende olabilmeleri için aydınlatma elemanları büyük önem taşımaktadır. Ankete katılan kadın kullanıcıların sadece %8.8'i ile erkek kullanıcıların %11.5'i kent parklarını akşam ile gece saatlerinde (21:00 den sonra) kullanabildiklerini söylemişlerdir. Kullanım oranının toplamda %20.3 oluşu parkların gece kullanımına uygun olmadığı sonucunu çıkarmaktadır. Aydınlatma eksikliğinin parklarda kör noktalar oluşturması ve güvenlik personellerinin olmaması Batıpark ve 15 Temmuz Şehitler Parkı dışındaki çalışma alanlarının gece kullanım kriterinden 1'er puan almasına neden olmaktadır (Çizelge 5.4).

Kent parklarının estetik ve fonksiyonel kimliğinin olmasını sağlayan önemli unsurlardan biri kentsel donatı elemanlarının kendine özgü tasarımları olmasıdır. Bir parkın donatılarının işlevsel olmasındaki önemli etkenler; yeterli sayıda, iyi kalitede, insan antropometrisine ve standartlara uygun olmalarıdır. Çalışma alanlarında kullanılmış olan kentsel donatı elemanları genel olarak TS 12576 standardına ve insan antropometrisine uygun ölçülere sahiptir. Fakat parklarda kullanılan donatıların ölçü dışında kalan; engelli bireylere uygunluk, bakım ve temizlik, sayıca yeterlilik gibi konularda büyük eksiklikleri olduğu görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı parkların genel olarak donatı elemanları uygunluk kriterinin puanlaması ortalama 3'tür (Çizelge 5.4). Ankete katılan kullanıcıların yaşları ile donatı elemanlarının yeterlilik değerlendirmesi yapıldığında aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca anket verilerine göre kullanım yoğunluğunun en fazla olduğu parkın Batıpark olduğu ve donatı elemanlarının da kullanıcılar tarafından %21.7 oranla (Çizelge 5.2) yetersiz görüldüğü park olduğu sonucu çıkmıştır.

Çizelge 5.2 Kent Parklarının Donatı Elemanları Anket Sonuçları

Anketin Yapıldığı Park	Donatı Elemanları (%)			Total
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz	
Batıpark	18.7	3.2	21.7	43.5
Kurtuluş Parkı	2.7	1.5	4.2	8.3
Atatürk Parkı	2.0	1.3	7.8	11.2
Doğupark	7.8	2.2	12.2	22.2
15 Temmuz Şehitler Parkı	2.2	0.8	4.2	3.3
Sevgi Parkı	2.2	1.0	4.5	11.5
Total	17.8	20.5	61.7	100

Engellilerin, yaşlıların ve bebekli annelerin kentsel yaşama uyum sağlarken zorlandıkları görülmektedir. Bu durum sadece engellileri değil aynı zamanda onların ailelerini ve toplumu da olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizde dış mekanlarda engelli bireylere yönelik düzenlemelerin yetersizliği ve çeşitli engellerin varlığı engelli bireylerin bu alanları güçlüklerle ya da yardım alarak kullanmalarına neden olmaktadır. Özel gereksinimli insanların tüm kullanıcılar gibi kent parklarından kolaylıkla yararlanabilmeleri gerekmektedir. Bunun için kent parkının ergonomik ve standartlara uygun olarak tasarlanması önemlidir. Çalışma alanları incelendiğinde peyzaj tasarım kriterleri açısından kent parklarının en büyük eksiklerinin özel gereksinimlere ihtiyaç duyan kullanıcılara yönelik çalışmalar açısından yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ayrıca anket değerlendirmelerine bakıldığında da kullanıcıların sadece 16.7'si parkları bu konuda yeterli bulurken, %47.2'si yetersiz bularak (Çizelge 5.3) bu sonuçları desteklemektedir. Özel gereksinimli bireylere yönelik uygulamaların sadece 15 Temmuz Şehitler Parkı'nda yapıldığı görülmüştür. Tüm bunların sonucunda, çalışma alanlarının özel gereksinimli insanların kullanımına uygunluk kriterinin değerlendirilmesinden kent parkları ortalama olarak 2 puan (Çizelge 5.4) alabilmektedirler.

Çizelge 5.3 Kent Parklarının Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk Verileri

Anketin Yapıldığı Park	Özel Gereksinimli İnsanlara Uygunluk (%)			Total
	Yeterli	Fikrim Yok	Yetersiz	
Batıpark	9.7	15.0	18.8	43.5
Kurtuluş Parkı	0.5	3.3	4.5	8.3
Atatürk Parkı	0.7	4.0	6.5	11.2
Doğupark	3.3	9.5	9.3	22.2
15 Temmuz Şehitler Parkı	1.2	1.5	0.7	3.3
Sevgi Parkı	1.3	2.9	7.3	11.5
Total	16.7	36.2	47.2	100

Sonuç olarak kent parklarının TS standartları ve literatür taramaları sonucunda oluşturulmuş olan peyzaj tasarım kriterlerine uygunlukları incelendiğinde kriterlere en uygun düzenlenen parkın toplamda 52 puan alarak Batıpark olduğu sonucu çıkmaktadır. 52 puan ile Batıpark ve 45 puan ile Doğupark kent parklarına uygunluk sınıflandırmasında iyi konumda yer almaktadırlar. Diğer parklar ise orta puan (44-35) sınıfında yer almaktadırlar (Çizelge 5.4). Parkın çekiciliği ve bununla ilişkili olan yüksek kullanım oranı kullanıcı memnuniyeti ile doğru orantılıdır. Yapılan anketlerin sonucunda kullanıcıların demografik yapısı, mevsimler, günler, saat dilimleri ve aktivite türleri, parkın tercih edilmesinde önemli rol oynar. Kullanıcılara yönelik yapılmış olan anket çalışmasında da katılımcıların %43.5'inin Batıpark'ı kullanmayı tercih ettikleri sonucu çıkmaktadır. En az kullanılan park ise %3.4 oranı ile 15 Temmuz Şehitler Parkı olarak belirlenmiştir.

Çizelge 5.4 Kent Parklarının Peyzaj Tasarım Kriterlerine Uygunluk Puanlaması

Kriterler	Batıpark	Kürtuluş Parkı	Atatürk Parkı	Doğupark	15 Temmuz Şehitler Parkı	Sevgi Parkı
Ulaşılabilirlik	4	4	3	4	4	3
Her yaş grubuna uygunluk	5	3	3	5	3	5
Donatı elemanları	3	3	3	3	3	3
Özel gereksinimli insanlara uygunluk	2	2	2	1	4	2
Yıl boyu kullanılabilirlik	4	2	3	3	3	2
İklime uygunluk	4	2	3	3	3	2
Güvenlik	3	2	2	2	3	2
Gece kullanımına uygunluk	3	1	1	1	3	1
Bitkilendirme	4	3	4	4	3	4
Alan kullanımı	5	3	3	4	2	4
Büyüklik	5	3	2	4	1	4
Kent estetiğine katkı	5	4	5	5	4	5
Çevre ile uyum	5	4	5	5	4	5
Toplam Puan	52	36	39	45	40	42

Yapılan literatür araştırmaları ve alan analizleri sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, Samsun kenti, İlkadım ve Canik ilçelerinde bulunan kent parklarının sürdürülebilirlikleri ve kullanım oranlarını arttırmaya yönelik şu önerilerde bulunmak mümkündür;

- Kent parkı yapım ve planlama aşamalarında, kent insanının demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, meslek gibi) belirlenerek ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda uygulamalar yapılmalıdır.
- Fiziksel engellilerin kent parklarını rahat bir şekilde kullanabilmeleri için ulaşım ağının standartlar doğrultusunda düzenlenmesi gerekmektedir. Kent parklarının kullanım alanlarında yaya ulaşım aksları, zemin kaplamaları, işaret ve aydınlatma levhaları, merdivenler ve rampalar standartlara uygun şekilde düzenlenmelidir. Düzenlenen yol akslarında rögar kapakları ve su kanalları gibi tehlike oluşturabilecek uygulamalar kullanılmamalıdır. Ayrıca ulaşım güzergâhlarında karşılaşılan en önemli problemlerden biri olan zemin kaplamalarının zamanla aşınmış olan kısımlarının bakımı ve onarımı yapılmalıdır.
- Fiziksel engellilerin olduğu kadar yaşlı ve bebekli anneler içinde oldukça önemli bir sorun olan yaya yollarındaki malzemelerin, düzgün, pürüzsüz ve sıkı olmasına dikkat edilmelidir. Delikli ve oluklu malzemelerden uzak durulmalıdır.
- Park alanlarında donatıların doğru kullanılabilmesi için tasarım uzmanlarının sıklıkla farklı kullanıcı gruplarıyla beraber çalışmaları ve kullanıcı için uygun tasarımları kent parklarında sergilemeleri gerekir. Donatı elemanları sürdürülebilirlik sağlayabilecek kalitede malzemelerden seçilmelidir. Sayıca yetersizliklerin önüne geçilerek kullanıcı memnuniyeti sağlanmalıdır.
- Kent parklarının yıl boyu kullanılabilirliği arttırmaya yönelik bitki perdeleri, üst örtü elemanları gibi park dokusuna uyumlu çözüm önerileri getirilmelidir.
- Kent karakterini ortaya çıkaracak ve güçlendirecek doğal ve kültürel tasarımlar düzenlenmelidir.
- Şehrin iklim yapısına uyumlu bitkilendirme planlaması ve donatı elemanları tasarım çalışmaları yapılmalıdır.
- Parkların gece kullanımını arttırmak için görmeyi ve görünmeyi zorlaştıran kör nokta oluşumlarını engellemek adına aydınlatmaların sayısının artırılması gerekmektedir.

- Parklarda kullanımın azaldığı noktalarda iyileştirmeler yapılmalıdır. Parkı kullanan ve kullanmayan bireylerle zaman zaman yüz yüze anket çalışmaları yapılarak kullanıcı memnuniyetinin düzeyi arttırılmalıdır.
- Çocuk oyun alanlarında karşılaşılan sorunları çözmeye yönelik temizliğe ve bakıma, onlara zarar verecek yapısal ve bitkisel uygulamalara dikkat edilerek özenli bir şekilde düzenlemelerin yapılması gerekir.

KAYNAKLAR

- Albayrak, S. (2000). Gülhane, Yıldız ve Emirgan parklarının kent parkı işlevi açısından irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Anonim, (2010). Dünya Engelliler Vakfı Engelsiz Şehir Planlaması Raporu. İstanbul, <http://www.devturkiye.org/Projeler/Engelsiz-Sehir-Planlamasi/Engelsiz-Sehir-Tasarim-Raporu/?phpMyAdmin=rljdgPQ20IOfLkB3PkJ1V2hi3ya> - (Erişim Tarihi: 08.04.2018).
- Anonim, (2014). Seçilmiş Göstergelerle Samsun Dergisi Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/SAMSUN.pdf> - (Erişim tarihi 27.03.2018).
- Anonim, (2017). Samsun Nüfusu. <https://www.nufusu.com/il/samsun-nufusu> - (Erişim tarihi: 30.03.2018).
- Anonim, (2018a). T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi. <http://www.milliparklar.gov.tr/tanimlar> - (Erişim tarihi: 03.06.2018).
- Anonim, (2018b). Türkiye'nin güzellikleri, şehirler rehberi. <http://www.on5yirmi5.com/dosya/turkiyenin-illeri/55-samsun-hakkinda-genel-bilgi> - (Erişim tarihi: 31.03.2018).
- Anonim, (2018c). Türkiye İstatistik Kurumu. <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> - (Erişim Tarihi: 19.06.2019).
- Anonim, (2018d). Samsun ilinin yıllık ortalama sıcaklık ve yağış değerleri. <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=SAMSUN> - (Erişim Tarihi: 19.06.2019).
- Anonim, 2019. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://samsun.ktb.gov.tr/TR-59809/tarih.html> (Erişim tarihi: 01.06.2019).
- Atalay, H. (2008). Deprem durumunda kentsel açık ve yeşil alanların kullanımı-Küçükçekmece Cennet mahallesi örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ayaşlıgil, T. (1998). Kent gelişimi sürecinde açık ve yeşil mekan gereksiniminin Çanakkale örneğinde incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 48(2), 39-70.
- Aykal, F. D., Yılmaz, A., & Çelik, S. (2017). Kent parklarının erişilebilirliği üzerine bir araştırma: Van Dilek Doğan kent parkı örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 5, 29-40.
- Aytaç, G., Kuşuluoğlu Dinemis, D. (2015). Kent Parkları. <http://www.plantdergisi.com/yazi-doc-dr-gulsen-aytac-120.html> - (Erişim tarihi: 10.04.2018).
- Aytaç, G., Kuşuluoğlu Dinemis, D., Elinç, H., Polat, A.T., & Önder, S. (2017). Kentin vahaları: Kent Parkları. *Kentli Dergisi*, 27, 46-49.

- Aytaş, İ. (2017). Çankırı kentsel açık-yeşil alan sisteminin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Çankırı.
- Başalma, D.E., Uslu, A., & Körmeçli, P. Ş. (2017). Kent parkı kalite göstergelerinin değerlendirilmesi kapsamında bir deneme: Ankara/100. Yıl Birlik Parkı Örneği. *International Journal of Landscape Architecture Research (IJLAR)* E-ISSN: 2602-4322, 1(1), 08-13.
- Bekar, A. G. M., Cengiz, A. C. A. R., & Şahin, A. G. E. K. (2016). kent mobilyası tasarımlarında kent ile uyumun incelenmesi ve kullanıcı istekleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), 178-185.
- Bektaş, A. (2010). Bursa İli kent parklarının, Reşat Oyal Kültürparkı, soğanlı botanik parkı ve merinos parkı örneklerinde peyzaj tasarım kriterlerine göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Konya.
- Bently, I., Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S., & Smith, G. (1993). Responsive environments: A manual for designers, 27, London, 152 pp.
- Bozkurt, S. G., (2016). Gürün (Sivas) ilçesinin rekreasyon kaynaklarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 66(1), 318-328.
- Brown, G., Schebella, M.F., & Weber, D. (2014). Using participatory GIS to measure physical activity and urban park benefits. *Landscape and Urban Planning*, 121, 34-44.
- Budak, E.Z. (2010). Cumhuriyet döneminde Antakya kenti açık ve yeşil alan sistemlerinin irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Hatay.
- Bulut, Y., Atabeyoğlu, Ö., & Yeşil, P. (2008). Erzurum kent merkezi donatı elemanlarının ergonomik özelliklerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 14 (2) 131-138.
- Chiesura, A. (2004). The role of urban parks for the sustainability of cities. *The Sustainable City III*, WIT Press, 1(5), 335- 344.
- Cranz, G., & Boland, M. (2004). Defining the sustainable park: A fifth model for urban parks. *Landscape Journal*, 23, (2), 102-120.
- Çetinkaya, G. (2008). Milli parkların bir rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve yönetilmesi: Bir model önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Antalya.
- Dedeoğlu, İ. (2006). Kentsel yeşil alanların gece kullanımında dış aydınlatmanın önemi ve yöntemi: Gülhane parkı örneği. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Tasarımı Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Dönmez, Y. (2006). Kırşehir ili Mucur ilçesi ve yakın çevresinin peyzaj potansiyelinin saptanması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

- Dunnett, N., Swanwick, C., & Woolley, H. (2002). *Improving urban parks, play areas and green spaces*. London: Department for transport, local government and the regions.
- Düzenli, T., Yılmaz, S., & Özkan, D.G. (2017). Peyzaj mimarlığı eğitiminde donatı-mekan ilişkisinin kurgulanması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (48), 478 – 485.
- Elinç, H. (2011). Görsel kalite değerlendirme yöntemi ile Antalya ili Alanya ilçesindeki Abdurrahman Alaettinoğlu ve Alanya belediye başkanları kent parklarının irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Konya.
- Emür, S.H., & Onsekiz, D. (2007). Kentsel yaşam kalitesi bileşenleri arasında açık ve yeşil alanların önemi; Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(22), 367-396.
- Onsekiz, D., & Emür, S. H. (2008). Kent parklarında kullanıcı tercihleri ve değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(24), 69-105.
- Erbaş, E. (2003). *Peyzaj Düzenlemelerinde Bitkisel Tasarım: Bahçeşehir Doğa Parkı Örneği* (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Erdoğan, R., Oktay, H.E., Yıldırım, C. (2011). Antalya-Konyaaltı parklarında kullanılan donatı elemanları tasarımlarının kullanıcı görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Orman Fakültesi Dergisi*, 12 (1): 1-8.
- Ertekin, M., & Çorbacı, Ö. L. (2010). Üniversite kampüslerinde peyzaj tasarımı (Karabük Üniversitesi peyzaj projesi örneği). *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(1), 55-67.
- Etli, B. (2002). Edirne ili merkez ilçe yeşil alan sisteminin peyzaj mimarlığı ilkeleri yönünden irdelenmesi. *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi, B Serisi*, 3(1), 47-59.
- Gök, A. B., & Bingöl, B. Tarih ve Kültür Temalı Parklar. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(15), 129-140.
- Gökalp, D., & Yazgan, M. E. (2013). Kentsel Tasarımda Kent Ekolojisi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6(1), 28-31.
- Gül, A., & Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, (2), 27-48.
- Güremen, L. (2011). Kent kimliği ve estetiği yönüyle kentsel donatı elemanlarının Amasya kenti özelinde araştırılması. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 254-279.
- Karaçuha Yılmaz, E. (2007). Samsun kenti kıyı dolgu alanının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi ve öneriler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

- Karavaş, B. (2017). Kentsel ve kırsal rekreasyon alanlarına yönelik kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi 'artvin kenti örneği'. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 58-69.
- Karlıer, G. (2017). Kent parkları kavramı ve bursa kent parklarında kullanıcı memnuniyetinin irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bursa.
- Kart, N. (2002). Emirgan parkında kullanıcıların memnuniyet derecelerinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kaylan, A.R. (2010). Kentsel yaşam kalitesi nasıl yükselir ?. <http://www.subconturkey.com/2010/Mart/koseyazisi-Kentsel-yasam-kalitesi-nasil-yukselir.html> - (Erişim Tarihi: 10.06.2018).
- Kızılaslan, S. (2007). Trabzon kenti park ve bahçelerinin peyzaj tasarım kriterleri açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Koçyiğit, M., & Yıldız, M. (2014). Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Uygulamaları: Konya Örneği. *International Journal of Sport Culture Science*, 2(Special Issue 2), 211-223.
- Koramaz, E.K., & Türkoğlu, H. (2014). İstanbul'da kentsel yeşil alan kullanımı ve kentsel yeşil alanlardan memnuniyet. *İstanbul Ticaret Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Planlama Dergisi*, 24(1):26-34.
- Korkut, B., Şişman, E., & Özyavuz, M. (2010). Açık ve yeşil alan kavramı, kent içi yol ağaçlandırma ilkeleri: Peyzaj mimarlığı, Verda Yayıncılık & Danışmanlık, Türkiye, 419s.
- Kurdoğlu, B. Ç., & Topal, T. Ü. (2017). Aydınlatılmış kent parklarının kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi: Meydan parkı ve Atapark örnekleri. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 18(2), 137-151.
- Kurtaslan, B. (2017). Başarılı kent parkı planlama ve yönetimi yaklaşımının Teardrop park (New York) örneğinde araştırılması. *Opus Uluslar Arası Toplum Araştırma Dergisi*, 7(13), 744-760.
- Kuter, N. (2007). Çankırı kenti açık ve yeşil alan varlığı içinde tarihi kent merkezinin kentsel peyzaj tasarımı açısından değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Loures, L., Santos, R., & Panagopoulos, T. (2007). Urban parks and sustainable city planning - The Case of Portimão, Portugal. *population*, 15,23.
- Mutlu, A., & Balaban Yönten, A. (2016). Samsun kentsel estetiği ve bir doğal çevre unsuru olarak Kum Zambağı: I. Ulusal kent estetiği sempozyumu bildiriler kitabı, Editörler: Eker, M., Pekşen, C., Samsun, 25-45.
- Tuncel, E. (2009). Hayvan ıslahı. Uludağ Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ders Notları No: 46, Bursa, 216s.

- Nagendra, H., & Gopal, D. (2011). Tree diversity, distribution, history and change in urban parks: studies in Bangalore, India. *Urban Ecosystems*, 14(2), 211-223.
- Olgun, R., & Yılmaz, T. (2014). Parkların erişilebilirlikleri üzerine bir araştırma: Niğde Kızılelma parkı örneği, *Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-63.
- Onsekiz, D., & Sezer, O. (2009). Kumarlı semt parkında tasarım özelliklerinin değerlendirilmesi. *İTÜDERGİSİ/a*, 8(2).
- Onur, B. E., & Demiroğlu, D. (2016). Kentsel sürdürülebilir mekânlar: Ekolojik parklar. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 66(1), 340-355.
- Önel, H., Küçükdoğu, M.Ş., Brown, J., Özalp, H., Koca, C., Parlak, B., Öztürk, Ş., Tse, L., & Eryüzlü, İ.H. (2012). Engelliler için evrensel standartlar kılavuzu. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/9260/mod_resource/content/0/engelliler-icin-evrensel-standartlar-kilavuzu.pdf – (Erişim Tarihi: 08.04.2019).
- Özdemir, A. (2009). Katılımcı kentli kimliğinin oluşumunda kamusal yeşil alanların rolü: Ankara kent parkları örneği. *Türkiye Ormancılık Dergisi*, 10(1), 144-153.
- Özkan, D. G., (2016). Kentsel rekreasyon alanı olarak alışveriş caddelerinin incelenmesi: Trabzon örneği. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2):444-453.
- Özkır, A. (2007). Kent parkları yönetim modelinin geliştirilmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Polat, A.T., & Önder, S. (2004). Kent parkı kavramı ve Konya kenti için bir kent parkı örneği. *Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18(34), 76-86.
- Polat, A.T., (2015). Kent parklarının kentsel yaşam kalitesine katkıları. <http://www.plantmedia.com.tr/Yazar.asp?YaziID=242> - (Erişim tarihi: 29.03.2018).
- Sarikaya, M. (2007). Göksu parkı'nın (Eryaman- Ankara) mevcut kullanımı ve kullanıcı beklentilerinin irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Sayan Atanur, G. (2017). Kentin vahaları: Kent Parkları. *Kentli Dergisi*, 27(7).
- Sezgin, S. (1987). Türk toplumunun rekreasyon alışkanlıkları: İstanbul örneği. Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şişman, E.E., & Yetim L. (2004). Tekirdağ kentinde donatı elemanlarının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi. *Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Dergisi*, 5(1), 43-51.
- Tan, A. (2013). Samsun kenti ve yakın çevresinin doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin turizm potansiyeli açısından irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi,

Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

- Tarakçı Eren, E. (2012). Kentsel açık ve yeşil alanların dağılımlarının tarihi süreç içindeki değişimi: Trabzon kenti Boztepe-Ganita aksı örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Trabzon.
- Tiyek, R., Eryiğit, B.H., & Baş, E. (2016). Engellilerin erişilebilirlik sorunu ve TSE standartları çerçevesinde bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 225-261.
- Tosun, E. (2007). Tekirdağ ili Çorlu ilçesi açık ve yeşil alanların saptanması üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Tekirdağ.
- Veal, A. J. (1992). Definitions of leisure and recreation. *Australian Journal of Leisure and Recreation*, 2(4), 44-48.
- Walker, C. (2004). The public value of urban parks. Urban Institute.
- Yavuzçehre Savaş, P. (2005). Belediyelerin kentsel yaşam kalitesine etkileri Denizli Karşıyaka Mahallesi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Denizli.
- Yücekaya, M., Kocatürk, F. 2017. Open green areas in Kilis and park qualities. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(16): 80-94.
- Yücel, G. F., & Yıldızcı, A. C. (2006). Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması. *ITU dergisi/a, mimarlık, planlama, tasarım*. Cilt:5, Sayı:2, Kısım:2, 222-232.
- Yücesoy, N. (2017). Tema parkları ve Bursa için uygun temaların belirlenmesine yönelik araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bursa.
- Yücel, F.G. (2007). Kentsel tasarım: kaliteli kent parkı tasarımı. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&RecID=1297> – (Erişim Tarihi: 20.04.2018).
- Zaloğlu, A. (2006). Ankara kent parklarında suyun gösteri elemanı olarak irdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

EKLER

EK 1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

“Peyzaj Tasarım Kriterleri Açısından Samsun Kenti Parklarının İncelenmesi” konulu bu araştırma, Samsun kenti özelinde bazı parkların peyzaj tasarım kriterlerine ne kadar uygun olduğunu ve insanların beklentilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırmadan elde edilecek bulgular Samsun kent parklarının nasıl daha kullanışlı ve yaşanabilir olacağına katkıda bulunacaktır.

Toplanan bilgiler, bilimsel araştırma dışında bir amaçla kullanılmayacaktır. Sorulara samimi cevap vermeniz önemlidir. Çalışmanın sağlıklı olarak yürütülebilmesi ve yararlı sonuçlara ulaşılabilmesi için anket sorularına hassasiyetle vereceğiniz cevaplarınız için teşekkür ederiz.

Anketin yapıldığı park: Batı Park Kurtuluş Parkı Atatürk Parkı

Doğu Park 15 Temmuz Şehitler Parkı Emek Park Sevgi Park

Anketin yapıldığı zaman: Hafta içi Hafta sonu

1) Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2) Yaşınız :

15-24 arası 25-34 arası 35-44 arası 44-55 arası 56 ve üzeri

3) Eğitim Durumunuz:

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans ve doktora

4) Ne İş İle Meşgulünüz?

Memur Esnaf İşçi Serbest Öğrenci Emekli Diğer

5) Ailenizin aylık toplam geliri ortalama ne kadar?

1000 TL'den az 1000-2000 TL arası 2001-3000 TL arası 3001-5000 TL arası 5001 TL ve üstü

6) Nerelisiniz? .....

7) Ne zamandan beri Samsun'da yaşıyorsunuz?

0-1 yıl 2 yıl 3 yıl 4 yıl 5 yıl 6 yıl Doğduğumdan beri

8) Samsun'da yaşıyorsanız hangi semtinde oturuyorsunuz?

İlkadım Atakum Canik Diğer semtler

9) Parkı hangi sıklıkta ziyaret ediyorsunuz?

- Her gün Gün aşırı 3-4 günde bir Hafta sonları
 Fırsat buldukça Yaz aylarında

10) Parkı en çok hangi saatlerde kullanıyorsunuz? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Hafta içi sabah (8-12) Hafta içi Öğle (12-17) Hafta içi Akşam (17-21)
 Hafta içi Gece (21'den sonra) Hafta sonu Sabah (8-12) Hafta sonu Öğle (12-17)
 Hafta sonu Akşam (17-21) Hafta sonu Gece (21' den sonra)

11) Parka ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?

- Yaya olarak Bisikletle Motosiklet Özel otomobil
 Dolmuş Tramvay İle Otobüs

12) Parka ulaşımında yol ve toplu taşıma imkânı yeterli mi?

- Yeterli Fikrim yok Yetersiz

13) Otomobiliniz ile geliyorsanız otopark sorunu yaşıyor musunuz?

- Evet Hayır

14) Parkta ne kadar süre geçiriyorsunuz?

- 1 saatten az 1 saat 1-2 saat 2-3 saat 3-4 saat 5 saat ve üzeri

15) Parkı her mevsim kullanabiliyor musunuz?

- Evet Hayır

16) Parkı hangi mevsimde daha çok kullanıyorsunuz?

- İlkbahar Yaz Sonbahar Kış

17) Park kullanımını sınırlayan ve eksik olan unsurlar neler olabilir?

.....

18) Parkları kullanmanızın nedeni nedir?

.....

19) Park her yaş grubundan insana hitap edebilecek yeterlilikte midir?

- Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

20) Parkta kullanılan pergola, bank, çöp kutusu, aydınlatma elemanları vb. sizce yeterli midir?

- Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

21) Parkı kullandığımız her saat aralığında güvenliği yeterli buluyor musunuz?

- Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

22) Park sizce fiziksel engelli vatandaşlarımızın kullanımı açısından yeterli özelliklere sahip mi?

Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

23) Parkta bulunan bitkilendirme sizce yeterli mi?

Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

24) Parkta kullandığımız öğeler insan ölçülerine uyumluluk konusunda yeterli midir?

Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

**25) Parkta bulunan canlı ve cansız unsurların iklime uyumluluğunu yeterli buluyor musunuz?
(oturma birimleri, çöp kutuları, bitkilerin seçimi...vb.)**

Yeterlidir Fikrim yok Yetersizdir

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Zülal KARADENİZ
Doğum Yeri	SAMSUN
Doğum Tarihi	29.08.1991
Uyruğu	☒ T.C. ☐ Diğer:
Telefon	0546 872 73 88
E-Posta Adresi	zulalkaradeniz@gmail.com
	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fakülte	Orman Fakültesi
Bölümü	Peyzaj Mimarlığı Bölümü
Mezuniyet Yılı	18.01.2014
Yüksek Lisans	
Üniversite	Ordu Üniversitesi
Enstitü Adı	Fen Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Programı	Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı
Mezuniyet Tarihi	-
Yayımlar	